

ENCHIRIDION
M E D I C U M
P R A C T I C U M ;

S I V E

TRACTATUS DE MORBORUM
P R A X I

(Cui subnectitur *Appendix* de Lue Venerea.)

I N Q U O

Omnium Morborum Humano Generi Officientium
*Nomina, Naturæ, Causæ, Signa, & Prognosti-
ca*, una cum eorundem *Curatione* breviter & per-
spicue delineantur.

OPERA ET STUDIO

JOSEPHI JACKSON,

CHYMIATRI.

V E N E T I I S , M D C C L .

Apud JOSEPHUM BERTELLA

In Bibliopolio Heretiziano.

SUPERIORUM PERMISSU AC PRIVILEGIO.

VIRO VERE DOCTO
D. LUCÆ RUDGELEY,

Medicinæ Doctori Expertissimo, Amico suo
plurimum honorando.

S. P. D.

Multi sunt in Litterato orbe qui veritates *Medico Chymicas* strenue propugnant, tu tamen (*Mæneas Amplissime*) supra omnes Caput efferens, Te *Philaethen* Candidum, Investigatorem serium & solidum; veritatum demonstrationi innitentium de amato-rem & vindicatorem, præ reliquis, demonstra-
sti: cujus virtus omnigena, animi dotes eximie & supereminentes, cum a natura insitæ, tum industria acquisitæ, amplissimam tibi famam multa temporis vetustate indelebilem merito acquisiverunt. Exquisita illa *Physiologiæ* peritiâ, qua polles; & experientia *Phyrotechnica* qua duce tantarum rerum scientiam nactus es; arctissimo societatis vinculo connexa, mutuas copias conjugunt, ut te *Spagyricum* versatissimum, & verum *Philosophum per ignem*, pleno ore prædicent; qui ex ingenii acumine, ratione consummata, & accurata corporum mixtorum disqui-

A 2

sitio-

4
fitione & resolutione in qua exercenda jam *vet-
eranus es miles*, jam olim, imo & hunc usque
diem, annuentibus omnium suffragiis, aptissi-
mus designeris, qui iudices quid noxium, quid
superfluum in quolibet concreto conclusum la-
titer. Tu ipse inter mille unus es, qui ope i-
gnis, & assidua in rebus *Chymicis* Encheiresi,
Machaoniam nostram artem, ad eam mirandam
Entelecheiam, & sublime perfectionis fastigium
evexisti, ut jam inter Sydera fulgeat; & clario-
ri Jubare coruscans, non solum Ideas Morbi-
ficas dispellere & profligare, sed & ipsa mor-
borum principia feminalia radicitus extirpare
queat. Unde liquido constat Te illum esse
Archiatrum, in quem omnipotens noster Gu-
bernator hanc dignitatem contulit, ut reliqui
mortalium Te honore & reverentia (qua par
est) prosequantur, tamquam Deo in *Regno Na-
turae* ministrantem. Qua propter cum me ex
officio tibi devinctum sentirem, & etiam cum
singularem & omnigenam tuam eruditionem, &
egregias illas animi dotes, quarum supellectile
multiformi instructus fueris, vehementissime
deperirem, non potis eram memet ipsum con-
tinere, quin libertatem hanc & audaciam mi-
hi arriperem, ut Tibi, quoque nomini, hasce
industriæ nostræ & laboris assidui primitias hu-
millime sacrum facerem.

Cum itaque, (*Mecenas Amplissime*) serius ani-
mo volutarem cujus amicitiae & Patrocinio ru-
dem hunc ingenii nostri fatum in lucem pro-
diturum concrederem, nullus mihi, aut cogi-
tatio-

5

tationibus meis se afferebat Tibi par, qui tam prolixo honore dignus, & de re litteraria tanta meritis fueris, ut Tu solus iudex sis idoneus, qui sententiam feras de veritate nostri instituti: est quod itaque Te humillime & obnixè rogatum habeam, ut nostræ huic temeritati facili ignoscas, & Levidem se hoc Munusculum benignus accipias, non quale vellem & optassem, sed quale pro ingenii nostri tenuitate offerre licuit; non Rhetorices pigmentis illitum, (nos enim verborum flosculos præ oculis non habuimus; sed nudam veritatem experientiæ innitentem ingenue tradidimus) hac tamen spe fultam quod si quæ perspexeris *σφάλματι* pro consueto Tuo candore & animi facilitate tacitus prætermittas, & me excusatum habeas.

----- Proinde noster hic libellus Tuis auspicii innitens securus publicis juris evadit; cujus tutelam ut amice suscipias, humillime & obnixè rogat

Humillimus tuus Servus
JOSEPH JACKSON.

P R Æ F A T I O

A D

L E C T O R E M.

Lector Benevole,

NE cuiquam sit mirum quod & nos etiam Æsculapii tumulo officia nostra præstemus, nec temerarium censeatur quod nostra conamina in Criticorum manus demittere non dubitavimus; neminem enim latet, quod optimorum ingeniorum scripta, licet maxime subacta & eliminata, (speciatim quæ hujus sunt farinae) Criticorum tamen & Curiosorum censuras rigidissimas ab Authorum Capitibus averruncare nequeant: non itaque novum quid & singulare vobis videbitur si subsequens hic Tractatus cum iisdem incommodis conflictetur, quandoquidem apparatu familiari (licet non vernaculo) instructus, in publicum prodeat; & in duro hoc saculo, quo homines magis invidia & curiositate, quam charitate & Veritatis amore percelluntur. Sed, iacta est alea: Vestrae censurae nos non commovebunt, si quidem nos nihil aliud præ oculis habemus, quam ut humano generi (pro viribus nostris) inserviamus, libere aliis in communicando quod ex Indulgentia Dei nobis concessum est; quod si publico quicquid boni aut servitii præstare queat, nos nostrum finem affecuti sumus.

Nos

AD LECTOREM. 7

Nos tractatum hunc mole parvum tandem publici juris facimus, post multorum annorum observationem & praxin, de morborum Theoria & Curatione: cum in hac arte prima jecimus fundamenta, pars Pharmaceutica, seu Medicamentorum preparatio, nobis maxime ardua & difficilis videbatur, licet nihil sane exoptatius fuerat quam hanc bene callere; nec voti compos fueram, priusquam assidua cura & labore, propriis ipsius manibus, in eadem investiganda desudaveram, pecunie etiam vi non modica in hoc opus erogata; & laborum quidem fructus uberes percipimus, licet alii forsitan nos par vi faciant, vel ex eo quod in propria encheirisi exercenda tantam industriam & diligentiam adhibuimus: nos tamen Pharmaceuticam Chymicam, ejusque notitiam accuratam, earum vanis ratiocinationibus, conjecturis speculativis & jejunis, probationibus magis verbosis quam rem attingentibus, longè præferimus, potius esse autumantes nos totos addicere constanti & laboriosæ praxi in remediis Chymicis & Galinensis rite præparandis: ex qua rite celebrata cognitio defectuum & impuritatum quibus entia naturalia laborant, notitia morborum corpori humano incidentium, & adaptatio remedium tutorum & efficacium, procul dubio dependent. Hæc itaque Medicamentorum rite præparandorum praxis nobis pro Diplomate habetur; nec in hac prosequenda ad ullam aliam metam collimamus, quam ut Medicorum tum Veterum tum Recentium, qui in experimentis Therapeuticis primas tenent, vestigia prementes, eorum Doctrinam Kαστημόδας sequamur. Hi sunt, Hippo-

crates, Caristius, Galenus, Oribasius, Libavius, Angelus Sala, Crollius, Quercetanus, Celsus, Minfichtus, Schroderus, Helmontius, Hartmannius, Sennertus, & Svvelferus, qui in sua Mantiss. Hermet. Præfat. huic nostræ sententiæ palam suffragatur, dum ait, Chymiam esse Artem nobilissimam & Medico scitu summe necessariam, & includere Universam Philosophiam Practicam. Medici hi suo sæculo celeberrimi, ut & plurimi alii (quorum numerum pene infinitum in medium proferre non vacat curiosissimi erant hujus Scientiæ Investigatores, & in Vegetabilium, Mineralium, &c. Anatomia Vulcanica versatissimi; & ipse Gregorius Horstius, licet in Galeni verba juraverat, fatetur tamen Medicum sine Pharmacia Chymica mutilum esse: ut in Lib. 10. de Pharmaceuticis, ejus verba sic se habent, Encomia Chymia non opus est ut hic recenseam, quia verum est quod habet alicubi Heurnius, Cespitat jam profecto sine hac arte Medicina. Et Matthiolus in Epist. ita Sententiam fert, Ausim dicere neminem Medicum Absolutum esse posse, imo nec mediocrem quidem, qui in hac nobilissima destillandi scientia non sit exercitatus. In promptu etiam foret plurimos ex Medicis nostris Londinensibus, magni nominis & famæ, adducere, qui strenue contenderunt, & etiam constanter hoc exercuerunt, ut omnia sua Medicamina propriis ipsorum manibus præpararent & administrarent. Hoc pro certo habendum, quod qui vere Medicus expertus Θεραπευτικός ἰατρός, fieri velit, Materiam Medicam, ejusque præparationem

veram debitam, exactissime callere, necesse habeat.

Quod si semel consequatur, patebit via, ad virtutes Medicinales omnium Pharmacorum distincte dignoscendas, & eorundem Administrationem majori cum iudicio regulandam, unde felicior successus opus coronabit, & agrotantis commodum Majori cum certitudine promovebitur: Medicus enim est qui sanat, non qui garrit: nam & hoc mihi persuasum habeo, neminem posse a priori de morborum curatione ratiocinia certa & demonstrativa instituire, nisi qui principis solidis & firmis imitens omnia quaque Medicamina, ope ignis, & manuum suarum operatione, accommodare & corrigere norit: quod qui rite peregerit, Medicus est Meritis: sed hic labor hoc opus est: sunt qui Corporum principia, Vulcano mediante, ab invicem segregare norunt, qui tamen in arte Medica meri sunt Hospites; restat enim ad huc Modus Conficiendi, non citra laborem, addiscendus; quo etiam satis explorato, nec & hic laboris finis est; debita administrandi Methodus, pro circumstantiarum varietate, &c. res maximi est momenti, & scitu apprime necessaria; licet maxime ardua & difficilis: quod si cuius labores, nostra haec conamina, hac in parte, alleviare queant, nos nec oleum nec opram perdidimus: forsitan in angustiis hisce schedulis comprehensam reperiet Lector, quod per mille volumina longe lateque diffusum spargitur: hoc tamen Lectori amico ignotum nollem, quod a trito & vulgari tramite saepe saepius recessimus, & in Methodo medendi, & in remediis accommodandis, experientia nempe nostra aliam monstrante viam: quod si cui haec nostra Methodus

thodus displiceat, nos nostrum non urgemus, unicuique sua libertate frui & uti libere concedentes.

Hoc tamen mihi certo polliceor, quod nemo nos ex eo criminis reos arguit, quod Tractatus hic noster aliorum Scriptorum spoliis opimis refertus fuerit: quantum enim novimus, nos a nullo Authore clam surripuimus, si quid forte mutuati fuerimus, nos grato animo palam acceptum retulimus, Nos quidem Brevitati, sed & perspicuitati, consulto studendum duximus, ne nimia prolixitate Lectori (tot Authoribus, totque Scriptis pene oppresso) tedium pareret.

Habes itaque, Lector Benevole, succinctum & dilucidum hunc Tractatum, quo duce viam carpas in morborum curatione rite expedienda, & arte Medica in tuum & agrorum commodum dirigenda: quod sane pro scopo & fine nostro nobis semper proposuimus.

Non verba faciam de Tractatu ipso an Laudem an Vituperium mereatur iudicet eruditus Orbis: Quod Reliquum est, candido Lectori Horatii verbis vale dicam.

----- Si quid novisti rectius istis,
Candidus imperti, si non his utere mecum.

I N D E X

R E R U M

Cap. 1.	D E Cephalalgia seu Dolore Capitis.	
	Pag. 13.	
2.	Epilepsia & Virtigine.	15
3.	Convulsionibus.	18
4.	Apoplexia.	20
5.	Paralysi, Lethargo, Caro, Catalepsi, Tremore, & incubo.	21
6.	Phrenitide, & Comate Vigili.	22
7.	Melancholia.	23
8.	Mania.	25
9.	Catarrho.	28
10.	Angina.	30
11.	Pleuritide & peripneumonia.	32
12.	Hemoptysi & Empyemate.	34
13.	Phthisi & Tussi.	37
14.	Astmate & Dispnoea.	40
15.	Palpitatione Cordis.	43
16.	Sycope, seu Leipotymia.	44
17.	De Inappetentia & Nausea.	46
18.	Appetitu Nimio.	47
19.	Dolore Ventriculi, ejusque Symptomatis, Ructi- bus, Colera, Inflammatione, &c.	49
20.	De singultu.	51
21.	Fluxu Alvi.	53
		22. Dy-

22. <i>Dysenteria.</i>	54
23. <i>Dolore Colico.</i>	56
24. <i>Iliaco Affectu, Vulgo Passione Iliaca.</i>	59
25. <i>Ictero.</i>	60
26. <i>Hydrope.</i>	62
27. <i>Lumbricis.</i>	64
28. <i>Scorbuto.</i>	67
29. <i>Affectu Hypochondriaco.</i>	70
30. <i>Rachitide.</i>	71
31. <i>Affectibus Renum & Vesicae.</i>	74
32. <i>Dolore Arthritico & Rheumatismo.</i>	76
33. <i>Febribus in Genere.</i>	79
34. <i>Febre Ephemera, & Synocho Simplici.</i>	80
35. <i>Febre Putrida, & Ardente.</i>	81
36. <i>Febre Hectica, Colliquativa & Catarrhali.</i>	84
37. <i>Febribus Intermittentibus.</i>	86
38. <i>Febribus malignis & Pestilentialibus.</i>	89
39. <i>Variolis & Morbillis.</i>	93
40. <i>Chlorosi.</i>	96
41. <i>Mensium suppressione.</i>	98
42. <i>Nimum Mensium profluxu.</i>	99
43. <i>Passione Hysterica.</i>	101
44. <i>Partu difficili; & reliquis Pereprarum Symptomatis.</i>	103
Append. De Lue Venerea.	106

De Cephalalgia seu Dolore Capitis.

1. **E**ST sensatio dolorosa orta a solutione continui infibris Nervosis seu Membranis Capitis; eaque vel intus vel extra Cranium.

2. Si intus lateat, sentitur dolor ad Radices Oculorum, exterior autem Capitis superficies Molestiæ & doloris expers remanet; sin autem ad externum tactum dolor sentiatur, tunc extra Cranium hospitatur.

Dividitur etiam in tres species. Prima audit *Cephalalgia* quæ non usque adeo inveterata est, ac secunda *Cephalæa* quæ Hæreditaria & inveterata est, & integrum occupat Caput. Tertia *Hemicrania* quæ unum tantum Capitis latus afficit. Omnes hæ species cum eandem agnoscant Originem, eandem etiam postulant curandi Methodum.

3. In *Causa* sunt disproportionatæ quædam particulæ sanguinis, vel lymphæ, quæ cum Membranceas & Nervosas fibras pervadunt, easdem vellicant & dirumpunt, unde Spiritus ibidem hospitati in Confusionem rediguntur, &c. *Causæ procatarticiæ* & *accidentales* sunt variæ, ut Casus, ictus, fracturæ cranii, laboris vel frigoris excessus, abusus sex, rerum non naturalium; intemperies *Uteri*, *Stomaci*, *Mesenterii*, &c.

4. Pro diversitate materiæ peccantis variant Dolores vel enim sunt *Punctivi*, *Pulsativi*, *Tensivi*, *Stupefactivi*, &c. In *Pungentibus* acutis doloribus, Austere particulæ in sanguine hærent: in *Pulsativis* & *Tensivis*, Sanguinis Massa nimium biliosa & esaltata existit, unde cum impetu fertur per meatus cerebri; & cum a subsequente sanguine antrorsum prematur, præter naturales sibi excudit vias, unde fit solutio Continui; quo casu si succedat *Hæmorrhagia Narium*.

14
 rium, Morbum tollit. In doloribus *Stupefactivis*, vel excrementa cerebri non debite evacuantur, vel pituitosum viscidum aliquod acidum in vasis hospitatur, eorundem poros obstruens &c.

5. *Cephalalgia* illa quæ inveterata est & hæreditaria, vel quam comitatur affectio *Hypochondriaca*, *Vertigo*, *Lues venerea*, vel *fractura Cranii*, difficulter (si unquam) curabitur; & quo provectior est ætas, eo pejus se habet: illa autem quæ *sympatica* est, seu ex consensu oritur, raro removebitur, nisi prius tollatur Morbus eandem causans, quo demum sublato ipsa cessabit.

(1.) Quod ad *Curationem* attinet, illa causas respicit; nam, in dolore Capitis pituitoso tubuli cerebri obstructi sunt reserandi; & viscosi etiam humores evacuandi veniunt. Conducunt in hoc casu omnia *Sulphureo-Aromatica*, & *Volatilia Salina spirituosæ* & quo magis *Cephalica* & *Arthritica* sunt, eo magis conveniunt. *Cephalica* maxime vulgata sunt folia & flores *Roris marini*, *Pæoniæ*, *Beton. Majoran. Lillii Conv. val. Salv. Lavendul. &c.* Sin autem *Spiritus* ab his eliciatur & additis floribus recentibus *Spiritus* denuo sex vel septem vicibus cohobetur, & deinde addatur quantitas conveniens *Oleorum Destillatorum* & *Salium fixorum*: & omnia hæc simul Mixta cum s. q. *Salium Volatilium*, ut *Sucin. C. C. Cran. Hum. Sang. Hum. Urinæ, Fuligin. & similia*; si, inquam omnia hæc simul *Circulentur* & *Destillentur*, superlativa evadunt Medicamina, in omnibus affectibus *soporosis*, reserant enim poros cerebri, & obstructions vasorum, propinata in vehiculis Morbum respicientibus; ut & ullum aliud viscus in toto Corpore affectum simili modo obstruunt: interea dum hæc *Salia Volatilia Oleosa* exhibentur una cum *Stomachicis*: ut *Semin. Carminat. Cariophyll. Macis &c.* Conducit quinto quoque vel sexto die conveniens aliquod Catharticum propinare ad humorem Morbificum expellendum. Ex. gra.

1. ℞. Pil. Ruff. ℥ss. Rudit. ℥j. Sal. Succin. Volat. gr. iv. Ol. Destillat. Sassafr. Fanicul. aa. gut. iij. f. Pill. pro unica dosi, vel,

2. ℞. Resin. Jalap. gr. xiv. Sal. Cran. Human. gr. v. Ol. Cinamom. gut. ij. Conserv. Flor. Betonicæ. ℥ij. f. Bolus,

In intervallis purgandi conducunt etiam *Absorbentia* quædam, ut *Cinnab. Nativ. Oc. Cancr. Antimon. Diaphoret. &c.*

(2.) In Curando dolore Capitis *Bilioso* acredo sanguinis & nimius ejusdem calor sunt temperanda, quo Casu convenit *Venesectio*, ut & frigida & diluentia, & si deficiat somnus, vel Dolor sit valde vehemens, addantur *Optata*: Ex. grat.

℞. Aq. Cichor. primul. ver. aa. ℞. s. Spir. Sal. Dulc. q. s. ad gratum saporem, Gemmarum Ros. Rubr. ℥j. f. Tinctura Collaturæ adde Syr. Coral. ℥ij. Laud. Liquid. gut. 60. Dosis ℥ij. vel iij. Conveniunt etiam *Emulsiões e semin. frigid.* quæ fiant affundendo aq. Lajul. Beton. Ros. Verben. Lil. Conval. &c.

Prodest etiam Purgatio quo Casu exhibend, *Pill. Lunar.* vel,

℞. Elect. Lenitiv. ℥j. Pulv. sanct. ℥j. Ol. anis. gut. v. Spir. Nitr. gut. x. M. Externe conferunt etiam *Cucuphæ* quæ fiunt ex herbis & floribus *Cephalicis*, *Olei distillatis*, vel *Spiritibus mixtis cum Linimentis*.

C A P U T II.

De Epilepsia & Vertigine.

1. **E**pilepsia est motus *Convulsivus* omnium partium corporis, una cum sensus & motus (pro tempore) Læsione.

2. Quando *Causa* primaria in Cerebro existit, dicitur *Epilepsia Idiopatica*; & quando a Stomacho, Utero, vel partibus externis dependet, dicitur *Sympatica*.

patica. Dividitur in *Cravam* & *Levem*, *Periodicam* & *Irregularem*, *Hereditariam* & *Acquisitam*.

3. Pars affecta est *Cerebrum* & *Genus Nervosum*.

4. *Causa* est vitiosa & *Acida* quædam *Lympha* quæ cum *spiritibus Animalibus* copulata eisdem in *furorem* concitat, & *violenter* ab invicem separat, &c.

5. *Signa* Quæ in *Capite* sedem habent sunt *Torpor*, *Dolor* & *Vertigo*; in *facie pallor*, in *Lingua inordinatus motus*, & in *mente timor* & *horror*. Quidam subito in *terram* prosternuntur, quidam *gradatim* & *pedetentim* decidunt, & quidam ex parte tantum cadunt. Plerumque *contrahitur Corpus*; quidam denique *alto addicti silentio* horrendos edunt *aspectus*; maxima tamen pars *magna* cum *strepitu spumam* ex ore *ejaculatur*.

6. *Epilepsiæ* difficulter curantur, speciatim si *inveteratæ* & *Idiopathicæ*, cum *paroxismo longo* & *gravi*, & quas *comitatur involuntaria Excrementorum excretio* &c. Sed si *Sympatica* sit & non *adeo vehemens* nec *inveterata*, est *curabilis*, speciatim in *pueris*, vel *ante pubescentiam*; si autem *Hereditaria* sit, & *cessante paroxismo superstes* sit *Delirium*, sola *Mors* (quoad novimus) *levamen* adfert.

7. In *Curatione*. Durante *paroxismo* Consulunt *Medici* quod *altis vociferationibus*, *stimulationibus*, *Cri-nium divulsionibus*, *frictionibus* & *Ligaturis* excite-tur *Æger*. Nos autem *raro aliis insitimus Mediis*, quam quod *Naribus admoveatur Spirit. Salis Armo-niac. Succinat.* Vel ore excipiantur *gut. viij. vel. x. Es-sent. Succin. vel Castor*: vel exhibeatur eorundem *tin-ctura* in *Cochleari uno Aq. Cinamom.* ore nempe *vi* di-vulso, *Extra paroxysmum* si *ventriculus multis scateat* fæditatibus, *propinetur Emeticum*; si *Plethora* adsit fieri posset *venesectio*. Utcumque sit, *lenis aliqua Purgatio bis vel ter per septimanam repetita conferi*, cui *semper addantur Cephalica*, ut

1. ℞. Extract. Rud. ꝑj. Resin. Jalap. gr. iv. Ol. Rut. Rorismarin. an. gutt. iij. fiant Pill. Numero 5. pro unica Dosi.

2. ℞. Diasen. ʒj. Sal. Volatil. Succin. gr. iv. Ol. Cin. namom. gut. ij. f. Pul. Et Diebus a purgatione liberis utatur salibus volat. Oleof. in Capit. præcedent. præscriptis; idque bis vel ter per diem in vehiculo aliquo appropriato, & quantitate æque larga ac patientis fert Natura. Vel

℞. Aq. Lil. Convall. Pæon. aa. ʒiij. Spirit. cranii Human. succinat. Tincturæ Castor. aa. ʒj. Syr. e succo Cerasor. Nigr. an. ʒij. misc. sumat Cochlearia ii. sæpius. Omnia Salia Armoniacæ multum conferunt, ut & illa Lumbricor. Terrestr. Stercor. Pavon. Ungul. Alcis, Hirundin. &c. Præterea quandoque etiam locum obtinent Alkalla fixa quæ acidum absorbent, ut Terra sigill. Oculi cancor. Bezoart. Lunar. & Mineral. præferuntur Cinnabaris & Nativa & Antimonii. Ex. grat.

℞. Cinnabar. Antimon. ʒj. Visc. Querc. Rad. Pæon. Maris Cranii Human. Corall. Rubr. aa. ʒij. Croc. Cinnamom. Castor. aa. ʒj. f. Pulvis subtilissimus. Singulis ʒj. add. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Salv. gut. ij. pro una Dosi. Pro vehiculo utatur aquis destillatis ex Aromaticis supra præscriptis; decoct. Lignorum, Phlegmat. sanguinis, Lumbricor. Terrestr. Hirundin. &c. plurimum valent, quæ dulcorentur Syrupo aliquo Cephalico qui maxime congruit ægri palato.

Externe Cucuphæ, vel Emplastra ex Herbis Cephalicis & Aromatibus utiliter satis applicantur; magis tamen valent Salia Volat. Oleof. si debite applicantur; & nosmet ipsi experti novimus vesicatoria vertici capitis, & plantis pedum applicata multum fecisse.

Empirica remedia sunt Hepata exsiccata Ranarum Luporum, vel Corvorum, Sang. Fel. vel Secunda Mulierum, vel detrahantur ʒiij. vel iv. sanguinis e brachio ægri, & ebibat calide.

Amuleta sunt ex Rad. *Pæon.* *Aſa foetida*, *Verben.* *Ungul. Alc. cran. Human.* &c. Si *Epilepsia ſympatica* fit affectus illi & partes illæ affectæ ex quorum conſenſu originem trahit, ſunt maxima cum cura obſervanda & curanda.

Vertigio eſt levis *Epilepsia*; unde eandem vendicat Curandi Methodum, & iisdem cedit remediis quibus *Epilepsia*.

CAPUT III.

De Convulſionibus.

1. **C**onvulſio eſt continuata & involuntaria Muſculorum Contractio, procedens ab interiori irritatione generis Nervofi.

2. Si totum afficiat corpus dicitur *Tetanus*: ſi Corpus antroſum inflectat, dicitur *Emproſtonus* ſi retroſum, *Opifſtonus*: ſi os contrahat, *Spasmus Cincus*, ſi Maxillam, *Trifmus*, &c.

3. *Signa* maxime variant: nam inter omnes convulſione correptos quos unquam nobis videre contigit, pauciſſimos obſervavimus iisdem ſtipatos ſignis: quidam huc & illuc agitantur, quidam vociferant, quidam denique vocem edere nequeunt, ſed ſubito illis os contrahitur; quibuſdam particulare aliquod Membrum afficitur, ut *Oculus*, *Lingua*, *Brachium*, *Crus* &c.

4 *Cauſa* omnium *Convulſionum* eſt inordinatio & exploſio *Spirituum Animalium*, propter *Acidum*, vel acrem aliquam materiam partes quaſdam *Systematis Nervofi* irritantem.

5 *Convulſiones* plerumque ſunt periculoſæ: ſi enim procedant a *Vulnere*, nimio *Hellebori* vel *Antimonii* uſu, a veneno aſſumpto, a febre prægreſſa, a nimiis vigiliis, jejuniis, &c. *Ægri* in maximo verſantur periculo: & ſi præterea *Convulſio* vehe-

vehementer urgeat & corripiat *linguam labia, nasum, oculum*, partesve vicinas, instat Mors, & incassum ulla adhibentur remedia.

6. *Curatio* hujus morbi coincidit cum illa *Epilepsie*, nam & in hoc etiam casu conducunt *Cathartica* leviora, *Vesicatoria* (modo urgeat necessitas) *Emetica*, ut & *Phlebotomia* quæ omnia (nisi debilitas virium vel aliæ circumstantiæ contraindicent) magno cum fructu usurpantur: ut & omnia *Salia Volat. Oleosa* (quæ in superiori capite vel illud præcedente recensuimus) quæ in omnibus *Convulsivis*, *Soporiferis* Morbis maxime conveniunt, quibus etiam maxima cum efficacia fomentantur *vertebræ Colli, spina Dorsii*, & in spasmo particulari pars contracta; quod remedii genus nullatenus negligendum esse prædico: longe enim præferenda sunt *Linimentis ex Oleis Expressis*, seu pinguedine *Anguillarum, Anserum, Anatum, Canum, &c.* Sicut frequentissima nobis comprobavit experientia. Ex. grat.

(1.) ℞. *Cran. Human. succin. aa. partes aquales*, exinde ope destillationis eliciatur *Spiritus, Sal, & Oleum*; cujus lib. ℞. add. *Rorismarini ℞. j. Ol. Cariophyll. ℞. Sal. tartari ℞. ℞. Destill. S. A.* Hoc vel huic simile externe adhibeatur, quod & interne assumi potest in vehiculo aliquo *Cephalico*, vel (2.) ℞. *Ol. Terebinth. ℞. viij. Succin. alb. ℞. j. Ol. Vitriol. ℞. ℞.* f. Balsamum quod separetur ab *Acido & sæcibus*, deinde eodem inungatur *Æger*, pro *Judicio Medici*. Sex res non naturales debite & cum ordine usurpentur, speciatim autem caveantur *passiones Animi*, Metus enim, Ira Amor, Mæror, &c. sæpe in Morbis convulsivis *paroxysmum renovant*.

Si convulsionibus præcedant *febrem, variolas, vel Dentitionem* puerorum, sæpissime sua sponte cessant.

De Apoplexia.

1. **A**poplexia est subita Sensus & Motus abolitio, ex qua Ægri (pro tempore) quasi exanimis concidunt, nullo vitæ signo superstite nisi sola *respiratione*.

2. Hic Morbus vel subito vel accidentaliter quasi invadit, vel subsequitur morbum aliquem prægressum, ut *Epilepsiam*, *Lethargum*, &c. estque vel *vehemens & periculosa*, vel *lenis & minus periculosa*.

3. *Causa* proxima est extinctio vel profligatio Spiritum Animalium, orta a nimia Aciditate Sanguinis, vel viscidiori aliqua pituita, poros Cerebri, vel ejusdem Nervos infarciendo; vel a *Narcoticis* fortioribus vel Sanguine extravasato, &c.

4. *Signa*. Durante paroxysmo; Æger somno obruitur, stertorem edit, respiratio est inæqualis & interrupta, imo (si *paroxysmus* valde urgeat) vix percipi potest: & licet vellicetur, stimuletur & comburatur, omni sensu tamen privatur. Quandoque *paroxysmus* est levior, & Æger stupore corripitur paulo majore quam in *Paralysi*.

5. Si *Pulsus* sit debilis, *Respiratio* difficilis una cum *ronchis*, vel si sudores frigidi, stridores, & spuma oris vel saltem major horum pars *Apoplecticum* afficiat, vix unquam liberatur; quod si forsitan contingat *Paraliticus* evadit: Si *paroxysmus* sit levior, pulsus fortior, & si post Sanguinis Missionem levamen sequatur, salutis spes quædam affulget.

6. *Therapeja*. Omnibus nitendum est Mediis ad Spiritus Animales vinculis suis expediendos, obstructions meatuum removendo, &c. Ægrotus erectus sedeat, manus etiam & Brachia, crura & femora fortiter fricentur; *Sternutatoria* & *Errhina* fortiora Naribus indantur: vel:

Tinctura Viper. vel *Castor.* Mixta cum *Ol. Cariophyll.* ori injiciatur: mittatur Sanguis è brachio vel vena potius *Jugulari*, ad Circulationem liberiozem promovendam, hoc statim levamen adfert, si Sanguis vel Lympha Stagnans amoveri possit: *Enemata* etiam aciora injiciantur, quæ ingrediuntur *Crocus Metallorum*, *Colocinth. Spir. Vin. &c.* *Emeticum* etiam usurpetur, speciatim si *Narcotica* Morbum induxerint. Sed in hoc casu ut & in omnibus aliis semper respiciendæ sunt ægrotantis Vires. Huc etiam spectant *Sulphureo-Aromatica*, & *Spiritus Salino Volatiles*, quorum in capite præcedente Mentionem fecimus, Vel

℥. Spirit. Salvo. Rorismar. aa. ℥vi. Ol. Cariophyll. ℥ss. Spir. Cran. Human. Saccinat. ℥ij. in quo digere *Cubeb. Zedoar. Nuc. Moschat. Castor. aa. ℥vj.* Stent per dies aliquot deinde decant. Dosis *℥ss.* in *Aq. aliqua Apoplectica.* Conducunt etiam *AlKalia fixa* ad *Acidum* imbibendum, quibus add. etiam *Aromatica.*

Cathartica hic locum habent quæ fiunt ex *Extract. Colocinth. Hellebor. nigr. Syr. è Rhamno Cathartic. Pill. duobus Pill. Rud. & semper add. Castor. Sal. Volat. Cran. Human. Fulignis.* Et *Vesicatoria* etiam & *Cucurbitule Scarificatæ nuchæ Collæ & Cubitis* admoveantur.

CAPUT V.

De Paralyfi, Lethargo, Caro, Catalepsi, Tremore, & Incubo.

1. **O**Mnes hi Morbi participant de natura *Apoplexie* & solummodo gradu non *Essentia* differunt; eandem etiam agnoscunt *Causam* & eandem afficiunt partem.

2. *Causa* horum omnium affectuum est *Lympha* coagulata seu quodammodo vitiata vel serum, vel

22
Sanguis extravasatus, vel similis quædam materia Heterogenea poros cerebri vel ejusdem appendicis invadens, unde influxus Spirituum Animalium inhibetur, vel eorum radientes emanationes obtunduntur, &c.

3. *Therapeia* omnium horum affectum speciatim consistit in reseratione pororum *Cerebri*, & procuratione liberioris transitus *Spirituum Animalium*, unde utendum est omnibus quæ præscripsimus in *Curatione Morborum*, de quibus hactenus egimus; omnia enim illa remedia simili modo & hic & in cunctis affectibus *Soporosis*, usurpanda veniunt.

C A P U T VI.

De Phrenitide, & Comate Vigili.

1. **P**hrenitis est inflammatio *Cerebri* & *Membrarum* ejusdem, una cum *febre* acutiori; sed *Coma* est sine *febre*.

2. *Phrenesis* est vel *spuria* vel *vera*; *spuria* plerumque contingit in *febris biliosis*: *vera* est totalis memoriæ eradicatio adeò ut *Æger* omnia *Oblivioni* tradat; & hæc differt tantum *gradu* à *Comate*.

Adest irregularis *Loquela*, & puerilis *lufus* cum *plumis*, *straminibus*, &c. *Oculi* videntur magni & excitati, sunt etiam *vertiginosi*, & *delirant*.

3. *Causa* est *bilis* maximè *Volatilizata* quæ ad *Globosam* cerebri partem eversa *Spiritus* *Animales* accendit, in *furorem* & *confusionem* concitat. *Omnes* *Meditationes* seriæ & profundæ, *curæ*, *studia*, *mæror*, *ira*, &c. sunt *causæ* antecedentes, quoniam *bilem* exasperant, *Spiritus* *Animales* exagitant & accendunt, &c. *Omnes* *dolores*, si *vehementes*, possunt etiam *causæ* vicem sustinere.

4. *Phrenitis* sæpissime est *Lethalis*, præsertim si sequentibus *Symptomatis* stipetur, nempe, *stridore* *dentium*,

tium, motu Linguae & manuum tremulo, dejectionibus albis, Urinatenui alba, Convulsionibus, Stultis & Ludicris actionibus, ut plumarum collectionibus in lecto, &c. Sed si post statum Morbi Symptomata minui videantur, maxima affulget spes.

Coma procedens ab Ira, labore, studiis, sollicitudine, &c. facili negotio curabitur.

5. *Therapeja Venæ sectione* celebrata, injiciantur *Enemata refrigerantia*, idque frequenter. *Vomitoria* maxima cum cautela exhibenda sunt, mitiora autem *lenitiva*, ut *Elect. Lenitiv. Diaprun. pulp. Tamarind. prunor. &c.* conducunt. *Omnia Aquea & Acida* valde sunt efficacia in spiritibus debaccantibus compefcendis & ad statum naturalem reducendis. Ex. gra.

(1) ℞. *Aq. Endiv. Primul. ver. Rosar. aa. ʒij. Spirit. Nitri gut. 40. Syr. papaveris Rhead. ʒj. M. vel*

(2) ℞. *Aq. Acetosell Lactuc. aa. iv. Syr. Diamor. Diacod. aa. j. Spirit. Nitri Dulc. gut. 30. M. Conveniunt etiam ad bilem temperandam Emulsiones factæ ex semin. frigid. cum aquis hisce Destillatis vel Aq. Hordei. Externo Anodyna refrigerantia Capiti applicari possent, ut *Papav. Nymphae lactuc. Germ. popul. primula ver. portulaca Cucurbita sativa, Solanum, flor. Rosar. fol. violar.* quibus add. *Camphor. Mosch. Ambragrysea*, & si opus sit, *Opium*. Si hæc (supra præscripta) non juverint, propinanda sunt *Opiata* iaterne, speciatim in *Comate*, sed in *Phrenesi* caute exhibenda sunt (semper incipiendo a minori Dosi) idque potius in *febris declinatione*, quam *augmento*.*

C A P U T VII.

De Melancolia.

1. **M**elancolia est Delirium sine febre, ortum a Spirituum Animalium hebetudine.

2. Si ejus præcipua sedes in Capite sita sit, dicitur *Cephalica*, si inferius in Abdomine, dicitur *Hypocondriaca*.

3. *Causam* in hoc consistere autumamus, quod Spiritus Animales qui in seipsis sunt maxime subtiles, & purissimi Tincturam quandam acidam recipiunt in fonte suæ Originis, unde hebescent & quasi Cæci & Caliginosi evadunt, & cum adeo inertes fiant, in vias quasdam devias incidunt. & quocumque se conferant ibi hærent saltem nimium ibidem morantur, unde oriuntur Monstruosæ illæ imaginationes, earumque adeo Diutina remanentia in Animis ægrotantium.

4. *Signa* præcipua sunt *Timor*, & *Mæror*. Sed præterea adsunt quandoque & alia: quidam enim uberrimus fundunt Lachrymas, alii autem altos & pueriles tollunt Cachinnos, quidam seipsos imaginantur altiori gradu Locatos quam ipsos reges, dum alii se bufone viliores fatentur, quidam prophetas agunt, & omnia sua effata pro oraculis tradunt, alii autem omne quod ore protulerint pro mendacio vendicant, multi se malo quodam genio præpossessos autumantur, & non desunt etiam qui violentas sibi injiciunt manus.

5. Hic morbus semper est Chronicus, & si *Delirium* adsit extremum, & inveteratus sit morbus, raro aut nunquam emergunt.

6. *Curatio* consistit in volatilizando Spiritus Animales & expediendo ab acido illo eisdem obtundente & obfuscante; in quem finem frequenter instituat *Sanguinis Missio* ex venis Sedalibus & quandoque in Brachio, interea utatur æger *Sal. Volat. Oleos.* quale præscripsimus dum de morbis Soporiferis agebamus. Subinde etiam *Emetica* (qualia vulgo ex *Antimonio* præparamus) bono cum successu usurpantur. Conducunt etiam *Enemata Preparativa*, quæ nempe *Catharticis* viam sternant, ipsa autem

tem Cathartica fiant ex *Extract. Hellebor. nigr. Extract. Colocynth. Extract. Rudii. Pill. de Succin. Tartari Diasen. Hierapicra Elix. Proprietat. fact. cum Tinctura Antimonii & propinat. a xx. ad Lx. gut. in Elix. Salut. vel Decoct. Epithymi. Hæc autem vel similia bis vel ter per septimanam propinanda sunt, profunt etiam Absorbentia ad Acidum imbibendum, ut *Oculi Cancrorum. Coral. Margarit. &c.* etiam Chilibeata, ut *Vitriolum Martis & ejusdem Tinctura; & Tinctura Salis Tartari, & Antimon. Ens Veneris, &c.* pro vehiculis utendum est Decoctis vel Aq. destillatis *Fumariæ Serpill. Amaræ Dulcis, sero Lactis, vel Aq. acidulis.* Cavendum in hoc affectu ne nimium insistatur in usu unius remedii (nisi universalis fuerit:) omnia autem supra præscripta in usum sunt revocanda pro prudenti Iudicio Medici, & morbi exigentia.*

CAPUT VIII.

De Mania.

1. **M**ania est Delirium sine febre, sed cum furore & præcipitantia, ortum a depravatione Spiritum Animalium.

2. Quod ad *Causam* attinet, nos *Willisii* sententiæ calculum nostrum adjicimus, quod nempe Spiritus Animales a benigna & propria indole in aliam malignam & depravatam degenerant, quæ maligna qualitas originem suam trahit vel ab ipsis Spiritibus Animalibus, ut ex passionibus violentis, terroribus, & ex spe rei alicujus deoptatæ subito & improvise frustrata, vel ex morbis in cerebro præexistentibus, ut *Melancholia, Phrenitide &c.* Vel oritur hæc malignitas a vicio Sanguinis, ut quando Hæreditaria est, vel quando fermenta venenata Sanguini insinuantur, ex morfu animalium Rabidorum, toxicorum quorundam assumptione, &c.

3. *Symptomata* vulgaria sunt *Delirium* & *furor*. Sed & insuper *Maniaci* maxime sunt audaces & feroces, continuo vigilant, robore incredibili pollent, perferunt etiam intensissimum frigus, plagas severissimas, inediam summam, sine ulla noxæ conscientia; incessanter etiam simiarum emuli ludicros & pueriles exercent actus, semper scelus aliquod machinantur: & licet Mitiores præ se ferant Indolem, nisi Durioribus manibus & vinculis coerceantur, indomiti evadunt.

4. Simili modo & in *Melancholia* & in *Mania* afficiuntur Spiritus Animales, facultas Ratiocinativa, &c. & sæpissime hi duo affectus vices inter se invicem commutant.

5. *Mania* sola raro est Lethalis, attamen nunquam non difficilis Curatu, speciatim si Hæreditaria sit, vel inveterata; vel si morsui Animalis Rabidi originem suam debeat: sin autem leviora adsint Symptomata, *Febris*, *Hæmorrhagia* &c. & si recens sit, facilius curatur.

6. Quod ad *Therapeiam* atinet. Æger rigidus quosdam magistros sibi præpositos habeat, quos formidet, & quibus parere assuescant; amoveantur omnia alia objecta quæcumque quæ illi bilem movere apta nata sunt. vel quæ vexationem aliquam insignem producant. Custodes etiam & illi quorum ferulæ subjicitur, jucundo aliquo sermone ejus animum divertant, & blandis pollicitationibus illum demulceant, dum mitior exiit: sin autem extra oleas vagari incipiat, minas acerbissimas intonent. Cum tamen affectus hic Spiritualis sit, & in fonte animali situm obtineat, alia prorsus ineunda foret Methodus Curatoria quam hic proponimus, adeoque hanc nostram Methodum pro optima non vendicamus, sufficit tantum hanc substituisse pro præsentem, donec demonstratio magis evidens effullerit in meliori illa methodo quam jam insinuavimus.

Ad quam Curam incoandam fiat *Venesectio* sexto quoque vel octavo die reiteranda in venis *Hæmorrhoidali-*

dalibus *Pede* vel *Brachio*: *Vomitoria* etiam vicissim repetantur; *Ex. gr.*

(1.) *℥. Ent. Vener. Tart. Emetia. aa. gr. viij. M.* pro una *Dosi*: vel substituat^r hoc *VVillsii*.

(2.) *℥. Sulph. Antimonii gr. x. Cremor. Tartari ℥ss.* misce *Vel*,

(3.) *℥. Vin. Hellebor. ℥j. Tart. Emetic. gr. iij.* misce pro una *Dosi*.

Cathartica etiam quarto quoque vel quinto die alternatim intercalanda veniunt, ut

(1.) *℥. Extract. Hellebor. nigr. ℥ij. En. Ven. ℥j. Tart. Vitriolat. gr. vj. f. bol. Vel*,

(2.) *℥. Extract. Hellebor. nigr. pulv. Colocynth. Mercuri Dulcis, aa. ℥j. M. f. Pill. pro una Dosi. Vel*,

(3.) *℥. Decoct. Epthymi ℥iv. Diasennæ ℥ss.* *Misce*: Nota bene omnia hæc evacuanti^a exhibenda esse cum respectu habito ad vires egrotantis: hoc tamen observavimus quod *Melancholia* vel *Mania* affecti plerumque fortiora requirunt Evacuanti^a, & melius ferunt, quam in aliis affectibus. in intervallis etiam Alteranti^a specifica suas præstant vices: omium fere Authorum scripta hujusmodi scitent præscriptis; nos quæ maxime efficacia noverimus pro exemplis proponemus.

(1.) *℥. Ent. Vener. Bezoard. Lunar. aa. ℥ss. Conserv. flor. primul. veris ℥j.* fiat *bolus*.

(2.) *Regul. Antimon. Dissolut. in Ol. Vitriol. ℥jv. Limatur. Chalybis ℥j.* quibus adde *Aq. Serpill. ℥. ℞.* *Diger* aliquamdiu & deinde decant. *Dos. j. pulveris autem ℥ss. Vel.*

(3.) *℥. Spirit. Sal. Armoniaci ℥iij. Ol. Vitriol. ℥ij.* misce guttatim. *Dosis* 60. gut. sepius. *Vel*,

℥. Ent. Vener. a ℥ss. ad ℥ss. Hæc remedia exhiberi possunt in *sero lactis, Aq. Acidulis, Decoct. ex summitatibus Hyperic. Sangvisorb. Amar. Dulc. Violar. Borag. &c.* Si nullum horum levamen adferat, & deficiat somnus, usurpentur *Opiata*, quæ fermentanda sunt, & exhibenda una cum *Camphora*. Sunt & innumera alia

reme-

remedia, ut *Sanguis Canis*, *Leporis*, *Hominis trepidi*, *Asini*, &c. Sed si ex supra præscriptis in usum adhibitis nullum proficit, incassum alia adhibentur, nam desperata est causa.

CAPUT IX.

De Catarrho.

1. **C**atarrhus est affluxus lymphæ vitiate in ullam partem Corporis humani; dolorem & aliquando tumorem causans.

2. *Signa* sunt affluxus feri ad Nares & oculos, sternutatio stimulatio in *Larynge*, intumescencia *Amygdalarum*, quam subsequitur Raucedo, infarctus *Bronchie*, *tussis*, & plerumque *febris*, quandoque hæc materia Catarrhalis tenuis est, acris, & biliosa, inflammationes produces, & dolores acutos pungentes in diversis Corporis humani partibus: quandoque, crassior est, viscida & pituitosa, producens Hebetudinem; *febres intermittentes*, *Scorbutum*, *Hydropem*, &c.

3. *Causa* est nimium Lymphæ in Corpore extravasata, quæ cum in partes membranosas vel musculares defertur varii Generis dolores excitat, prout nempe est vel *Acida*, *Salina*, *Acris*, &c.

Causæ accidentales quandoque accersendæ veniunt a commestione intempestiva, computatione inordinata præcipue autem ab externo frigore (maxime cum Lympha in fluxum concitatur) quo pori constipantur & transpiratio inhibetur,

4. Si materia hæc Catarrhalis parva Quantitate affluat, & nullam participet Acrimoniam, & solummodo in Nares decidat, facile Curatur: Sin autem extravasata hereat in *Maxillis*, *Amygdalis*, vel *Larynge* pejus se habet, sed si in *Pulmone*, pessimo in statu sunt Ægri, præcipue si Lympha copiose affluat, & acris sit, si Æger proveciori gaudeat ætate, vel si *tussi*; *Astmati*, *Phthisi*, &c. obnoxius fuerit. (1)

(1) *Curatio*. Si materia sit tenuis & acris, & metuat *Febris* imminens conducit in principio *Diaphoretica*, & *Bezoardica* exhibere: & pro potu ordinario.

℞. *Aq. Hordei* lib. iv. *Syr. Papav. Rheados* ℥iv. *Ol. Sal. vel Sulph.* q. s. ad gratam Aciditatem: M. ex usu huiusmodi Medicaminum Ægrotans citissime restituetur, sicut frequentissime experti sumus,

(2.) Sin autem procedat a *Lympha* vitata, vel stomacho impuro, & oppresso ex nimia *Commestatione*, perpotatione, & hoc in Casu primo purgetur ventriculus ope *Emetici* alicujus, & lexetur *Alvus* ope *Elect. Lenitiv. Diaprun. &c.* vel si hoc serum extravasatum usque adeo sit acre, ut *inflammationes*, *Rheumatismos*, *Anginam*, *Pleuritidem*, &c. producat admitenda est *Venesectio*; & partes dolores affectæ foveantur cum *Sal. Volat. Oleos.* quæ & intus assumpta cum *Diacod.* vel pauxillo *Laud. Liquid.* plerumque curationem perficiunt: quandoque etiam *Spirit. Nitri Dulc.* conducit.

Si materia sit crassa, hebetudinem *Causans*, &c. Omnia *Volatilia* penetrantia & acutis gaudentia particulis requiruntur: ut *Sinapi*, *Ros. Solis*; *Rad. Ari*, *Enula Campan.* *Iridis*, *Fenicul. &c.* & omnia *Alkalia æque Fixa ac Volatilia*.

Si feri *stagnatio* circa *pulmones* contingat, & exinde *suffocatio* aut *pregravis infarctus* oriatur, conducit etiam *Venesectio* (quanquam & hoc remedii genus mihi non sit *Cordi*) spatium enim parat reliquæ *Masse* ad *alacriorem circulationem* peragendam, in hoc etiam Casu non negligenda *Sal. Volat. Urinosa* una cum *Gum. Ammoniac.* vel *Myrrha* ibidem dissolutis. Ex. gra.

℞. *Spirit. Fuligin. Succin. Sal. Armoniac. aa.* ℥ij. *Gum. Ammoniac.* ℥j. M. & exinde eliciatur *Tinctura*. Dosis ad gut. 40. in quolibet liquore convenienti. Convenient hic etiam *Absorbentia* ut, *Oc. Cancror. Testæ Testudin. Bezoard. Antimon.* & similia, quibus add. *Milleped. Lumbric. Terrestr. Salia Lixivialia*, & hujus-

CAPUT IX.

³⁰ hujusmodi alia quæ serum superabundans evacu-
ant, vel per *Diuresin*, vel per *Diaphoresin*. Hæc
supra nominata nullis ferè remediis cedunt in *Ca-*
tarrho inveterato curando.

In *tussibus* utendum est *Balsamis*, *Oleis expressis*
remediis *Mellitidis* vel *Saccharo* imprægnatis, & si
materia tenuis sit & *Acris Opiata* exhibenda sunt.
Maxima autem cautela adibenda est ne nimium libe-
raliter insistantur in usu *Bechicorum*, præcipuè autem
opiatorum.

Externe *Cucurbitule*, *Vesicatoria*. *Fonticuli*, *Em-*
plastra, *Lavamenta*, &c. in usum revocanda sunt,
sed semper ex Consilio prudentis Medici.

CAPUT X.

De Angina.

1. **A**ngina est inflammatio in Musculis *Laryn-*
gis & *Æsophagi*, *Tonsillis*, *Palato vel Ma-*
xillis. una cum Tumore doloroso, quandoque in-
terno quandoque externo.

2. Dividitur in quatuor species.

(1.) Prima est *Cynanche*, quando musculi interni
Laryngis inflammantur sine magna intumescencia.

(2.) Secunda dicitur *Synanche* quando adest Tu-
mor respirationi officiens.

(3.) Tertia est *Paracynanche* quando Musculi
externi *Laryngis* afficiuntur sine tumore apparente;

(4.) Quarta est *Parasynanche* quando inflam-
mantur Musculi externi faucium una cum tumore.

3. Signa sunt *respiratio* & *Deglutitio* difficilis,
Rigiditas Colli, Dolores pungentes & comburentes
(quasi circa *Maxillas* quandoque etiam periculum
suffocationis, & plerunque *febris*.)

4. *Causa* est Sanguis commixtus vel saltem occur-
rens *Lymphæ vitiosæ* in meatibus suis arctioribus, un-
de

de evadit grumofus, & tubuli obstruuntur, adeo ut stagnatio insequatur, & exinde fermentum aliquod acescens acquirat, unde manant *Symptomata* hactenus descripta.

5. *Angina* non magno stipatur periculo, sed *Cynanche* peior est *Synanche*, & relique duæ species minus sunt periculosæ. Si dolor sit maxime acutus, & respiratio valde difficilis, præsens ferendum est levamen, ne æger morti succumbat.

6. *Curatio* (si recens sit *Angina*) consistit in obstructionibus referendis, motu Sanguinis restaurando, & ejusdem Aciditate corrigenda. In quem finem (licet non simpliciter necessaria sit) *Phlebotomia* in Brachio, Collo, vel sub Lingua, opem fert: Medicamina autem illa quæ nunquam non finem affecuntur sunt *Sal. Volat. Oleos.* Externe applicata, & intus etiam exhibita in vehiculo aliquo appropriato, vel mixta cum *Anodynis*; hæc enim non solum obstructiones referant, Sanguinem coagulatum dissolvunt, & fluiditatem ei conciliant; Lympham stagnantem vivificant (quasi) & motui restitunt, sed & ex eo quod vi *Diaphoretica* præditam sint, materiam peccantem etiam expelunt: & sanguinem mundificant, unde gravia illa *Symptomata* cito evanescent, sicut frequens experientia nobis dictavit: His add. *Salia Volatilia* ut *Spir. C. C. Fuliginis, Sanguin. Urin. Sal. Armoniac. &c.* Ex. gr.

℞. *Aq. Papav. flor. Sambuci*, aa. ℥iij. *Spirit. Sal. Armoniac. ʒj. Diacodii ʒij.* M. sumat cochlearia duo sæpius.

Utatur etiam *Gargarismatibus* qualia sequuntur; si particule *Biliosæ* Sanguinem invaserint, Remedia *Nitrata* locum obtinent, vel misceantur, cum *Urinosis*. Ex. gra.

(1.) ℞. *Aq. Plantaginis ʒiv. Sir. Papav. Rhead. ʒj. Spir. Nitri Dulc. ʒj. Misc. dosis ʒj.* singulis bihoriis vel trihoriis, vel,

(2.) ℞.

C A P U T X.

³²
 (2.) ℥. Aq. Ebuli, Ros. Rubr. aa. ℥iij. Sal. Prunell. ℥ij. Sal. Volat. Urinæ ℥j. Syr. e Ros. Siccat. ℥ij. dof. ℥j. sepius: vel utatur pro Gargarismate.

Vulgus medicorum remedia *Repellentia* in usum vocant, sed caute sunt adhibenda, præcipue si adsit malignitas: quod ad nos attinet, nihil adhuc vidimus quod par sit *Salibus illis Volatilibus Oleosis*, in *Angina* desperata, præter enim plurimos effectus egregios hætenus memoratos, amovent etiam omnem malam *Dispositionem Pulmonum*, quæ sæpe auditrices admovet manus in *Angina* maligna ad suffocationem promovendam, qua de causa ocyus & sæpius propinanda sunt ne ex unius diei mora mors curam anticipet.

Externe Album Græcum una cum *Nidis Hirundinum*, fabricatum in modum *Cataplasmatum* cum *Melle*, vulgare est remedium, ut & plurima alia *Stercora* & *Urinæ*: Ex. gra. *Hominum*, *Anserum*, *Gallinarum*, *Equorum*; vis medicinalis sine dubio consistit in *Sale Armoniaco*, & *Nitroso*, quo referta sunt: omnes Authores hæc *Stercora* miris extollunt præconiis: sed nos frequentissime experti sumus priora illa esse præstantiora.

Quidam utuntur *Vesicatoris*, *Cucurbitulis*. &c. quæ multum profunt. Vide *Platerum*, *Riverium*, *Sylvium*, &c.

Si primo die curatio non succedat *Enema* injiciendum est, & *purgatio* instituenda (pro commodo ægri) & superius præscripta denuo iteranda sunt.

C A P U T X I.

De *Pleuritide* & *Peripneumonia*.

1. **P**leuritis est inflammatio *Pleuræ*, *Peripneumonia* autem *Pulmonum*, earumque membranarum.
2. *Signa* sunt respiratio difficilis, febris acuta, dolor lateris Punctivus, & Lancinans; Tussis vehemens, primo
 aggress-

aggressu ficcior quidem, postea autem cum sputo Spumoso & Sanguineo. Quò magis hisce quadrant signis, eo meliori jure legitima dicuntur. Discrepant etiam à se invicem quoad partem affectam, & gradus malignitatis: *Causa* tamen & *Cura* utrobique est eadem.

3. In *Causarum* classem adduci posset serum extravasatum; plerumque autem *Causa* est Sanguis extravasatus & stagnans, undè Acidum acquirit fermentum, inflammationem excitans, &c.

Causæ Casuales sunt *Plethora*, transpiratio inhibita, præcipue tamen quando Sanguis cum impetum meatus percurrit, ut in exercitio violentiori, nimia computatione, &c.

4. Si Ægrotans hoc morbo antea laboraverit, vel si *Asthoma* præcesserit, vel provector adfit ætas, vel sputum minuatur, imo plane cesset dolore remanente; vel si sputum Sanguineum sit, flavum, aut nigrum, respiratio maxime difficilis, &c. In omnibus, inquam, his casibus res periculo non vacat: sed si *Symptomata* minui videantur, & sputum album & leve existat, æger restituetur.

5. *Curatio* parum differt ab illa quam in *Angina* referebam.

(1.) *Sanguinis Missio* (pro viribus ægri) prodest: sed si prostratæ sint vires; & adfit malignitas, instituat ope *Sanguisugarum*; vel penitus omittatur, & ejus vicem subeant *Cucurbitulæ Scarificatæ*.

(2.) Utatur æger *Alkal. Volatil.* qualia sunt *Sali Armoniac. Spirit. Sanguin. Urin. Sal. Armoniac.* quibus add. *Anodyna & Pectoralia*, ut & *Diaporetica* & *Al Kalia fixa*, prout urget occasio.

℞. *Aq. Cardui Hyssop. aa. ℥iij. Syr. Papaveris Erratici ℥iij. Spirit. Sal. Armoniac.* .j. M. dosis ℞℥. Conveniunt etiam hic quæ in *Angina* præscripsimus, & *Salia Volatilia Oleosa*, nempe in declinatione morbi, vel si adfit malignitas.

℞. *Ocul. Cancror. Sang. Hirci Exsicc. aa. ℥ij*

CAPUT XI.

34

Bezoard. Mineral ℥j. *Sal. Viperar. Volat.* ℥℥. *Misce.*
 Si nulla adsit Malignitas add. *Laudanum Gr. x. Oculi.*
Cancrorum decocti in vino, & *Priapus Cervi*, & *Sanguis*
Hirci, multum laudantur. Si dolor in *Pulmonibus*, *Ple-*
ura vel Stomacho permaneat post primum diem ela-
 psam, exhibe *Spir. Nitr. Dulc.* & remedia *Nitro* im-
 prægnata, sed si *Vinitus* ad sit vel *Diarrhœa*, caute ex-
 hibebantur. Si alvus non respondeat, injicienda sunt *Ene-*
mata, & sub finem morbi etiam *Cathartica* tenuio-
 ra in usum revocanda sunt; sed per totum curationis sta-
 dium *Diaphoretica* leniora maxime profunt. Si sputum
 sit viscidum & parva quantitate, caute propinanda sunt
Opiata vel ullo *inspissantia*, sed potius in usu *inciden-*
tium insistendum est.

Externe *Discussientia* & *Annodyna Emplastra Unguen-*
ta, *Cataplasmata* conveniunt, sed in *Pleuritide* ex-
 quisita omnium optime utimur *Linteo* in *Salibus Vo-*
latilibus Oleosis intincto, & parti affectæ applicato
 sicut sæpe sæpius experti sumus. Sed nimium non est
 fidendum hiisce *externis*, nisi & *interna* frequenter &
 sedulo adhibeantur. Pro vehiculis utimur *Aq. Destil-*
at. Hyssop. Card. Cichor. Borrâg. vel succis ex iisdem
 herbis expressis, vel ex *Teraxac. Papav.* etiam *Emul-*
sionibus Aq. Hord. qua etiam utimur pro potu ordina-
 rio una cum tantillo *Sal. Prunell.* vel *Spirit. Sulph.* vel
Nitri guttatim instillat. Omnia *acria* & *acida* procul
 amovenda sunt, & *cibi Dispepti*: bene autem utimur
Panatela, *Cremore Hordei*, *jusculo pullorum* & *cibis le-*
vioris digestionis.

CAPUT XII.

De Hemoptisi & empyemate.

1. **H**æmoptisis (vel sputum Sanguinis) de qua hic
 agitur, est erosio vel apertio vasorum San-
 guiferorum ad pulmones pertinentium, quamquam
 etiam

etiam a Naribus, Palato, aspera Arteria; Stomacho, Hepate, &c. oriri possent.

2. Si a pulmonibus proveniat, est spumosum, floridum, & partitis vicibus eruitur, semper tamen cum tussi & sine insigni Dolore.

Si a maxillis, aspera arteria, & partibus vicinis procedat, adest quidem screatus sed nulla tussis quod & sensu dignosci posset, si a Stomacho & partibus vicinis procedat, potius evomitur quam exspuitur.

3. *Sputum Sanguini* diversimode, *Causatur*, ut si nimia quantitas feri vel bilis fluidæ fermentantis Sanguini admixta sit, aut si acidum adsit, quod stagnationem & vaporum expansionem producit, unde partes tenuiores quæ data porta ruunt. Et oritur etiam hoc Sanguinis sputum ex nimia abundantia Sanguinis, motu nimis violento, & accelerato, tussi exquisita, vulnere, casu, &c.

Empyema, seu *Apostema pulmonum*, oritur a Sanguine extravasato, in vasis *Pneumoniacis* conservato & putrescente.

Uterque (& hic & præcedens affectus) est satis periculosus & prognostica sunt maxime infida.

4. *Curatio* (1.) In *Curanda Hemoptysi* sedulo vitentur omnes actiones vehementes & motus violenti, ut saltus, vociferationes, tussitationes, cunctæ passionis animi, & præcipue ira, hæc enim particulas sanguinis exacuit, & motum accelerat.

Detrahatur sanguis a brachio vel pede revulsione ergo, nisi virium imbecillitas intercedat.

Quod ad *Pharmaciam* attinet profunt *Vegetabilia Refrigerantia*, ut *Plantag. Burs. Pastor. Nymphaea, Acetosella, Papav.* (præ reliquis laudo succos harum herbarum) *Germina Ros. Rubr. Rad. Tormentil. Bistort. &c.* Etiam terrestria astringentia, ut *Terra Siggillata, Lemnia, Japonica, Bolus Ver. Terra Vitrioli, Crocus Martis Astringens. Lapis Hemmatites, Sang. Draconis? Corallium, Ocul. Cancrorum, &c.* Adde etiam *Acida Coagulantia*, ut *Spiritum Vitrioli, Sul-*

phuris, Alum. &c. quibus junge *Opiata*, prout Medici Iudicium dicitabit: Ex. gr.

(1.) ℞. *Sang. Dracon. ℥ii. Sem. Papav. ℥iij.* pulveriscentur & cum *Syr. Corall. f. Bol. Acuatur Oleo Sulphuris per Camph. Vel,*

(2.) ℞. *Suc. Plantaginis, Tinct. Rosar. aa. ℥ij. Syr. Mirtillor. ℥i. Laud. Liquid. Cydoniat. gut. xxx.* Misce vel hoc *Sylvii* quod habetur lib. 10. cap. 9. §. 20. nempe.

(3.) ℞. *Aq. plantag. ℥ij. Aq. Cinnamom. ℥iij. Aceti Destillat. ℥v. Sang. Dracon. ℞. Laud. Opiat. gr. ij. Syr. Diamor. ℥j.* Misce. Hoc mirum in modum a *Sylvio* laudatur.

Huc conferunt *Cathartica* tenuiora debitis interval-
lis propinata, ex *Rhabarb. Tamarind Senn.* Vel si ma-
gna copia feri redundet addatur etiam *Resina Jalappe*
Cucubirtulæ & Ligaturæ sæpe bono cum fructu exi-
betur.

(2.) *Empyemati* omni cura occurrendum est (sepif-
sime enim lethale est) si autem præveniri nequeat sup-
puratio promovenda est ope *Cataplasmatis* appropriat.
ex *Summitat. & Radic. Bismalv. Lill. alb. Semin. Lini,*
Fenugræc. Terebinth. & Oleis Emollientibus, &c. ad-
de etiam *Emplastra, Unguenta &c.* Omnium optime
tamen venienti huic morbo occurrunt *Salia Volatilia*
Oleosa & Spiritus Vini rectificatus affusus herbis Alka-
li Volatili abundantibus & deinde destilletur.

Interne omnia *Balsama Naturalia, Balsamum Lu-
catelli, Balsamum sulphuris vivi* circulat. cum *alkali*
aliquo *fixo* donec dulce evadat reliquis palmam præri-
pit, *Balsamum Antimonii Succin. &c.* quæ fabricari
possent ad modum *Boli* cum reliquis appropriat. vel
etiam adde guttas aliquot decoctis herb. vulner. Et si
hæc non possunt tentanda est *Paracentesis*, quam om-
nes Medici tam veteres quam recentiores laudant,
& practicum felix successus satis confirmat.

C A P U T XIII.

De Phthisi, & Tussi.

1. **D**Um varias *Phthiseos* species animo voluto, observo mortem, atrocissimum illum humani generis hostem, duobus præcipue nunciis nos in Boreali hac plaga degentes de extrema dissolutione appropinquante certiores facere, qui duo infestissimi comitis vulgo audiunt nomine *Atrophie* & *Phthiseos*; in utraque adest totius corporis liquatio & consumptio, quam producit in priori defectus vel obstructio succi Nutritii, & in posteriori ulcus *Pulmonum*; at in utraque contaminatur Sanguis.

2. *Atrophiam* plerumque comitatur itumescencia Abdominis Ventriculi appetitus vagus & inconstans, cordis palpitatio, & sæpius tumores de *Scrophularum* genere.

Phthisis dignoscitur ex tussi crebra, primo sicca, postea humidiori cum spumoso & sæpe Sanguineo puto, quod temporis progressu purulentum & quandoque foetens evadit; semper adest difficultas respirandi per integrum morbi decursum, & febris putrida vel hectica; imo sæpe eadem adsunt *Symptomata*, quæ in *Atrophia*. In quibusdam adest totius corporis contabescencia & Emaciatio, & frequenter *Diarhœa*, cibo nempe corpus percurrente sine ulla digestionem.

3. *Causa*. In *Atrophia* Viscosus, & Mucosus quidam humor adhæret, vel quodammodo occludit & obstruit glandulas *Mesenterii*, & vasa lactea vel eorum Orificia, unde Chylus (saltem spissior ejusdem pars) non percolatur nec Sanguini redditur.

Causa Phthiseos est ulcus *Pulmonum*, quod diversimode contingere potest ut ex quatuor præcedentibus Capitulis Manifesto liquet. Nempe a fero vel sanguine, vel lympha extravasatis, vel a vitio aliquo in san-

guine præexistente, veluti si morbus si hæreditarius, vel si subsequatur *Atrophiam* aut quemlibet alium morbum quem comitatur aciditas quædam seu acrimonia in sanguine, qui pulmones corrodit, & exasperat: etiam lapilli & tuberculi in pulmonibus *Phthisin* producant.

4. *Atrophia* incipiens est curabilis, sed si adsit scirrhus Ventriculi, Hepatis, &c. & corpus sensibiliber extenuetur: vix curabitur: & si præterea adjungatur vix curabitur: & si præterea adjungatur *Febris Hæctica* vel *Phthisica*, nulla arte humana curari potest. Quantum novimus paucissimi evadunt, qui correpti sunt ulcere pulmonum: Et si tussis vehementer urgeat, sputum fœteat, & multum de corporis substantia perdat, & sudores colliquativi incessanter ægrum afficiant, si in hoc casu ad purgationem se accingat æger, mortem sine dubio accelerat.

5. *Curatio*. In *Atrophia* pituita viscida est incidenda & evacuanda, obstructions referendæ, sanguinis vitium corrigendum, calor etiam & fermentum ventriculi denuo restituendum, quem in finem conferunt (præter *Salia Volatilia* etiam) *Oleosa*, *Spiritus Volatiles Urinosi*, & *Lumbricorum terrestr. Millepedum*, *Salis Armoniaci*, &c. qui exhiberi possent una cum *Gumm. Ammoniac. Benzoin. Bedellii, Calban. Mirrh. &c.* Ex. gr.

℞. *Spirit. Lumbricor. Terrestr.* ℥jv. *Gumm. Ammoniac.* ℥j. extrahatur *Tinctura*, cujus dosis gut. 40. quæ sumantur in sequenti potu diætetico, vel simili.

℞. *Heder. terrestr. fumar. aa. M. j. summitat. Absinth. Card. Ben. Epatic. Rad. Fenicul. Polipod. Helen. aa. M. i. recent Collect.* ℥j. fiat sacculus *Diæteticus* pro *Congiiis iij. Cerevisiæ tenuioris*. In hujusmodi etiam vehiculis propinari possent *Tinctura Chalybis Antimon. Sal. Tar. Ent. Veneris, Vitr. Martis, &c.* Talia enim non solum obstructions referant & visciditates corrigunt, sed & præcipua æstimantur *Pectoralia*, quando nempe materia aliqua spissa peccat; quibus etiam ad-

addi possent *Hyssop. Capill. Vener. Tussilag. Hyperic. Marrubii Liquirit. Iris, &c.* etiam *Semina Carminativa*, eorumque *Olea, & Oleum Cinnamom. Bacc. Juniper Mentb. & Absinth.* Speciatim in *Lienteria* & affectibus fridis ventriculi, exhiberi etiam posset purgativum aliquod levius singulis 10. vel 12. diebus, Etiam.

℞ *Pill. Tartar. Quercetan. ℞j. Ent. Vener gr. vj. Misce.*

Etiam *Rhabarbar. vel ejusdem Tinctura, Spec. Hier. Diasenn. Elixir. Propriet. fact. cum Tinctura Antimonii, &c.* Hactenus de *Atrophia & tussi* procedente a puita viscida.

Sed si *tussis* proveniat a particulis Salinis, vel Acrimonia quadam præditis, vellicantibus *Pulmones, Bronchia, &c.* Tunc *Absorbentia* adhibenda sunt, ut *Bezoard. Mineral. Antimon. Diaphor. Antihecticum Poterii, &c.* Etiam *Jucrassantia*, ut *Essentia Papav. Pill. de Cynogloss. de Styrace, & similia* (caute) usurpanda sunt. In nullo casu *Tussis* negligenda aut floccifacienda est; quamquam enim *Phthsis* immediate illam non comitetur aut subsequatur, plerumque tamen *Phthisin* precedit: ideo periculosa est, & omnibus modis eam amovere nitendum est, in quem finem *Emeticum* confert (si pro certo habeas *Pulmones* intactos sanos esse, & nisi aliæ prohibeant circumstantiæ) hoc autem præcipue confert quando adest infarctus ventriculi, & prægravatio, & anxietas Pectoris.

2. *Pharmacia pro Curanda Phthisi*; si ulcus in *Pulmonibus* hactenus progressum fuerit. *Emetica* fugienda sunt & utendum est *Balsamis Pneumonicis* (in *Empyemate* hactenus memoratis) & *Decoctis Pectoralibus, & Traumaticis, Syrupis, Eclegmatis, Emulsionibus, &c.* quorum infinitam varietatem apud omnes pene *Autores* reperire est: exemp.

(1.) ℞ *Vini Canariensis vel Malag. ℞ij. Bals. Tolutan. ℞j.* Digerantur in vase vitreo duplici bene Lutato, igne moderato, Vel,

CAPUT XIII.

40

(2) *℞. Sr. Tolutan. ℥ij. Sulph. Bals. Anifat. Sacchar. Cand. aa. ℥j. Ol. Cinnamon. gut. iv. M. f. linctus.*
 Conducunt etiam *Absorbentia* ad acidum prædominans imbibendum, & particulas aciores in ventriculo & sanguine temperandas. Hisce autem remediis quæ ultimo præscripsimus pro *tussi* curanda, adde *Corall. Terr. Lemn. Sigillat. Catechu*, quæ ultimo memorata specifica est in hoc morbo & in omni *tussi* cujuscunque generis, præcipue si adsit *Diarrhæa*. Exempl.

℞. Antihectic. Poterii ℞. Catechu. ℥j. Conserv. Rosar. Rubrar. ℥ij. ℞. fiat bolus. Quando semel ventriculus ex usu hujusmodi medicaminum acidum ibidem hospitatum eliminavit, consulendus est æger, si modo possibile sit, ut se læctis usui addicat, & primo quidem misceri posset lac cum tertia parte æquæ, vel destilletur lac herbarum appropriatarum virtutibus imprægnatum.

℞. Hederæ Terrestris M. ij. Sem. Anisi ℥ij. Testudinum & earundem testarum ℥j. lactis destill. &c. ----- Per se etiam usurpari posset lac *Vaccinum, Caprinum, vel Asininum*, (nisi acelcat aut coagulet in ventriculo) & si viscida pituita abundet addatur piper subtilissime pulverisatum; ex cujus additione multo efficacior evadet: sed si adsit *Diarrhæa, vel febris putrida*, desistendum est ab usu læctis, & *incrassantia & Refrigerantia* usurpanda sunt.

Contra debilitatem multum valent *Gelatine, Testudines, Ostrea, &c.* Externe *Fontanellæ, Emplastræ, Unguenta & Fumigationes* felicissime succedunt.

CAPUT XIV.

De Asthmate, & Dyspnœa.

1. **E**st respiratio difficilis orta a morbosa dispositione *Pulmonum, vel Bronchiæ*.
2. Quando moderata est sine ronchis & febre, dici-

dicitur *Dyspnœa*. Quando difficilis est una cum strepitu & Ronchorum ingeminatione, dicitur *Asthma*. Quando ægrotans respirare nequit nisi erepto corpore sedeat, dicitur *Orthopnœa*.

3. In quibusdam sicca est sine sputo, & subito invadit, in aliis autem humidior est, tussitando materiam quamdam expellens.

Asthma Scorbuticum Scorbutica habet Symptomata, ut intumescetiam Ventriculis, Gypochondriorum, &c.

4. *Causa* prioris speciei, est spasmodica contractio, & irritatio Organorum respiratori dicatorum; videmus enim hoc morbi genus periodicum esse, & ægrotum subito & improvise corripere; præterquam quod ira, timor & similes Animi ataxie paroxysmum inducant. Posterior producitur ab obstructione appendicis alicujus pulmonum, quod verosimiliter contingit a pituita viscida, vel materia purulenta, Sanguine extravasato, Lympha extravasata, aut a Tumoribus, Scirrhis, Lapillis, & aliis ejusdem farinæ meatus obstruentibus: quibus etiam adde tumorem pectoris, abdominis, &c.

5. Si inveterata sit & jam senescentem corripiat, difficulter curatur; si *Asthma* in pejus vergat, sæpe minatur *Soporiferos* quosdam vel *Convulsivos* affectus, vel *Phtisim*, *Hydropem*, &c.

6. *Therapeja*. *Asthma Convulsivum* curatur ex usu *Cephalicorum* & *Artriticorum* adjunctis *Balsamitis Pectoralibus*; de illi satis fuse egimus dum de morbis *Soporiferis*, & de his consule caput proxime præcedens.

℞. *Tinctur. Croci, Castor. aa. ℥ij. Bals. Sulph. Anisat, ℥j. Laud. Liquid. Tartarifat. ℥ss. Misce,* dosis gut. 40. Vel,

Destilletur Spiritus a Sale *Armoniaco, Succino* & *Gumm. Ammoniaco*, cum Spirit. vini: in cujus ℥jv. dissolv. *Sperma. Ceti ℥j. Laudam Liquid. ℥j. dos. a 20. ad. 60. gut. Vel,*

CAPUT XIV.

42
 ℞. Cinnabar. Antimon. Sperm. Ceti. Millepedum
 aa. ℞s. Castor. Sal. Succin. Volat. aa. ℥j. f. pulvis
 dosis ℞j.

Pro vinculis inserviant *Aque Testudinum, Lumbricorum Terrestrium, Saffabras Primul. veris, Cariophyll. Hortens. & similia, Vel,*

℞. Aq. Rosar. ℞ij. Benzoin. Styrac. Calamit. a.
 ℥j. Diger. in vase vitreo duplici, igne moderato.

Pro curando *Asthmate* humido; *Venesectio* (ipso tempore paroxyfmi) indubie confert, & si, viscosa ulla materia adhæreat ventriculo, *Emeticum* apprime necessarium est ad materiam illam pituitosam ventriculi plicis impactam, relaxandam & abigendam & hujus generis remedij utilitatem sepiissime experti sumus.

Sed si *Aciditas* ulla sit in sanguine, vel si viscida & mucosa materia adhæreat Bronchiæ, *Salia illa Volatilia Oleosa* (sæpissimæ a me memorata) omnia alia remedia multis parafangis præsellunt, Vel,

℞. Gumm. amoniac. Spir. Vini aa. ℞j. Sal Volat. Urinæ ℥vj. Sal. Tartar. ℞s. destil. Secundum artem, dosis hujus Spiritus gut. 40. Vel,

Dissolvantur *Gumm. Ammoniac.* in *Spir. Lumbricor Terrestr.* aut *Millepedum*, aut *Sal. Armoniaci*: Hujusmodi, inquam, Medica una multum, faciunt.

Preterea omnia *Incidentia & Mordentia* conducunt, ut *Rad. Ari. Helenii, Raphani Rusticani, Cochlear. Sinapi, Epatic. &c.* Vide Cap. ultim. precedens.

Si Abdomen flatibus infectetur, usurpentur *Carmenativa*, non solum una cum *Specificis & Alterativis* sed etiam in *Catharticis & Enematis, &c.*

Si procedat a *Scorbuto, Hydrope &c.* ratio habenda est horum morborum. Externe *Vesicatoria, Cucurbitule & Fonticuli* conveniunt; sed supra omnia suademus ut pectus foveatur *Salibus Volatilibus Oleosis.*

Pro morbi huius *Prophylaxi*, mediocritas observanda est in usu sex rerum non Naturalium, & sedulo studendum est ut omnes evacuationes naturales debi-
 tum

tum ordinem observent; & Alvus potius solutior quam pigrior semper remaneat.

C A P U T XV.

De Palpitatione Cordis.

1. **P**alpitatione Cordis, est Cordis & Arteriarum motus convulsivus: cor autem est præcipua pars affecta.

2. Manu sentiri potest, & quandoque adstantibus videre & audire licet. Si procedat ab ira, timore amore, exercitio immoderato, &c. Citissime cursum suum absolvit sed si ab *Atrophia* vel *Cachexia* originem ducat, diutius moratur, & sentitur quædam ponderositas a palatu, sed si a *Scorbuto* oriatur, adest anxietas &c.

3. *Causa* vel consistit in vitio Sanguinis, (qui cum sit nimium acidus vel biliosus vellicat nervos cardiacos & fibras motrices) vel procedit ab obstructione, si quid nempe adhæreat cordi vel arteriis, unde spiritus Animales cum impetu moventur, &c. & exinde est quod tristitia subita, timor, pudor, amor, &c. Palpitationem producant.

4. Hic morbus pro periculoso habetur, & si oriatur ab obstructione vel Lesione vasorum cardiacorum; raro aut nunquam curatur: sed si *Sympatica* sit, curato morbo ex cuius consensu oritur, vel ipsa curabitur.

5. Et equidem opus foret minoris laboris curam huius morbi instituere, si rite dignosceretur causa; quæ quandoque facile satis, quandoque multo difficilius eruitur. Sed si materia acris & viscida peccet (in paroxysmo) *Salia Volatilia Oleosa* nulli remedio cedunt, Vel,

℞. Spirit. Vini ℥ij. Sal. Volat. Succin. C. C. aa. ℥j. Cinamom. ℥vj. Sal. Tartar. ℥ij. Diger. per septimanam unam: deinde Destill. in Balneo Mariæ; Spiritui destillato adde *Olea Chimica, Macis Caryophyllor. Sem.*

Anisi,

CAPUT XV.

44.
Anisi, quantum cum illo commode incorporari potest; ultimo infunde *Croci*, *Castor.* aa. ꝑj. dosis gut. 30. in ullo vehiculo appropriato.

Sed si oriri videatur a *Sal. Bilioſo*, *Cardiaca* temperatoria cum *Acidis* lenioribus uſurpentur, ut *Spiritus Salis Dulc.* *Succus Citri*, *Lujule*, *Tinct. Corall.* &c. In Paroxyſmo *Veneſectio* etiam conducit, præcipue ſi adſit *Plethora*. Quamcunque autem agnoſcat cauſam, *Absorbentia*, & *Bezoardica* exhiberi poſſent, ut *Bezoard. Mineral.* *Terra Sigillat.* *Margarit Corall.* *Ocul. Sanctoror.* *Teſt. Oſtrear.* &c.

Paroxyſmo pedem referente purgatio leuior, & moderata locum obtinet, ut *Pill. Tartar. extribus*, Vel, *℞. Rhabarb. ꝑij.* *Sal. Tartar. ꝑij.* *Aq. Cinnamon. ꝑvj.* fiat infuſio pro una doſi, Purgatione peracta *Diaporetica* leuiora sæpe profunt, ut

℞. *Laud. Lodinenſ.* *Camphor.* aa. g. ij. *Bezoard. Mineral. gut. iv.* cum *Confection. Alkerm.* f. Bolus.

Si procedat a *Scorbuto*, *affectu Hipochondriaco* vel *Hifterico*, *Cachexia*, *Antropia*, aut ſimilibus promovenda eſt cura horum morborum, a quibus ipſa dependet.

In curando hoc morbo laudant Medici *Cor ſuis*, *Bovis*, *Cervi*, &c. Externe ſuadent ut uſurpentur *Cucurbitule*, *Sacculi*, *Unguenta*, *Fumigationes*, &c.

CAPUT XVI.

De Syncope, ſeu *Leipothymia*.

1. EST ſubita ſuppreſſio functionum Vitalium, orta a nimia fuſione vel Coagulatione Sanguinis.

2. Si ſolummodo adſit virium jactura, cum *Vertigine* & ſtrepitu in Capite, varii colores oculis repræſentati, labia & Genæ pallidæ, ſudores frigidi, & tantillum ægritudinis, dicitur *Echypſis*: ſed ſi adſit etiam animæ deliquium dicitur *Leipothymia*, & ſi præter omnia

omnia hæc *Symptomata* pulsus etiam & respiratio deficiant, dicitur *Syncope*; vel *Asphyxia*, & egrotans pro tempore mortui speciem præferet.

3. *Deliquium*, *Animi* oritur vel a penuria, suppressione vel dissipatione spirituum animalium.

(1.) Penuria oriri potest a nimia sanguinis jactura, diarrhæa, alimenti defectu, &c.

(2.) Supressio ab ingrata aliqua visione, aut odore; vel ab affectibus animi, ut terrore, amore &c.

(3.) Dissipatio, a veneno, febris pestilentiali, extremo labore, &c.

4. *Leipothymia* in fæminis *Hysterico affectu* obnoxiiis, vel quæ a *Phlebotomia*, ingrato odore, visione aliqua inimica, &c. provenit, non multum metuenda est: Sed si *paroxysmus* diu persistat cum respirationis & pulsus defectu vel si crebro recuret, & ægrotans *Phthisi* obnoxius sit mors fores pulsat; & si *tremor* & *Convulsiones* adsint, omnis salutis spes deplorata est.

5. *Therapeia*, *Cardiaca* animi deliquio appropriata, sunt illa quæ vel spiritus volatilizant, quando Acidum coagulans prædominatur, vel quæ eisdem restaurant & concentrant, quando exhausti & dissipati, & irregulariter in cor & arterias exploduntur. Primi generis *Cardiaca* sunt volatilia salina Alkalia, adiuncta sulphureo Armoaticis, (i. e.) *Salibus Volatilibus Oleosis*, quorum Catalogum superiore capite resensuimus; Vel,

℞. *Aq. Cinnamom.* ℥iv. *Spir. Sal. Armoniac.* gut. 30.
Ol. Cinamon. & *Succin.* aa. gut. ij. *Syr. Cariophyllor.* ℥ss.
Misc. Hisce add. *Aq. Borragin.* *Melis.* vel *Rosar* prout
 necessitas & occasio postulat.

Sed si *Leipotymia* a febribus, &c. proveniat, *Acida Volatilia* (i. e.) *Spir. Formicarum*, & *Sulphureo spirituosa* adiuncta acidis præferenda sunt; ut *Spir. Sal. Dulc. Suphur Nitri*, &c. Vel.

℞. *Aq. Meliss.* *Cinnamom.* aa. ℥ij. *Confectio Alkerm.* ℥j. *Syr. Corall.* ℥j. *Misce f. Julapium.* Hisce
 adde

adde *succum citri, aurantium, Lujule, & Similia*, quando nempe deliquium provenit a nimia dissolutione sanguinis; semper tamen ratio habenda est morbi a quo provenit deliquium.

Externe irroretur facies aqua frigida; & *Spiritus Salis Armoniaci* fortissimus naribus admoveatur, &c.

CAPUT XVII.

De Inappetentia & Nausea, seu Cibi Fastidio.

1. **I**nappetentia & Nausea est depravata ventriculi fermentatio.

2. *Causa* (plerumque) est vel bilis præternaturalis, vel visciditas pituitosa in plicis ventriculi latitans, vel admixta ejus proprio fermento; vel denique vitium inest liquori glanduloso fermentationi adaptato.

Causæ Accidentales forent, vel abusus sex rerum nonnaturalium, morbi alii prægressi (veluti febres, a quibus sanguis depravatur, &c.) vel defectus fermenti vitalis: & quandoque etiam oritur ex consensu aliarum partium, ut cerebri, uteri, &c. Vel ex quodam accidente quod Spiritus Animales exagitat.

3. Si in initio morbi contingant, res non adeo periculi plena est, ac si in declinatione; si Chronicorum morborum consortium ambiat, in deterius vergit; & pejus se habet in pueris quam in adultis.

4. Pro *Curatione*, primo Emeticum levius conducit (ad illud eliminandum quod fermentum vitiat) & deinde si quid biliosum in culpa sit, stomachica unâ cum acidis temperationibus conveniunt, ex. gra.

℞. Spir. Salis Dulc. Essent. Menth. Absint. Elixir. Proprietat. Paracels. aa. ℥j. Aq. Cinam. ℥ss. Misc. Dosis ℥ss. sepius. Vel,

℞. Tinctur. Nucis Moscat. Piperis aa. ℥j. Spir. Sal. ℥j. M. Dosis gutt. xxx. Absinthium & semina Carmi-
nati-

nativa addantur cerevisiæ ordinariæ, quæ pro omnibus vehiculis inservire possunt.

Sed si acidum viscidum, dolorem gravativum in ventriculo producat, & *absorbentia Volatilia Aromati- ca* locum obtinent, ut,

℞. Ocul. cancror. Corall. aa. ℞℞. Ol. Stillat. Aurantior. Month. aa. gutt. iij. Misce. Vel,

℞. Spirit. Sassafras, Limon. aa. par. i. Infund. Mirrb. Aloes, Crocis, aa. quant. sufficit: Elixiris hujus decantati singulis guttis xxx. adde Olei Cinnamom. gut. ij. pro una Dosi.

Purgatio levior etiam conducit ad reliquias (si quæ sint) Evacuandas, ut *Electuar. Diaprun. Sylvii Cholagogum, Pil. Aleophang. Stomach. &c.*

Immodicus usus dulcium & pinguium sedulo vitetur: hæc fermentum Stomachi pervertunt, sicut & omnia sulphura durioris indolis, nitra lixivialia, &c. Opium fermentum obtundit & hebetat. Motus etiam nimius vitandus est, nam humores quiescentes excitat, unde spiritus irregulariter functiones suas obeunt: idem etiam dicatur de affectibus Animi.

Sed quandoquidem inappetentiam plerumque sit symptoma alterius cujusdam morbi præcipua cura habenda est illius morbi, cui ortum suum debet.

C A P U T XVIII.

De Appetitu Nimio.

1. EST infatiabile comedendi desiderium, ortum a fermento ventriculi vel nimia quantitate aucto, vel nimia acrimonia prædito.
2. Quandoque nullus adest vomitus, & tunc dicitur *Bulimeos* plerumque tamen vomitus succedit & sæpissime etiam dejectiones, quo in casu dicitur *Kunorexia*.
3. Autumo causam deducendam esse a succo e glandulis ventriculis & Æsophagi exudante, nimia molle abun-

48
 abundante, vel nimi sacri & acido, licet & *succus pancreaticus* & saliva ejusdem vitii correa sint; etiam nimum cibi acris & remediorum ejusdem naturæ assumptum famen hanc producit.

4. Si non usque adeo extrema sit hæc fames, & si *Plæthorica* constitutio adsit; patientes axinde pinguescunt: sed maxima pars hominum, hoc affectu percitorum, macrescunt, & nisi præsentem ferant opem, in *cachexiam*, *Phthisin*, &c. præcipitantur.

5. *Therapeia*. Omnia Acida & acria procul exulent, & pingua & Oleosa, quæ *Acrimoniam* obtundunt in usum vocentur. Absorbentia hic sine dubio conducunt, sicut & omnia Salia Alkalia fixa & Volatilia, perimunt enim & temperant naturam Acidorum Corrodentium; hñce junge opiata.

1. ℞. *Cretæ*, *Boli veri*, *Cinnamom. aa.* ℥j. *Ol. Menthæ Sem. Anisi aa. gut. x.* *Theriac. venet. Antiq. ℥ij.* *Misce* Dosis ʒj. in Aq. Cinnamm. Vel.

2. ℞. *Sal. Volat. Oleos. gut. xv.* *Laudan. Liquid. gutt. x.* *Ol. Amygh. Dul. ℥ss.* pro una dosi. Vel,

3. ℞. *Antimon. Diaphoret. Corall. præparat. aa. ℥ij.* *Laudan. Londinens. ℞ss.* *Ol. Cinamom. gut. x.* *Misce.* Dosis ℞ij. in vino Malag.

Laudant Medici jusculum Pingue, Gelatinas, Vitella Ovorum in vino Meraciori exhibita.

Veteres & nonnulli etiam ex recentioribus Medicis suadent evacuationem instituendam esse per vomitum & secessum; *Sylvius* & *Deckerus* hanc sententiam reijciunt, nos tamen novimus vomitum curam hujus morbi perfecisse.

*De Doloꝛe Ventriculi, ejuſque Symptomatiſ; Ruſti-
bus, Cholera, inflammatione, &c.*

1. **E**ST ſenſatio doloroſa in parte affecta, orta a
corrodente quandaꝃ Acrimonia, continuum
ſolvente.

2. Dicitur *Cardialgia*, quando ſuperius ventricu-
li orificium afficit, & *Dolor Ventriculi* quando pyl-
lorum afficit.

3. *Signa Cardialgiæ*; ſunt dolores acres, ſummi
& exquisiti, circa foveam ventriculi, quos quan-
doque comitantur vomitus, vertigo, Leipothymia,
Convulſiones, &c.

Si aliam Ventriculi partem afficiat, vel Pylorum,
Colicam, imitatur cum dolore quidem acerbiffimo,
ſed ſine Symptomatiſ illiſ horrendiſ: plerumque ta-
men Vomituꝃ producit, ardorem Ventriculi, ruſtuſ
flatulentoſ, ſtrepituſ in inteſtiniſ excitat, ut & Ven-
triculi diſtenſionem, &c.

4. *Cauſa* eſt ſolutio continui ab Acido aliquo Mu-
coſo bile Volatili, & Vaporibuſ Acrioribuſ, Cauſti-
ciſ, Deleteriiſ, & Maligniſ Salibuſ (ut in peſte)
Lumbriciſ, Nimia Ingurgitatione ciboruꝃ acriuꝃ,
Veneniſ, & aliis Heterogeneitate partiuꝃ dotatiſ:
quæ omnia adeo divellunt & diſtrahunt fibraſ Nervo-
ſaſ, ut Spirituſ Animaleſ extra ordinem cogantur, &
furibundoſ ineant motuſ; inde oriuntur graviffimi il-
li doloreſ, qui varie ægrotoſ diſcruciant pro natura
cauſæ peccantiſ: quæ ſi ſit Mucilago ulla viſcida &
Acido Commixta, & ſi occurrat portio aliqua Bilis
Volatiliſ exinde formatur fermentuꝃ flatuoſuꝃ, quod
cum in Duodeno majorem acquirat quantitateꝃ (ubi
nempe duo ſucci ſibi invicem occurrunt) omneſ ſuper-
greditur ſine, ſeiſpſum in inteſtina, Hypochondria,
Ventriculuꝃ, &c. quaquaverſum propellens: unde

D.

pro-

50
 procedunt illa Ventris tormina, intestinorum strepitus; & ubi ejus cursui obex ponitur, etiam intumescencia. Quod etiam particulis suis acutioribus fibras nervosas vellicat, unde sequitur Spasmodica contractio Ventriculi & intestinorum, ex qua contenta necessario ejiciuntur: & prout hæc Salia sunt magis vel minus Caustica eo augetur vel diminuitur morbi malignitas; & aliquando non solum subsequuntur vehementes Evacuaciones, sed & inflammationes, abscessus, Ulcera, Gangræna, imo & nonnunquam ipsa mors horum vestigia premit.

5. Hic morbus est de acutorum genere, & periculo plenus: & prout Symptomata magis aut minus vehementer urgeant, ita ferendum est Judicium. Si severissimi torqueant dolores, una cum sudoribus frigidis, animi deliquio. & Convulsionibus, mors metuenda est: & si adsint febris Maligna, Dysenteria, &c. Omnis fere labitur spes: & si adsit singultus, de morte adventante non amplius dubitandum est. Sed si dolores non usque adeo urgeant, Symptomata mitescant, & Evacuaciones minus vehementes sint, vel si solummodo a flatibus procedant: minus est periculi.

In Constitutione Sana & Athletica, Cardialgia, ructus, & vomitus Critici, sine magno dolore, aut noxa fiunt.

6. *Therapeja*. Motus violentiores, vel corporis, vel animi in hoc morbo suscipiuntur, hostem enim e latebris excitant, & nosmetipsi sæpissime experti sumus, quod frigus externum, si in ullam corporis partem penetraverit, præcipue si *Abdomen*, *Pectus* vel *Pedes* corripuerit, *Cardialgiam* excitavisset; & in hoc casu Bolus sequens mire efficax evasit.

℞. Bezoard. Mineral. gr. xv. Ol. Destillat. Menthae, Cari Cinamomi, aa. gutt. ij. Laudan. Londinens. gr. j. cum Conserv. flor. Borrage. f. Bolus.

℞. Absorbentia quidem adjuncta *Stomachicis* & *Carmisnativis* (& si dolor valde urgeat, & vehementia adsint

sint Symptomata) etiam Opiatis bene præparatis, maxime profunt: sed si oriatur ex assumptione ullius, v. gr. veneni, &c. nauseam, & vomitum creet, Emetica leviora primo exhibenda sunt.

1. ℞. Aq. Cinamom. Menthæ aa. ℥j. Syr. Limon. ℥℞. Laudan. Liquid. gut. x. Misc. Vel.

2. ℞. Sal. Absinth. ℥℞. Ol. Cinamom. Menth. aa. gut. ij. Syr. Citr. ℥℞. Misc.

Si Cholera adsit & bilis majore impetu sursum quam deorsum evacuationem attentet, Enemata Emollientia conducunt, ut & Colagoga & Laxantia. Ex. gr.

1. ℞. Cassia recenter Extract. ℥ij. Senn. Rhabarb. pulveris. aa. ℥ij. Ol. Stillatit. Menth. Macis aa. gut. ij. Laud. Liquid. gr. j. Misc.

Si suspicio adsit malignitatis adde Alexipharmaca.

2. ℞. Theriac. Venet. ℥j. Sal. Volat. C. C. gr. vi. Ol. Chymic. Cariophyll. Aneth. aa. gut. iij. Misc.

Si adsit inflammatio, & æger Athletico corpore gaudeat prodest Sanguinem detrahere; non autem Catharsis aut Vomitus promovenda sine maxima cautela Arsorbentia in hoc affectu conveniunt, sed Salina Urinosa precellunt, & si dolor valde urgeat addantur Anodyna. Si Cardialgia a flatibus procedat Chatarticum aliquod Carminativum & Enema ad transitum liberiorum promovendum opem sine dubio ferent.

Externe Salia Volatilia Oleosa pro fomentationibus utiliter usurpantur, & in Cardialgia Spir. Rosismarin. quo foveatur Ventriculus presens affert levamen.

C A P U T XX.

De Singultu.

1. **E**st morbus Ventriculi, & Causa est quodcumque orificium superius Ventriculi inquietare valet; adeo ut Diaphragma etiam afficiatur; quod probabiliter provenire posset a flatulenta aliqua materia

ibidem inclusa, vel a viscida & tenaci materia orificio Ventriculi impacta & adhærenti, nervos tenuiores irritante, unde & *Diaphragma* ex consensu afficitur: & inde oritur motus hic convulsivus: hæc autem materia peccans vel in ipso Ventriculo generatur; vel ex prava sanguinis Diathesi ab aliis partibus accersitur, ut in *Febribus Malignis, Dysenteris, &c.*

2. Si *Singultus* procedat a vulnere illius partis nobilis, & principalis, vel si vehementes evacuationes vel malignum quædam morbum subsequatur, maxime periculosus est. Sed si levior sit, facile curatur ex Spiritus cohibitione, Pudore; aut improvisa qualibet passione animi,

3. Si malignitatis particeps non sit, inchoetur cura *Vomitoriis* levioribus & *Catharticis*, nisi debilitas virtutum prohibeat: Sed in omni casu *Absorbentia* & *Antispasmodica* conferunt.

℞. *Cinnab. Nativ. Corall. C. C. aa. ʒ℞. Cassor ʒj. Ol. Stillar. Caryopyll. Aneth. aa. gut. iv.* Misce dosis. ʒj.

Si a flatibus producatum semina carminativa addantur.

℞. *Aq. Cari ij. essent. Aneth. Castor aa. ʒ℞. Misc. Semen Anisi* constanter in ore manducatum multum laudatur. Sed si singultus vehementer urgeat, (a qualunque procedat causa) *Opiata* bene præparata & cum iudicio exhibita sunt sine pari. Si malignitas adsit, addantur *Alexipharmaca*.

℞. *Margarit. Bezoard. Mineral aa. ʒj. Ossis de Corde Cervi, Pulver. e Chelis aa. ʒ℞. Laud. Londinens. gr. ij.* Misc. dosis ʒj.

Externe Emplastra & unguenta ex *Antispasmodicis, Stomachicis, Carminativis*, &c. Ventriculo applicata profunt; quorum mixtura & applicatio pro causæ exigentia dirigenda est. His adde *Salia Volatilia Oleosa, Cucurbitula, Ligaturæ, Frictiones*, &c. valde prædicantur.

CA

De Fluxu Alvi.

1. **E**st Alvi fluxus quo nimia cum frequentia & copia humores varii per alvum evacuantur.

2. Si materia excreta sit cibus indigestus dicitur *Lienteria* si semifermentatus sit, Crudus, & cineracei coloris, vel albescens instar Chyli, dicitur *Cæliaca* (apud quosdam Medicos audit nomine *fluxus alvi Chylifosi*) sed si excrementa satis digesta & fermentata fuerint, sed liquida vel aquea dicitur *Diarrhæa*, in qua si excreta flava sint, Bilis peccat, si pituitosa & viscida, serum in culpa est, sed si nigra & discolorata sint, acidum occurrit.

3. *Causa Lienteriæ* est aliquid fermentum Ventriculi obtundens, & etiam fibras ejusdem irritans, unde contenta sua infermentata & festinanter nimis propellit. *Cæliaca* oritur ex obstructione vasorum lacteorum & transcolationis Chyli per ea, non excludendo defectum etiam Bilis, *Diarrhæa* producitur a nimia feri, vel lymphæ copia; quæ cum e Vasculis suis in partem affectam effundantur, ibi bili occurrunt; & ex horum concursu excitatur effervescentia: hinc morbus magis vel minus est acris, Biliosus, serosus vel acidus, prout varia salia intestina, irritant, & Spiritus Animales perturbant.

4. Quælibet fluxus alvi species diu persistens & magnum excitans dolorem, vel si excreta sint nigra, livida aut viridia, suspicienda est: & *Lienteria* & *Sæliaca* magis quam *Diarrhæa*.

Fluxus Alvi Criticus sine notabili dolore magis conducit quam nocet,

5. *Cura*. Praxis omnium Medicorum & experientia quotidiana hoc extra controversiam ponunt, quod in fluxu alvi curando initium sumendum sit a Catharsi; quæ humori peccant adaptanda sit cui etiam copio-

ſe immiſceantur *Balsamica*, *Aromatica* & ſi dolor admodum urgeat, *Anodyna*. Ut ſi bilis in culpa ſit.

℞. *Rhabarb.* ℥j. *Sal. Abſinth.* gr. x. *Nucis Moſcat.* ℥j. *Laudan. Londinenſ.* gr. no. j. M. f. Pulvis, vel.

℞. *Pulver. Rhei* ℥ij. *Sal Volatil. Urin.* gr. viij. *Ol. cinamom. Fœnicul.* aa. gut. iij. cum *Extracto Rhamni* f. *Pilulæ*.

Si excreta ſint nigri aut viridis coloris, *Absorbentia* & *Bezoardica* addenda ſunt, quæ etiam in quolibet fluxu alvi conducunt, purgatione prægreſſa.

1. ℞. *Bezoard. Mineral* ℥j. *Caſtor.* gr. x. *Rad. Tormentill.* ℥j. *Laudan.* gr. vj. *Ol. Cinamom. Menth.* aa. gut. iij. f. Pulvis pro una doſi.

2. ℞. *Rad. Tormentill.* ℥℞. *Catechu.* ℥ij. *Mastic. Succini* aa. j. *Cinamom. Sem. Papav. Cari* aa. ℥j. Pulverif. & cum *Syrubo Menthæ* f. *Electuar.* pro ſex doſibus.

Externe Adſtringentia leviora & *Balsamica* applicentur, ut *Tacamahaca*, *Mastiche*, *Ol. Menth. Macis*, *Abſinth.* &c. Vide duo capita ultimo prægreſſa.

CAPUT XXII.

De *Dysenteria*.

1. **E**ſt immodica evacuatio materiæ purulentæ vel Sanguineæ per alvum, cum torminibus acrioribus & ulceratione inteſtinorum, quandoque cum *Teneſmo*, & sæpe cum *Febre*.

2. Quandoque ſolummodo inteſtina crassa afficiuntur, ſicut dignoſcitur ex dolore magis gravativo & habetante, & ad latera Abdominis afficiente, & ex excretis minus purulentis & ſanguineis; Sed ſi inteſtina tenuia afficiantur dolores acuti quaquaverſum per integrum abdomen radiantur, neque de repente dejectionem producant. Si dolores inceſſantes adſint, ulcus indicatur. Si *Symptomata* extreme mala ſint ſine dolore, *Gangræna* metuenda eſt.

3. *Causa* est acrimonia heterogenea Salina in sanguine, unde adeo tenuis & acris evadit ut meatus cæliacos tenuiores perumpant, & in intestina irruens eadem corrodat & exalperet; etiam *Succus Pancreaticus* & *Bilis* exinde depravantur, & vapores & tormina excitantur.

4. Est morbus periculi plenus, & si concomite-
tur *Nausea* seu cibi fastidium, febris, vigilæ, vomitus, & sitis magna; vel si excrementa sint valde nigra, disjuncta & lacera quasi, & veluti frustra carnis una excernantur; omnia inquam, hæc sunt mali moris *Symptomata*; sed si adsint etiam *Sudores frigidi*, *Leipthymia*, & *Convulsiones*, de cura non amplius sperandum est.

5. *Cura* Si malignitas constet, præstat initium sumere a *Bezoardicis* & *Diaphoreticis*: ut.

R. *Theriac. Andromach.* ℞j. *Sal. Viperar.* gr. vi. *Ol. Cinamom.* gut. j. Misc.

Ordinario autem in principio *purgationem* instituimus ope *Cathartorum* in proxime prægresso capite nominatorum, & plerumque quidem preparationibus quibusdam ex *Rhabarbaro*: Sed *Purgativa*, sicut & omnia alia remedia, moderata dosi exhibenda sunt.

Deinde *Adstringentia* adhibemus primo leviora, & dein fortiora (si opus sit) semper addendo *Opiata* (nisi *Symptomata* mortem minitentur, vel dolor non multum urgeat.

℞. *Lapid. Hematit. Sang. Dracon.* aa. ℥ss. *Radic. Tormentill. Bistort.* aa. ℥j. *Ol. Menth, Nucis. Moscat.* aa. gutt. vij. *Laudan. Londinens.* gr. vi. *Conserv. Ros. Rubr.* ℥j. fiat Bolus, dosis ℞ij. vel.

His adde *Sem. Plantag. Papav. Corall. Mastich. Succin. C. C. Crocum Martis Adstringentem, Bolum, Catechu*, ut & omnia terrestribus particulis gaudentia, & etiam quæ hactenus præscripsimus in alui fluxu curando; & si adsit malignitas adde *Pulv. Viperar. Serpentum, Camphor Græc.*

Enemata etiam conferunt, quæ fiant ex *lacte* vel *succo Plantaginis*, *Vitellis Ovorum*, & *Terebinthina Veneta* *ProEnematibus* vide *Platerium* & *Riverium*.

Externe Adstringentia & *Anodyna* usurpari possent, ut *Unguent. Comitissæ*, *Sumac.*, *Ol. Cydonior.* & similia vel.

*℞. Theriac. Andromac. ℥j. Rad. Tormentill. Bo-
li veri aa. ℥iij. frustorum Panis ℥iv. cum Aceto Ro-
sarum fiat Cataplasma.*

Tenesmus iisdem remediis cedit.

CAPUT XXIII.

De Doloꝛe Colico.

1. **E**st molestissimus doloris sensus in *Abdomine* dependens a solutione continui. Partes affectæ sunt *Intestinum Colon*, ejusdem *Tunicæ* & *Membranæ*, vel partes adjacentes, vel *nervi Mesenterici*.

2. *Signa*. Dolor vehemens in *Intestinatorum* regione, quandoque in uno, quandoque in pluribus locis situm obtinens. Contractio vel distensio partium *Abdominis* una cum spissa & pauca urina, adstrictione *Alvi*, *Vigiliis*, *Siti*, vomitu, febre, sudoribus frigidis, deliquio animi, &c.

3. *Causam* arbitramur consistere (saltem plerumque ita se habet) in præternaturali fermentatione *Succi Pancreaticis* & *Bilis*; nempe unus vel uterque vitiosus existit, vel chylo indigesto occurrunt. Verisimile est flatulentam aliquam, viscidam, acidam, vel acrem materiam produci, &c. quamquam minime dubitamus, quin hic affectus oriatur aliquando a perturbatione *Spirituum Animalium* (vel in *Cerebro*; vel in *Plexu Mesenterico*) qui cum membranosis & sensitivis *Abdominis* partes impetuose distulant, contractionem, Distensionem, Disruptionem, divulsionem partium & consequenter dolores, producant.

4. Si

4. Si *Dolor Colicus* sit lenior sine mali moris symptomatis, facile curatur; sed si dolor fixus sit, & alvus adstrictior, vigilæ, vomitus, Leipothymia, &c. etiam adsint, res in magno discrimine versatur.

Colica Spasmodica sæpe diu perstat, & omnia remedia quæcumque eludit; quandoque fixum observat locum, quandoque vagatur per *Mesenterium* & alias partes: imo & aliquando in *Paralysin*, vel *Epilepsiam* definit.

5. Cura aptissime inchoabitur ab *Enematis Emollientibus* & *Carminativis* (quamcumque agnoscat causam) compositio fieri posset ex lacte, jusculo, (præcipue ex carne ovilla) una cum herbis *Emollientibus* & seminibus *Carminativis*, quibus adde *Olea*, *Vitella Ovorum*, *Terebinthinam*, *Tincturam Colocynthidos*, & *Infusionem Croci Metallorum*, *Aloe*, *Manna* &c. quæ sæpius reiterentur, si opus fuerit.

Cathartica etiam quandoque morbum hunc solvunt, que fiant ex *Senna*, *Rhabarbaro*, *Manna*, *Tamarindis*, *Extracto Colocynthidos*, adiunctis *Carminativis* & *Emollientibus* (prout urget occasio) & ultimo *Opiatis*, si modo dolor intensissimus sit; sed si magna sit alvi & intestinorum Adstrictio, *Opiatorum* usus diferatur donec hoc *Symptoma* minuatur.

Ut ad particularia descendamus; in *Colica flatulenta* producta a Bile Volatili commixta Pituitæ Viscidæ, & ex intestinorum distensione seipsam prodente.

1. Injiciatur *Enema Emolliens* & *Carminativum*; deinde.

℞. *Elixir. Salutis* ℥ij. *Syr. Rosar. Solutiv.* Aq. *Cinnamom.* aa. ℥j. M. pro una dosi. Deinde.

℞. *Dianisi* ℥ij. *Laudi Lond.* gr. i. *Syr. Mentb.* q. s. *Electuarium*.

Sed si procedat ab *Acido*, quod dignoscitur ex Algore, una cum contorsione, &c. tum *Salia Volatilia Oleosa* præcipua sunt, quibus adde *Absorbentia*, *Diuretica*, & omnia *Alkalia*; & si addas *Opiata*

ta magis efficacia evadunt; dolore autem recedente exhibeantur *Melanagoga*.

Si sit dolor ardens & comburens quasi cum sapore oris amaro, & siti, & oriatur a *Bile acri*, *Refrigerantia* adhibenda sunt; ut *Cichor. Plantag. Acetosell. Citr.* & præcipue *Spir. Nitri Dulcis*.

Etiam *Emulſiones ex Seminibus frigidis*; vel *Opia* semper *Carminativis* juncta.

Præterea *Enemata & Cholagoga* vices suas obtinent quæcumque enim sit causa, hoc semper pro *Axiomate* tenendum est, quod alvus semper laxior esse debeat.

In *Colica Spasmodica* incipiendum ab *Enematis*.
Ex. gr.

℞. *Decoct. Commun.* lib. j. *Tinctur. Castor.* ℥j. *Laudan. Liquid. gut.* xx. *Ol. Succin.* x. f. Enema. Talia *Enemata* cum *Arthriticis & Anodynis* maxime efficacia sunt in *Spiritibus efferis* compescendis. Deinde quæ præscriptimus in *Colica* ex causa *acida* vel humore *Melancholico* orta, hic etiam conveniunt, quibus addantur *Antispasmodica* Exempli gratia.

℞. *Spir. Rorismarin. Tinctur. Castor* aa. ℥j. *Sal. Volat. Succin. Lumbricor.* aa. gr. vj. *Ol. Pomor. Aurantior. Nucis Moscat.* aa. gut. vij. *Laudan. Liquid. gut.* xl. *Misc. dosis gut.* xx.

Hujusmodi remedia sæpius propinari possent in ℥j. *Aque Cinamomi tenuioris*, vel *Aqua Lumbricor. Magistral.* ---- Etiam *Tinctura Antimonii*; *Cinnabaris Antimonii*, *Sulphur Anodynum* & illud *Vitrioli*, &c. conducunt.

Externe *Salia Volatilia Oleosa* multum celebrantur pro fomentationibus; speciatim si componantur ex *Spir. Rorismarin. Salviae, Camomil.* & Addantur *Spiritus & Olea Lumbricor. Terrestr. Sanguinis Humani*, *Ol. Cariophyllor. Semin. Anis.* & similia.

De horum successu nosmetipsi Oculati Testes testimonium perhibemus.

De Iliaco affectu, vulgo Passione Iliaca.

1. **E**st dolor intensissimus in intestinis Tenuibus, & nonnunquam in crassis, cum sæcum alvi retentione, & quandoque Vomitione.

2. *Causa*. Procedit pierumque ab inflammatione *Ilii*; a materia aliqua acri, (sive Bili, sive liquore Glanduloso in austeram diathesin degenerato) cujus irritatione motus intestinorum peristalticus invertitur, & Spiritus Animales (sicut in omnibus inflammationibus in furorem excitantur, & dissipantur; qui tantum cient tumultum ut Tunicæ Intestinorum extendantur, & intestinorum meatus coarctetur & occludatur: quibus adde fæces induratas, flatus, Lumbricos, Hernias, &c. quæ (ad minimum) *Causæ Antecedentes* nuncupari possent,

3. *Signa*. Dolor acutus, & excretionis sæcum alvi privatio, & sæpe Tumor durus in *Abdomine*, & ejusdem distensio flatuoso, unde subsequitur omnium humorum in primis viis stabulantium vomitus & sæpiissime ipsarum sæcum alvi.

Si morbus procedat ab *inflammatione*, adest *febris* & calor intensus: si ab quadam *obstructione*, parum aut nihil febricitant: si a *flatibus*, dolor incertus de loco in locum vagatur.

4. *Affectus Ilicus* raro curatur nisi procedat vel a *flatibus* vel *fæcibus induratis*; quo casu sæpiissime curam consequimur.

6. *Cura*. Humores Austeri sunt corrigendi; motus intestinorum inversus in pristinum statum reducendus; & perturbatio Spirituum Animalium temperanda est. Si adsit *Febris* initium sumatur a *Venesectio-
ne*, sin alias, omittatur. Sed quomodocumque se habeat, *Enemata ex lacte & saccharo*, adjuncta *Essentia Castorei*, injicienda & sæpius iteranda sunt. Et, nisi
adsint

adsint Vomitiones *Biliose*, *Oleum Amygdalarum*, vel *Olivar.* addi possit. Etiam *Juscula pinguis* ore assumantur, & *Enematis* injiciantur. Et si dolor acerbissime urgeat, *Anodyna* (imo *Opiata*) una cum *Antispasmodicis* exhibere fas est. Præcipue autem laudo *Castoreum*, quod Spiritus furibundos temperat, & compescit; & motum intestinorum directum restituit. Deinde non solum *Emollientia*, *Laxativa Unguenta*, ut *Unguentum Arthanitæ*, & fomentationes ex *Colocynthide* & *feminibus Carminativis* in Spiritu Vini infusis &c. conducunt; sed & *Enemata* & *Cathartica* leviora (prout exigit necessitas) denuo reiteranda veniunt.

CAPUT XXV.

De Ictero.

1. **I**cterus est Cachexia integrum corpus colore nigro vel flavo tingens.
2. *Signa* sunt appetitus iners, fitis sapor amarus in ore residens; quæ Symptomata subsequitur pruritus, & quandoque flavus, quandoque niger color integram occupat corporis superficiem, urina colore intense flavo prædita est, & linteum intinctum colore croceo inficit, adest & a vus constipata, & plerumque excrementa alba sunt.
3. *Causa* plerumque est defectus debitæ evacuationis bilis flavæ in intestina; qui oritur vel a defectu fermenti appropriati quod illam a Sanguine separet; vel si separata sit in Hepate, quidam meatus intestinorum occluduntur.
4. *Icterus* recens facillimè curatur; sed si inveteratus sit, vel senio confectos corripit, vel mulieres prægnantes: vel si morbi peioris indolis concomitentur, si adsit Diarrhœa, vel si contingat afficiente febre ante Crisin, in omnibus hisce casibus difficilis est curatu; si procedat a morfu animalis

venenati, vel si febrem subsequatur, nonnunquam
hiscæ morbis curatis & hiscæ cessat; non tamen sem-
per ita se habet.

5. Cura. Quæcumque causa Icteri assignetur, ni-
hil adhuc novimus quod par sit *Alkalibus Volati-*
libus Salinis, vel Catharticis commixtis, vel in in-
tervallis purgationis exhibitis. Quorum præcipua
sunt *Salia Volatilia*, & *Spiritus Lumbricorum*, *Mil-*
lepedum, *Urinæ*, *Salis Armoniaci*, *Viperar.* &c.
Purgativa autem conficiantur ex *Rhabarbaro*, *Gro-*
co, *Aloe*, & præcipue ex succo *Rhamni*, &c. Exempl.

℥. Syr. de Spina Cervin. ab ℥j. ad ℥ij. Tinctur.
Croc. extractæ cum aqua Cinamom. ℥ij. Spir. Sal.
Armoniac. gut. xxx. vel xl. Misc. pro una dosi.

Mulieribus autem prægnantibus, vel in casu quo
Cathartica fortiora non conveniunt; horum vice.

℥. Spir. Pin. Rectificat. ℥x. Sal. Volat. Urin. ℥j.
Ol. Chymic. Absynth. j. Ol. Cinamom. ℥j. Croci Angli-
can. opt. j. Digerantur in vase vitreo bene obturato.
Hujusmodi remediis utatur æger sæpius, & tantum
singulis vicibus quantum commode assumere potest:
vel si placeat, hujus vicem suppleat infusio Croci in
Spir. Volatili Urinæ pro vehiculo usurpetur infusio
florum Hyperici vel Chelidonii in Cerevisia Lupulata,
vel Vino albo aut Rhenano Præter hæc sunt & mul-
ta alia remedia, ut Stercus Ovill. Aspin. Canin.
Caballin. Anserin. Gallinac. Rad. Rubiæ Tincturæ
Alcannæ, Cucurma, Lapat. Acut. Omnia remedia
Calybeata. Hepatica & Splenetica; vel

1. ℥. Milleped. Lumbricor. Croc. aa. ℥j. f. pul-
vis pro una dosi.

2. ℥. Pulv. Viperar. gr. xv. Croci, Sal. Volat.
C. C. aa. gr. viij. Diascord. q. s. f. bolus.

Si alvus prigror sit, injici possent Enemata, spe-
ciatim quando Cathartica usurpari nequeunt. -----
Ultimo denique Sudorifica conducunt ad reliquias
expellendas &c.

De Hydrope.

1. **H**ydrops est præternaturalis collectio materiæ ferosæ vel flatium, abdomen & quandoque integrum corpus tumore afficiens.

2. Dicitur *Ascites*, *Tympanites*, & *Anasarca* vel *Leucophlegmatia*. *Ascites* dignoscitur ex tumore abdominis, & sæpe pedum, femorum, & scroti. Corporis emacrescentia, tussi & difficili Respiratione urina pauca sed spissa & sæpe rubra: frequenti etiam siti, & facie flavescente.

Tympanites autem dignoscitur ex hoc, quod abdomen flatibus distendatur, sine ponderis sensu, & si pulsetur sonitum edit.

Anasarca vel *Leucophlegmatia* pallidum & tactu foveam relinquentem producit, per omnes corporis regiones dispersum.

3. *Causa proxima* est serum vel lymphæ & fortassis chylus, quæ velex ipsorum vitio (quod nempe nimium ferosa, viscida vel acria fiant) vel ex vitio vasorum (quod nempe ab obstructione quadam corrodantur & disrumpantur) effluunt è poris suis & collectionem præternaturalem alibi producant, &c. *Tympanites* producitur a flatibus in ventriculo, intestinis, vel mesenterio inclusis.

4. *Hydrops* morbus est periculosus, sed si recens, curabilis est; & facilius est *Anasarcam*, quam alias species curare *Tympanites* & *Ascites* si inveteratæ raro curantur; præcipue, si difficilis sit respiratio, tussis adsit, pulsus citatior virium collapsus, macies, urinæ pauca & intense colorata; sitis per magna, &c.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, materia extravasata evacuanda, & partibus corroborandis; Quem in finem omnia sale condita, acida

da viscida, & semicocta sunt vitanda; ut & vinum, spiritus vini & omne potabile forrioris indolis; Pro potu utatur *Decocto Lignorum* cum *passulis*; cuius semipintæ add. *Sal. fix. Absynth. Sambuc. Genist. Stramin. Fabar.* f. mixtura pro potu; vel (si lubeat) fiat sacculus diætericus ex iisdem constans. Vel.

℞. Rad. Ari, Enul. Campan. Iridin.; Liquirit. aa. ℥ij. flor. Ebuli, Sambuci. Centaur. minor. aa. M. ij. Summitat. Amar. Dulc. M. ij. Rorismarin. Absynth. aa. M℞. Sem. Anisi, Fœniculi aa. ℥j. f. Sacculus pro cerevisiæ tenuioris congiis iij.

In ejusmodi vehiculis propinentur *Salia fixa* vel *Salia Volatil.* ut *Spir. Salis Armoniaci; Urina. Viperar. &c.*

Sæpissime etiam experti fumus felicissimum eventum ex usu sequentis decocti, quod si per duas vel tres vices propinetur, maximam humoris aquei quantitatem, summa cum efficacia, educet. Quod ita se habet.

℞. Scoloprend. Epatic. Sedi Major Salviæ Rubræ, Cochlear. aa. M. ij. Colocynth. ℥j. Raphan. Rustican. ℥iij. Pulv. Glycyrrhizæ ℥ij. Baccar. Juniper. ℥iv. Sem. Anisi. ℥ij. Decoquantur omnia in cerevisia fortiori cruda per spatium unius horæ. Deinde cum frigescere incipit, fermentetur. Fermentatione perfecta artissime obturetur & reponatur per octo dies. Deinde detur usui, tempore matutino, Stomacho Jejuno. Dosis ab ℥vj. ad viij.

Quandoque *acid. Spir. Nitri, Salis, &c.* & omnia *Diuretica*, multum pollent, ut & *Crocus, & Tinctura Martis* quæ semper exhibenda est, (præcipue in *Anasarca*;) purgatio etiam crebro repetenda est. Exempl.

1. *℞. Resin. Jalapp. ℥j. Croci Martis, Salis Absynth. (vel Genist. aa. gr. x. Ol. destillat. Fœniculi, Anethi, aa. gut. viij. f. pulvis vel*

2. *℞. Pulv. Jalap. ℥℥. Syr. & succo Cucumer.*

Asinini ꝑ. Tartar. Vitriolat. ꝑ. Ol. Cinamom. Gut. iv. Liquirit. pulveris . q. s. fiat bolus pro duabus dosibus.

Etiam *Pilule Lunares* vel *Vitriolum Lunæ* profunt; ut & *Diaphoretica* & *Sal. Volatil. Busoni* mixtum cum *Spir. Nitri*, *Antimonio Diaphoretico*, & *Bezoard. Mineral.* quæ (secundum *Riverium*) singulas *Hydropis* species feliciter curant.

Sed in *Tympanitide* & *ascite* præter hætenus præscripta *Enemata* etiam multum laudantur; speciatim illa quæ ex *Hydrægogis* & *Carminativis* constant.

Externe *Emplastra*, *Cataplasmata*, &c. usurpanda sunt, ut *Emplastr. è Bacc. Lauri. Stipticum Paracelsi*, *Cataplasma. è stercore bovillo Caprino*, *Columbino*, *Oleo Scorpion. Unguent. de Arthanit*, & similibus.

CAPUT XXVII.

De Lumbricis.

1. **L**umbrici in variis corporis partibus creantur, & ut *Dolæi* verbis utar) *nulli sexui aut ætati parcunt vermes*: qui autem in ventriculo & intestinis generantur maximi sunt momenti: & eorum tres sunt species.

1. Sunt rotundi & oblongi, non dissimiles lumbristerrenis, & vocantur *Teretes*: Hi autem plerumque in ventriculo & intestino duodeno reperiuntur.

2. Dicuntur *Lati*, sunt latiores & monstruosæ longitudinis, & non usque adeo vulgares.

3. Dicuntur *Ascarides*, suntque tenues, & numero reliquias species excedentes, & plerumque in intestino recto receptaculum sortiuntur.

2. *Signa*, respiratio difficilis, halitus acidus & fetens tussis, dentium stridor, pruritus narium, vultus pallidus & ægritudinem præ se ferens, oculi profundius siti cæruleo circulo cincti: quandoque excessus,

cessus, quandoque defectus appetitus; dolor, tormina, & distensio abdominis; Sanguinis extenuatio, fitis, febris, convulsio, Epilepsia, &c. Nota bene, omnia hæc Symptomata simul non occurrere.

Ascarides pruritus ani producant: & pro parte una cum fæcibus excernuntur.

3. *Causa* videtur esse cibus non rite fermentatus, sed cum crudus in ventriculo & intestinis permaneat, corrumpitur, &c. quamquam & non desint, qui ridicule satis, asserere, ausint, lumbricos generari ex ovis muscarum, una cum cibo introsumptis.

4. *Lumbrici rubri*, multi & vivaces, male se habent: si mortui sint pauci & albi, facilius curantur; *Ascarides* non adeo difficulter: sed in *Latis* curandis maximus est labor. Lumbrici soli e corpore prodeuntes in initio morbi, malum sunt omen; sed si declinatione morbi una cum fæcibus exitum quærant, bona prædicunt.

5. *Cura*. Lumbrici sunt perimendi vel expellendi, materia illa cruda & pituitosa evacuanda, & fermentum debitum restituendum est.

Omnia fere amara Lumbricos interimunt etiam *Acria Salia & Acida*, ut *Mirrha*, *Aloe*, *Radic. Rhabarb. Petasitid. Zedoar. Gentian. Summitat. Semin. Absynth. Centaur. Tanacet. Colocynth. Rutæ, Angelic.* etiam horum *Salia & Olea Stillatitia*, ut & omnes *Spiritus Acidi*, ut *Vitrioli, Nitri, Salis, &c.* Quibus adde *Terrestria & Alkalizata*; sed præferenda sunt *Mercurialia*, in casu quo amara exhiberi nequeunt Ut.

1. *℞. Mercur. Crud. ℥ss. Flor. Sulphur. Sacchar. alb. aa. ℥j.* Misc. fiat pulvis Dosis ℥ss.

2. *Mercur. Dolc. C. C. ussi Corallin. aa. ℥ij Sacchar. alb. ℥ij.* fiat pulvis.

Post hæc. (aut similia) assumpta, bibat æger ℥ij. vel iv. *Aque Graminis* in qua *Mercurius* decoctus fuerit: & quandoquidem purgatio necessaria est ad

Lumbricos expellendos, aliquando addantur priori dosi *Resin. Jalap. vel Scammo. gr. vij. x. vel xv.* Si autem *Pillulas vel Amara* exhibere fas est.

1. *M. Pilul. ex duobus* ℞j. *Mercur. Dulc. gr. vj.* fiant *Pilul. pro uica dosi.*

2. *M. Pulver. Comitiss. gr. xv. precipitat. albi, gr. vj. Sacchar. albi, ℞j. Misc. pro una dosi.*

3. *M. Rhabarb. Elect. Myrrh. Sem. Tanacet. aa. ℞j. Cinnabar. Antimon. Camphor. aa. ℞j. Ol. destillat. Rut. Angelic. Caryophyll. aa. gut. ij. fiat pulvis pro 3., 4. vel 5. dosibus.*

Omnia de *Aloe* participantia, ut *Pilule Rud. Ruff. ex tribus, &c.* juncta *Mercurialibus*, valde conveniunt.

Sed si adsit *Diarrhœa Rhabarbari* pulverisati ℞j. reliqua antecedit, etiam omnia *Terrestria, & C. C. ustum Oleo Vitrioli q. s. imprægnatum* multum profunt.

Externe *Emplastrum ex felle Tauri vel Bovis, Aloe & Pulpa Colocynthidos, cum guttis aliquot Olei destillati Absynthii*, umbilico applicetur.

℞. *Ol. Vulgar. Rut. Absynt. Sabin. aa. ℞ij. Pulveris Colocynthidos ℞ijj.* Diger per 24. horas igne moderato.

Inungatur *Regio Umbilici* hujusmodi *Linimentis, vel Unguento de Arthanita*: Unguenta quidem *Mercurialia Lumbricos æque ac Pediculos* enecant.; sed vix tuto adhibentur.

Ascarides enecantur ab *Enematis, vel supposito-riis*, que componuntur ex amaris, ut *Aloe, Colocynth. &c.* prius tamen injiciendum est *Enema de Lacte* ad *Lumbricos* dersum alliciendos.

Purgatio etiam debitis intervallis repetita necessaria est sicut supra præscriptissimus.

Quod ad *Simptomata* attinet, ut *febres. Convulsiones, &c.* Vide horum morborum curam propriam.

De Scorbuto.

1. **E**st Cacochimia, vel potius Sanguinis & aliorum Succorum prava Diathesis.

2. Vel Hæreditarium est vel per accidens accedit; vel recens est, vel inveteratum; vel leve est, vel gravius & pertinax.

3. *Signa* sunt varia, ut dolor capitis, quandoque Acris & Acutus, quandoque Heves & gravativus; niger Cutis Color, membrorum fatiscencia, Diarrhæa, Dentium Collapsus; Gingivarum humor, pruritus, dolor; & sanguinatio; pectoris infarctus, halitus fetens, Palpitatio, Appetitus pravus & inconstans. Tormina ventris, alvus nimium constipata, vel nimium soluta, urina pallida, quandoque rubra & sabulosa; Vomitus, Ructus. Singultus Maculæ in cutis superficie apparentes, rubræ cærulæ & nigre, quandoque in ulcera inveterata degenerantes; etiam tremor, ossium crepitus, & articularum contractio, Hebetudo Verrigo, Convulsiones, Epilepsiæ, Podagra, Melancholia, &c. Notandum autem omnia hæc Symptomata simul & semel in eodem subjecto non occurrere.

4. *Causa* est acrimonia seu aciditas quedam in sanguine; prior muriatica sua acredine consistentiam pervertit, unde nimium atenuatur, & depauperatur; posterior suo acore massam sanguineam coagulat & inspissat, &c. Exinde vitiatur Lympha, & consequenter Ventriculi fermentum.

Causa accidentales eruendæ sunt ex usu irregulari sex rerum non naturalium, Climatis natura, sanguinis dispositione hæreditaria, &c.

5. Hic morbus est de Cronicorum genere difficulter curatur, & ejus *Prognostica* dubia sunt & infida.

Si recens sit, & juvenes & Corpore Robusto præditos afficiat, curabilis est, (speciatim si ex acci-

dente aliquo proveniat): sed si hereditaria, vix ita abigi potest, quin denuo redeat.

6. *Indicationes Curativæ* consistunt in fermentis depravatis rectificandis, sanguinis Dyscrasia emendanda, materia morbifica eradicanda, & in facultatibus Digestivis & Vitalibus roborandis: quæ omnia per stadia intermedia præstanda sunt.

Primo, eger hoc semper attendat quod utatur cibis Eupeptis; & sibi caveat de omnibus Salitis. Acidis, Muriaticis, & Saccharo imprægnatis; Cerevisia (quam bibit) sit bene cocta, & juncta *Antiscorbuticis* præcipue præparationibus quibusdam *Calibeatis*; deinde priusquam humores purgationibus excitentur, exhibeantur *Absorbentia* ad acrimoniam corrigendam.

℞. Croci Martis Bezoar. Mineral. ℥. Iovil. aa. ℥j. Ol. Cinnamom. Aurantior. aa. gut. ij. Misc. fiat Pulvis. Pro una dosi.

Persistat in usu hujus (vel huic similis) per aliquot dies. Deinde si ventriculus sceditatibus scateat, & vires permittant, propinetur *Emeticum*, & etiam catharticum, sed & hoc illud lenius esse debet, & prout postulat necessitas, repetendum est (præcipue catharticum) adjunctis *Antiscorbuticis*: Inter quæ si peccet acidum, hæc sunt præcipua, viz, *Cochlearia*, *Anagallis Aquatica*, *Persicaria*, *Absynthium*, *Chelidon. Nasturt. Aquat. Rad. Raphan. Rustic. Petasitid. Zedoar. Angelic. Baccæ Juniperi*, *Cinamom*, *Pyrola*, &c. Sed *Salia Volatilia* è regno animali & *Spiritus*, ut *Lumbricorum Terrestrium*, *Viperarum*, &c. maxime sunt efficacia in sanguine vivificando, & invigorando: quod nempe omnem hebetudinem, melancholiam, &c. amoveant: Exemplum.

℞. Spir. Absynth. Cochlear. aa. ℥ij. Sal. Volat. Viperar. ℥℥. Ol. Baccar. Juniper. Cinnamon. aa. ℥j. Misc. simul incorporando, dosis gut. 40. in Aqua Angelicæ.
Sed

Sed in Temperamento Sulphureo Salino, (ut ait *Willisus*) in quo puta sanguis attenuatus & depauperatus existit, *Beccabung.* *Fumaria*, *Epatica*, *Endivia*, *Scolopendria*, *Dens Leonis*, *Sedum minus*, *Lujula*, *Rad. Polypod.* *Petroselin.* *Cichor.* *Fœnicul.* etiam *Aurantia*, *Citra*, *Pruna Damascena*, *Limonnes*: omnes spiritus acidi, ut *Salis Sulphuris*, *Nitri*, &c. *Ens Veneris*, *Sal. Chalibis*; & omnia Terrena, & similia, speciatim si adsit *Diarrhœa*, locum obtinent.

R. *Succi Beccabung.* *Scolopendr. aa.* ℥iij. *Aq. Lujule* lib. j. *Ent. Ven.* ℥ij. *Spir. Salis q. s. ad moderatam aciditatem*, *Syr. Fumar.* ℥iij. *Misc. dosis* ℥iij. vel iv.

Si *Tartarea* visciditas in Sanguine hospitetur, *Salia fixa* vegetabilium hactenus designatorum multum valent (speciatim si adjungantur *spiritibus Mineralibus* ut *Vitrioli*, *salis*, &c. vel *Tartaro Vitriolato*, quandoque etiam *Aromaticis*, ut *Oleis* & *spiritibus Cariophyllior.* *Nucis Moschatæ*, *Fœniculi*, *Anisi*, &c.) discutiunt etiam, incidunt, & attenuant *Mucilaginem* illam ventriculi plicis & meatibus *chyliferis* impactam.

Sed & insuper conveniunt etiam aquæ acidulæ & minerales serum è lacte caprino, & similia diluentia, si non sola, saltem pro vehiculis.

Quoad varia symptomata & affectus. *Scorbutum* concomitantia, sive ab ipso *Scorbuto* originem trahant, sive accidenti alicui existentiam sua debeant, *Sennerti* regula semper firma manet, viz. Talia adhibenda esse medicamina, qualia symptomata illa, & affectus illi propria cura postulant; semper tamen junctis *Antiscorbuticis*.

Quod ad *Catbartica* attinet, vide horum exempla in capite sequenti.

De Affectu Hypochondriaco.

1. **E** St corporis & animi, Ataxia.
 2. Signa sunt incerta, sæpe quidem appetitus latrans, ructus acidi, vomitus, sputatio copiosa, flatus tormina, dolores lumborum & Hypochondriorum respiratio difficilis, animus torpidus, & rebus suis nunquam acquiescens.

3. *Causa* est acris, acida, & tenax pituita, in ventriculo, Glandulis salivalibus, pancreate, mesenterio, &c. unde succus nutritivus nimium exacuatur, & spiritus animales torpidi, caliginosi, & inordinati existunt.

4. Hic morbus magis molestus est & tædium movens, quam periculosus: urina limpida & alvus contipata mala habentur *Signa*; urina spissa, nigra, sine febre; magis fausta prædicit.

5. *Cura* non multum differt a curatione *Scorbuti*; incipiendum est a præparativis, ut

R. *Calybis præpar. Oculor. Cancr. Bezoar. Mineral. aa. ℥ij. Castor. ℥j. Ol. disti. Thymi gut. x. fiat* pulvis pro quatuor vel quinque dosibus; interea dum hoc usurpatur: injiciatur Enema unum aut alterum, si alvus pigra sit, sicut plerumque se habet; deinde semel vel bis per septimanam purgetur æger hoc, aut simili Cathartico,

1. *M. Pilul. de Ammoniac. Quercetam. ℥ss. Extract. Hellebor. nigr. ℥j. Tartari Vitriolat. ℥ss. Ol. Succ. Majoran. aa. gut. iij. fiant* Pilulæ pro duabus dosibus.

2. *M. Pilul. Tartar. ℥j. Extract. Colocynth. ℥℞. Castor. Sal. Volat. Viper. aa. gr. v. fiant* pilulæ pro unica dosi. Vel,

3. *M. Decoct. Sen. Gereonis ℥vj. Ent. Veneris ℥j. Misc. pro una dosi, vel*

M. Sen-

℞. Sennæ ℥ij. Epithym. Guaiac. Sassafr. Rad. Poly-
pod. Liquirit. Petroselin. aa. ℥ij. Sem. Anisi, Fœnicul.
Baccar. Juniper. aa. ℥j. Summitat. absint. Centaur. aa.
M. j. Limatur. Ferri prius preparati cum Sale Tartari
℥vj. fiat Sacculus pro congiis ij. vel iij. Cerevisiæ.

Hujusmodi præscripta bis vel ter per septimanam exhibeantur, per integrum curationis stadium, alvus enim semper solutior esse debet.

Si autem Venter farcina impura gravetur & adsit Vomendi conatus, *Emetica*, debitis interstitiis observatis, apprime conducunt.

Quod ad præparantia & alterantia intermedia, quæ in Therapeja Scorbuti pro Specificis tradidimus, hic etiam pro iisdem habenda sunt; observato tamen ægrotantis temperamento, prout ibidem docuimus. *Tinctura Croci* vel *Vitriolum Martis*, *Salia Urinosa Animalium*, (vel *Salia Volatilia Oleosa*, ad cramben usque a nobis inculcata) & *Ens Veneris*, præcipua sunt, & quodvis aliud remediis genus, vel in hoc morbo, vel scorbuto curando, longe antecedunt; nemini enim non notum est quanta vi polleant in obstructionibus referendis, & quam plurimos alios effectus egregii sane nominis producant, quos tamen hic recensere nec fars, nec necesse est.

C A P U T X X X.

De Rachitide.

1. **R**achitis inter juniores grassatur, hic in Anglia vulgaris est & infantibus appropriatur, quos plerumque invadit inter sextum ætatis mensem, & annum secundum, vel secundum cum dimidio; & nisi curetur ante annum quintum, puer statura deformis, Nanus, vel toto vitæ Curriculo Valetudinarius existit.

2. *Signa*. Caput mole grandius quam in hac ætate vulgo existit, Facultas intellectiva etiam magis matura quam in aliis qui eundem annorum numerum exelerunt; dorsum & ossa incurvata, vel circa articulos, & costarum extremitates prominentia, abdomen duritie & tumore affectum, cutis laxa & flaccida; pectus angustum, Respiratio difficilis, Tussis, omnium partium debilitas, Movendi & Ludendi fastidium, &c.

3. *Causa* est (plerumque) obstructio in Medulla spinali vel nervis ex illa prodeuntibus, unde influxus Spirituum Animalium in Sanguinem inhibetur, unde fit quod fermentum nutritium in illis partibus deficiat.

4. Raro lethalis est (per se solam) & si febrem subsequatur, & adsit scabies, aut symptomata leviora, facillime curatur.

Sin autem ægrum citius (in prima nempe pubescentia) invadat, & symptomata tetriora appareant & in deterius vergentia, cum notabili partium disproportionione, ægre curabitur & si corpus macie confectum fuerit, ex Astmate, Febre Hæctica, Phtisi, &c. Nullus hominum auxiliari potis est.

5. *Cura* consistit in obstructionibus removendis, & partibus affectis roborandis: Primo itaque si tormina ventris, & alvus constipata offendant, exhibeatur *Enema Laxans* ut.

℞. *Decoct. Commun.* ℥vj. *Ol. Lumbricor. Terrestr.* Saccar. *Grysei aa.* ℥j. fiat *Enema*. Addi possent & *Manna, Semina Carminativa & Arthritica*, si opus foret. Si prægravetur ventriculus, detur, *Oximell. vel vin. Scyllitic.* ℥℥. *vel* ℥vj. *vel Salis Vitrioli* ℥j. *vel* si infans robustus fuerit *Tartar. Emetic. gr. ij. vel. iij.* Sed in emeticis ordinandis pro circumstantiarum varietate, ferendum est iudicium. Quomodocumque autem se habet, cathartica debitis intervallis propinata, semper conveniunt, non tamen fortiora quam ut tres, qua-

quatuor, vel quinque dejectiones per diem producant.

R. Epatic. Capill. Vener. Scolopendr. Vulgar aa. Mj. Rad. Polypod. Osmund. Regal. aa. ℥ij. Epithymi, Sennæ aa. ℥j. Cremor. Tartar. ℥℥. Ent. Vener. ℥ij. Aquæ puræ lib. ij. Infund. per horas 24. colaturæ adde Mannæ Syr. Rosar. Solutiv. aa. ℥ij. vel.

℞. Resin. Jalapp. Mercur. Dulc. aa. gr. iv. cum pulpa pomi fiat bolus pro una dosi. In Rachitide Specifica sunt quæ sequuntur; Rad. Osmund. Regal. Filic. Maris. Graminis, Scolopendr. Vulgar. Consolid. Epatic. Rad. Aperient. omnes. Summit. Rutæ Murariæ, Salviæ, Rorismarini, Capill. Vener. Epatic. Anagall. Aquat. Agrimon. Tamarisci, Nasturt. Aquatic. Veronic. Mar. Quibus adde omnia Armoniacæ, Mellepedes, Lumbrici Terrestres. Ebur. C. C. &c. præcipue eorum Salia Volatilia, & Spiritus, vel si Salia sint Fixa addantur gutte quædam Spirituum Acidorum Salis Sulphuris &c. evaporando humiditatem, hæc enim egregia sunt Medicamina, & viribus vix cedunt Ent. Veneris, quod in hoc morbo famigeratissimum est. Præstat tamen conficere Apozemata, Decocta, Infusiones &c. Vegetabilium pro vehiculis ad Salia illa Armoniacæ & Spiritus ultimo memoratos, diluenda & digerenda. Exempl.

℞. Aq. pur. lib. iij. Rad. Osmund. Regal. Capill. Veneris, aa. M. j. uvarum Corythiacar. ℥iv. Coque: Colaturæ lib. ij. adde Tinctur. Croci (in Spiritu. Rorismarini) Ent. Vener. aa. ℥ij. Syr. e succo Epatic. Misc. dosi ℥ij. ter in die.

Externe Fomentationes & Unguenta conveniunt, ut,

℞. Flor. Salviæ, Chamom. Sambuci, Summitat. Lauendul. aa. M. j. Rad. Osmund. Regal. ℥iv. Coq. in Aq. fontan. q. s. ad lib. ℥. cui adde Spir. Rorismarin. ℥vj. pro fetu. Vel si magis arrideat hoc Celebrri-
mi Viri Domini Maiorv.

℞. Folior. Sambuc. Laur. Majoran. Salviæ Rorisma-
rin.

rin. Beton. Summitat. Lavendul. aa. M. ij. Baccar. Iunia per. Lauri, aa. ℥j. Contufis adde Butyr. Majal. recent. lib. iij. Aq. Vitæ ℥viij. Leniter coquantur ad aquæ consumptionem. Expressioni adhuc calenti adde Ol. Nucis Moschat. per express. ℥℔. Bals. Peruvian. ℥j. Misce Fiat Unguentum Vice autem Butyr. Maiak. usurpari posset Medulla Bule Seuum ferinum, Oleum Lumbricorum, &c.

De remediis Chirurgicis vide scripta Doctissimo-
rum Virorum *Gliffoni, & Majovv.*

CAPUT XXXI.

De Affectibus Renum & Vesicæ.

1. **C** *Alculus Renum* dolorem in Lumbis fixum producit, cum Vomitu, &c. Urina primo lymphida, & quandoque sanguinea, postea tamen spissa evadit, cum sedimento sabuloso; urina quandoque supprimitur, quandoque lapilli & materia viscida una expelluntur; adest etiam femorum stupiditas.

2. *Causa* est solutio continui, vel a lapillo vel sabulo in renibus, Uretibus; &c. hærente; vel a lymphâ acri eisdem vellicante, &c. Quo autem pacto calculus in corpore humano generetur consule Authores qui hoc super themate consulto scripserunt, præcipue autem *Baronem Helmontium.*

3. *Calculus vesicæ* dignoscitur ex subita urinæ suppressione ipso meiendi tempore, pruritu circa regionem pubis &c.

Si fit urinæ suppressio dicitur *Iscuria*: si mingendi sit difficultas una cum dolore dicitur *Dysuria*: si guttatim effluat cum sensibili ardore, *Stranguriæ* nomen sortitur.

4. *Diabetes* est affectus, quo perciti nimis crebro & copiose urinam reddunt, una cum siti & totius corporis tabe: *Causa* præcipua est fermentum

tum in renibus vitiosum & depravatum, unde seri nimia quantitas a sanguine separatur.

5. Dolores Nephritici a calculo oriundi periculo pleni sunt: Febres, Inflammationes, Ischuriam, Dysuriam, Stranguriam, Ulcera &c. producentes; Si Urina lymphida persistat, malum est omen; si spissior evadat, paroxysmum pedem referre significat. Si dolor hic nullis remediis cedat, & adsint sudores frigidi, Leipothymixæ, &c. mortem adstare significant: si affectus sit hæreditarius, & senio confectos corripit, nullam curam agnoscit; sicut & Diabete inveterata, & iisdem circumstantiis vestita.

6. Cura. In paroxysmo initium sumatur ab *Enematis Emollientibus*, ex *Lacte recenti* & *Vitellis Ovorum*, numero 2. Vel si magis arrideat substituitur hoc sequens;

℞. Decoct. Commun. pro Clyster. lib. j. Ol. Chamomil. ℥ij. Misc.

Si adsit febris, inflammatio, aut plæthora, conducit Venæsectio; utcumque sit, sæpius subducatur alvus enematis, vel remediis laxativis v. gr.

℞. Elect. Lenit. ℥ij. Diæsen. ℥iv. Milleped. ℥iij. Spir. Salis ad gratam aciditatem, misce dosis ad ℥℞.

Sed si dolor valde urgeat, *Anodyna*, *Emulsiones* & *Opiata* una cum *Specificis* magis conducunt.

℞. Sem. quatuor frigid. aa. ℥ij. Sem. Urtic. Violar. aa. ℥iij. Aq. Destillat. Persicar. Petroselin. aa. lib. i℞. fiat emulsio. Adde Syr. de Althæa ad dulcorandum. Interea autem dum hæc usurpantur, partes dolore affectæ foveantur *Oleo Scorpion. Formicar. Lilior. Chamomill. Unguent. Popul. Althææ. &c.* Quibus adde *Olea Chymica, Anisi, Fœniculi, Anethi, &c.*

Nephritica & *Stomachica* hic etiam conveniunt, e quibus, quæ sequuntur præstantiora sunt, *Millepedes. Lumbrici Terrestris. Sanguis Capri, & eorundem Salia Volatilia; Nitrum, Spiritus Nitri dulcis, Spiritus Vitrioli dulcis, Spiritus Salis dulcis: Testæ Te-*

Studi-

fluidinum, Testæ Ovorum, Oculi Cancrorum, Dactyli, Nucloi Persicorum; Rad. Alibæ, Glycyrrhizæ, Bardanæ, Petroselini, Filipendulæ, Semen Anisi, Fœniculi, Urticæ, Petroselini, Dauci, &c. & eorum Olea stillatitia Semina quatuor frigida majora. Semen Papaveris, Violarum &c. Crystallum Sal, & Tinctura Tartari, Salia Lixivialia e quolibet Vegetabili; Balsama Naturalia. & Balsamum Sulphuris, Terebentina, & omnia quæque Diuretica: ex hisce varie fieri possunt compositiones; quæ variandæ sunt pro causæ exigentia, & Medici Judicio.

Paroxysmo ferociam migitante; si sabulum, &c. evacuetur, dentur *Terebinthina, Balsama. Oleum Amygdalarum, Oleum Nucis Avellanæ, cum Manna, & Laxativis levioribus; si nihil sabuli evacuetur, Salia Volatilia Oleosa, sunt præstantissima.*

In *Calculo* curando, eadem observanda est curandi ratio: In *Dysuria, Ischuria & Stranguria, Phlegmagoga* tenuiora, & *Absorbentia* (ut *Oculi Cancror. &c.*) & similia acrimoniam corrigentia, exhibere soleo.

In *Diabete. Enemata Refrigerantia, Purgantia leviora, & Incrassantia* ut *Gummi Arabicum, Tragacanthæ, Terra Sigillata, Plantago, Portulaca, Emulsiones, Opiata, &c.* exhibenda sunt.

CAPUT XXXII.

De Dolore Arthritico & Rheumatismo.

1. **A** *Arthritis* est dolor acutus Articulorum. *Rheumatismus* autem non solum ipsas Ossium juncturas, sed & spatia intermedia afficit, & per alia quælibet loca, sæpissime sine tumore, huc & illuc vagabundus fertur.

2. *Arthritis* quæ manus afficit, dicitur *Chiragra*; quæ pedes *Podagra*; quæ Genua, *Gonagra*, quæ
lum-

lumbos aut Ischiam, Sciatica, vel dolor Ischiaticus; Generali autem nomine audit *Arthritis*.

Plerumque periodica est & particulari membro affixa; quandoque hæreditaria, quandoque adventitia.

3. Causa doloris Arthritici, cujuscunque sit generis, est acidum tantilla licet quantitate, junctum particulis volatilibus & etiam lixivialibus, quæ cum in sanguine fixæ sint, ope fermenti cujusdam extravasantur, & in partes impunguntur, & ibidem stagnant: & prout magis vel minus sint Volatiles, acidæ, acres, &c. eo magis vel minus coagulantur, & partium affectarum fibras nervosas irritant & vellicant.

4. *Arthritis* raro Lethalis est, incerta tamen est cura, & tempus mire protrahit, qui juvenes, & Medicorum mandatis obtemperare parati sunt, feliciter satis liberantur; qui tamen provectiori gaudent ætate. Arthritide etiam inveterata & hæreditaria existente; omnia remedia incassum usurpant; neque hoc in casu quidquam præstare possibile erit, donec remedia nobiliora & magis exaltata, quam quæ hodie apud *Galenicos* & *Chymicos* artis filios vulgo prostant, nobis innotescant.

Si subito partem ullam Nobilem & principalem. Venter, Pulmones, &c. invaserit, atrocissima Symptomata produciunt, nec nisi morte mediante sævire cessat.

5. *Therapeia* durante paroxysmo, ut dolor allevietur, *Anodyna* & *Diaphoretica* conferunt.

1. ℞. *Ocul. Cancror. Cinnabar. Nativ. aa. ℞ss. Laudan. Londin. gr. ij. Sal. Volat. C. C. gr. iij.* fiat pulvis, pro una dosi.

2. ℞. *Spirit. Lumbricor. Terrestr. ℞j. Aq. Sassafr. ℞vj. Tinctur. Croci in Spirit. Hederae Terrestr. ℞ss. Syr. Papav. ℞j. Laudan. Liquid. gut. xx.* fiat Julapium. Sumat subinde *Cochlearia* bina.

Si alvus constipata fuerit, *Enemata* leviora condu-

ducunt quandoque etiam non abs re foret *Catharticum* aliquod fortius exhibere ante paroxysmum, imo & ad ipsum paroxysmi primum adventum, si articuli sint robusti: Sed si paroxysmus hactenus ægrum corripuerit, purgatio plerumque nocet.

In initio paroxysmi, si *Febris* vel *Pleurora* adfit *Venesectio*, *Cucurbitule* & *Vesicatoria* sæpissime bono cum fructu usurpantur. Hæmorrhoidum fluxus etiam conducit, speciatim in dolore *Ischiatico*.

Inter *Topica* huic affectui appropriata, *Spiritus Armoniæ* *Oleis Stillatitiis infarcti*, ut *Lumbricor. Terrestr. Sanguin. Human. Off. human. &c.* in quibus dissolve *Opium* vel *Camphoram*; hæc, inquam, sine pari sunt, in quolibet *Arthritidis* genere, pro partibus dolore affectis fomentandis.

Extra Paroxysmum; *Causæ Accidentales*, ut *Mœror*, studia immoderata, *Veneris* usus nimius, & præcipue nimia cibi ingurgitatio, & *crapulæ*, maxima cum cura sunt fugienda; & diæta appropriata strictè observanda est. Si *Ventriculus* impurus existat, *Emeticum* tenuius a quibusdam laudatur; utcumque sit, *Purgativum* e fortiorum genere sine dubio confert: Ex. gr. *Pilule ex duobus*, *Pilule Tartaræ*, &c. cum *Mercurio dulci*.

Inter *Alterativa*, omnia fere *Antiscorbutica* & *Nephritica* laudantur.

Rheumatismus, eodem fere modo quo *Arthritis*, curatur.

Nos quidem paucissimos unquam vidimus hoc affectu percitos, quibus *Venesectio* frequenter instituta (saltem pro virium ratione) nocebat; sed e contra plurimos novimus quibus in maxima commodum cessit, speciatim si in principio morbo celebretur. *Purgatio* autem noxia est. Quod ad reliqua attinet, *Spiritus Volatiles Armoniæ* junctis *Anodynis* sola sunt Medicamina (& interne & externe usurpata) quæ hunc affectum propellere valent.

De Febris in Genere,

1. **F**ebriis est Arteriarum pulsatio citatior, & Sanguinis effervescencia præternaturalis, ut & Spiritum Animalium conturbatio, orta a particulis heterogeneis texturæ Sanguinis inimicis.

2. *Febres* dividuntur in *Continuas*, & *Intermittentes*; intermittentium præcipuæ sunt *Quotidiane*, *Tertianæ*, & *Quartanæ*; suntque vel *Simplices* vel *Compositæ*; vel *Leviores* vel *Malignæ*.

3. Omnia Viscera, ut & omnes corporis partes hoc affectu perstringuntur, præcipue autem viæ primæ, seu vasa ibidem sita) Venter, Pancreas, Glândulæ omnes, Mesenterium, vasa chylifera & Lymphatica, una cum meatibus sanguiferis.

4. *Signa* sunt pulsus celer præter naturam, dolor capitis acutus & pulsativus, Lumborum dolor vehemens, rigores quandoque frigidi, calor externus &c.

5. *Causa* omnium februm est deducenda a particulis extraneis & incongruis Sanguini commixtis, quæ naturali ejusdem mixturæ & consistentiæ adversantur; unde principium vitæ oppugnatur, &c.

Causæ Accidentales plerumque proveniunt a Lympha, Bile, Chylo, vitiatis ab indebita excernendorum retentione, irregulari cibi & potus usu; aere in frigidum vel etiam in calidum vergente, quandoque infecto & corrupto, vulneribus, ulceribus, &c.

6. *Cura* consistit in Sanguine ad pristinum & naturalem statum reducendo & Spiritibus Animalibus perturbatis denuo conspiciendis. In quem finem omnes *Causæ Procatartice* & *Accidentales* procul exulent, debitus ordo in usu sex rerum non naturalium diligenter observetur: Comestio in februm excandescencia, plerumque nocet: excernenda & retinenda

da iustum tempus & quantitatem debitam (secundum naturalem ægri constitutionem) observent. Sed in ipso febris principio, vel potius ante ejus adventum, Vomitus, Purgatio, & aliquando Venæsectio, conducunt; evacuunt enim particulas quasdam materiæ febrilis.

Quando autem febrilis hæc materia hæctenus in fermentationem excitata est talia præscribenda sunt quæ non solum fermentationem compescant; sed & obstructions referent, cruditates, aciditatem & acrimoniam particularum in meatibus chyloferis, lymphaticis, &c. latitantium, amoveant & corrigant.

In *Febribus Continuis*, *Diaphoretica* multum faciunt, ut *Bezoard. Mineral. Margaritæ, &c.* præcipua autem *Salia Volatilia*, & *Spiritus Viperarum*, *C. C. Urinæ, &c.* Hæc enim *Diaphoreticis* juncta, & in vehiculis appropriatis administrata, sudorem levem provocant, unde obstructions referantur, & fermentum illud febrile vel præcipitatur; vel excernitur.

Inter Refrigerantia præstant *Sal Prunelle, Camphora, Spiritus Nitri, Salis, Sulphuris, Vitrioli, &c.* Hæc conveniunt in omnibus febribus ardentibus: in Aqua hordei aut simili propinata. In omnibus febribus quæcumque actu frigida, aut aqua frigida, &c. nocent.

C A P U T XXXIV.

De Febre Ephemera, & Synocho Simplici.

1. **S**I febris spatio viginti quatuor horarum terminetur, dicitur *Ephemera*, si per duos aut tres dies persistat, dicitur *Synochus simplex*, vel febris continua non putrida.

2. *Ephemera* incipit ab Algore levi, quem subsequitur Calor febrilis, qui sine paroxysmis continuatur,

tur, febre Continua existente, Symptomata violentiora sunt. Si a Calore nimio oriatur febris, incipit ab Algore.

3. *Causa* est Sanguinis perturbatio ex usu irregulari sex rerum non-naturalium, ut ex aere nimium Calido vel Frigido: animi affectibus, Cibo, vel Potu in Ventriculo stagnantibus & Putrefactis; subita pororum corporis occlusionem, quando humores multum exagitantur & transpiratio inhibetur.

4. *Ephemera* plerumque sua sponte cessat; *Synochus* etiam *simplex* non usque adeo periculosa est; sed ex defectu propriorum adminiculorum in *Putridam* vel *Hecticam* degenerat.

5. In *Curatione* promovenda, attendendæ sunt *Cause*; vid. *Sylvii Praxin. lib. 1. cap. 28.* In febribus continuis venæsectio confert, deinde sudor mollis post venæsectionem celebratam plerumque febrem solvit V. gr.

℞. *Bezoard. Mineral. Gr. x. Sal. C. C. Camphoræ, aa. gr. jv. Cum Conserv. Flor. Calendul. fiat* Bolus ad sudorem promovendum.

Sed si alvus constipata fuerit, prius injiciatur enema, In hoc casu etiam conferunt Refrigerantia, de quibus vid. caput proxime præcedens.

C A P U T XXXV.

De Febre Putrida & Ardente.

1. **F**ebri Putrida continua; sine intermissione perseverat a primo aggressu ad exitum; aliquando tamen, vel quotidie, vel tertio, vel quarto quoque die Paroxysmum inducit, & exinde denominatur Continua, Quotidiana, Tertianæ, vel Quartanæ &c.

Febri Ardenti constanter ægrum affligit cum fit ti vehementi & inextinguibili. Quæ reliqua sunt Symptomata addiscuntur ex aliis febrium speciebus,

sive *Continuæ* sint : sive *Intermittentes*, sive de utriusque natura participant.

2. *Causa* est materia quædam vitiosa & Putrefacta, quæ cum sanguini communicetur litem excitat inter particulas *Acidas* & *Alkalizatas*, unde sanguis in ebullitionem confusam cietur : & quo magis particulæ prædominantes de calore, Acrimonia, aut Bile participant, eo magis pervertitur sanguinis crasis, & Symptomata morbi magis ingravescent. Si materia hæc corrupta (sive in Lympha, sive in succo Pancreatico, sive in ipso Chylo, hospitetur) pro parte in vasibus hisce obstruatur (saltem pro modico tempore) quando denuo sanguini redditur : verisimile est exinde effervescentiam febrilem magis augeri.

3. Omnes *Febres Ardentis* periculosæ sunt; sed Judicium particulare non ferendum est, nisi ex symptomatum vehementia & ægri viribus, rite perpenfis. Senibus plerumque lethales evadunt. Si Urina ipsa sit & crassa, magnam ataxiam in sanguine indicat; Si tenuis & rubra appareat, adhuc majus est discrimen; & si albescat mortem præsignificat. *Febris Continua Quartana* diu persistens sæpe in Hydropem degenerat.

4. *Therapeja*. In principio *Febris Acutæ & Ardentis*, æger ab omni carnis usu inhibendus est, & diætâ tenuis imperanda est, ut *Panatella*, *Juscula Hordeata*, &c.

Sed in morbi declinatione, & febribus longioribus plenior victus concedatur, ut juscula (& quandoque caro ibidem incocta) & præcipue *Gelatinæ* ex Carne *Vituli*, *Pullorum*, *Perdicum*, &c. quibus adde *Gelatinam C. C.* &c. pro potu *Serum Lactis Destillatum* convenit; ut & *Aqua Hordei Tinctura Rosarum*, *Violarum*; *Decocta Acciosæ*, *Lujulæ*, *Portulacæ*; &c. Quæ acuantur (si placeat) *Succo Limonum*, *Citrorum*, *Spiritu Sulphuris*,

ris, Salis, & præcipue Nitri. Exemplum.

℞. Hordei Excortic. ℥iv. Liquirit. ℥j. Cinamom. ℥iij. Aquæ Puræ ℔v. Coque Colaturæ adde Syr. e Rosis siccis ℥iij. Spiritus Nitri q. s. ad grat. acidit.

In principio Venæsectio prodest; & si Ventriculus illuvie quadam oneretur Emeticum levius conducit, sin alias, Venæsectione celebrata Purgativum exhibeatur. Ex.gra.

℞. Decoct. Prunor. ℔. ℞. Cremor. Tartar. ℥℞. Fol. Senn. ℥i℞. Sem. Fœnicul. Anisi aa. ℥℞. f. infusio per horas xij. Colat. detur usui.

Purgatione peracta, priusquam Cardiaca exhibeantur, Diaphoretica quædam in usum revocanda sunt, quæ prima vice de levioribus esse debent. Exempl.

℞. Bezoard. Mineral. Sal. C. C. aa. ℔℞. Cum Diascord. q. s. fiat bol.

Sed in Febris Continuis, Quotidianis, Tertianis, aut Quartanis, Extracta & infusiones Absynthii, Gentianæ, Centaurii minor, & Corticis Peruvianii, quæ fieri possent cum Spiritu Salis armoniaci, & in quartanis spiritu Gum. Ammoniac. Hæc, inquam, una cum supra præscriptis in tali casu conveniunt, prout ratio cuiquam dictitabit.

In hisce febribus curandis attendenda sunt symptomata; a quibus ipsæ febres suas denominationes sortiuntur, ut ardor, sudor, vigiliæ, vomitus, delirium leipotymia, cephalalgia, sitis, lingua arida, &c. Nam in deliriis, Vigiliis, &c. Opiata propinanda sunt; in linguæ & faucium ariditate Gargarismata in ardore & siti decocta refrigerantia hætenus memorata, exhibenda sunt; & in vomitu, diatrhexa, &c. propria horum symptomatum cura respicienda est.

Externe etiam plurima abhiberi, solent, quorum infinita varietate referti sunt plerique authores, ad quos lectorem remitto.

De Febre Hætica, Colliquativa & Catarrhali.

1. **O**Mnes hæ febris species ab eodem causa pro-
veniunt, viz. Acrimonia in sanguinis mas-
sa, orta ex acedine levi Lymphæ, vel succi Pan-
creatici, &c. quam sæpe acquirunt post aliam fe-
brem prægressam, vel si partem aliquam ulceralem
in transitu alluant, exinde purulentam quandam ma-
teriam in sanguinem deferentes, vel fortassis hæc
acredo provenit a facultate digestiva læsa, obstru-
ctionibus Mesenterii, &c. unde Chylus nimium a-
crescit, & corpus a pastu calore perfunditur.

2. *Hætica* dignoscitur ex pulsu debili & celeri, ca-
lore modico & acri (circa horam aut bihorium a
pastu utrumque hoc Symptoma magis urget) si-
ti, tussi levi. ----- *Catarrhali* vero dignoscitur ex
tussi vehementiori, obstructionibus pectoris, Torpo-
re Vigili & perpetuo, *Colliquativa*, ex sudoribus No-
cturnis. Hoc autem omnibus hinc commune est quod
corpus gradatim consumatur, adeo ut in merum Sce-
leton degeneret, sola cute & ossium compage supersti-
te quo casu morbus denominatur *Tabes* vel *Marasmus*.

3. Febres hæ si in principio attendatur curari pos-
sent; sed si corpus macie confectum fuerit ante cu-
ram inchoatam, ægre (si unquam) curantur. Si *Hæ-
tica* ab inflammatione, Apõstemata: &c. procedat,
nisi hinc symptomatis propriam curam adhibeas,
laterem lavas.

4. *Cura* tota consistit in sanguine dulcificando, &
ab acrimonia hac expediendo; in quem finem, cor-
poris & animi exercitia, somnus vigilie, excreta &
retenta, naturalem statum sequantur: omnes potus
fortiores spirituosi: cibi aridi, & concoctionis dif-
ficilis, caute usurpentur; sed juscula, gelatinæ, præ-
cipue ex carne gallinæ; vituli; perdicis, &c. con-
fecta;

fecta, Panatella, Pultes Oryzaceæ, Latex, &c. cum ægri commodo usurpantur.

In Regno Pharmaceutico *Absorbentia* & *Acrimoniam Corrigenia* primastenent, ut *Bezoardicum Mineral.* *Jovial.* *Lunar.* *Ocul.* *Cancror.* *Margarit.* *Catechu*, *Antibeeticum Poterii*, *Minsidi*, *Diasaturn.*, &c. Proximo in loco numerantur *Gummata* & *Balsama*, ut, *Ammoniac.* *Galban.* *Terebinth.* *Balsam. Sulphur.* (quale hæctenus memoravimus *Capite 12. de Epiemate*) & *Balsamica naturalia*. --- Sed *Medamina* in forma liquida exhibita magis huic morbo conveniunt, nam & *fitis* sæpissimæ hunc morbum comitatur; proinde pro potu ordinario, & vehiculis requisitis, usurpetur *Aqua Hordei*; decocta, *Succi*, & aquæ destillatæ *Endiviæ*, *Acetosellæ*, *Portulacæ*, *Borraginis*, *Prunorum*, *Pomorum*, *Passularum Radicum Aparientium*, emulsionese *Seminibus Frigidis*, *Aqua Antibeetica Dolei*; omnia remedia *Nitrata*, &c.

Quæ sequuntur, mirum successum habent, sicut in nostra praxi sæpius observavimus.

℞. *Bezoard. Mineral.* *Antibeetic. Poterii* aa. ℞ij. *Misce.* Dosis a gr. viij. ad gr. xv. in pulpa Pomi singulis auroris, super bibendo ℞iv. infusionis sequentis.

℞. *Aquæ Capon.* *Aq. Sperm.* *Ranar.* aa. lib. ℞. *Antimon. Crudi Pulveris.* ℞j. *Passular. Incisar.* ℞ij. *Infund.* in vase vitreo duplici in loco aliquo calido, *Colaturæ* ℞iv. *Add. Spir. Sal. Armoniac. gut. xx.* pro una Dosi.

Sed præterea, varia illa symptomata & affectus, a quibus oriatur febris maximæ sunt attendenda, v. g. si calor intensus *Pedes* & *manus* possidet, *fitis* multum urgeat, hoc in casu remedia aquea juncta acidis levioribus conveniunt: In sudoribus nocturnis adde *nitrata* & *saturnina*,

In obstructionibus & febribus *Catarrhalibus Spiritus Salino Urinosi* conferunt. Si *tussis*, *vigiliæ*, *dolor*, *diarrhœa*, &c. absint, *Bexoardica* & *Anodyna*

usurpanda veniunt. --- Si ab aliis morbis procedat, consule illorum curam, v. gr. si ab *Apostemate*, *Ulcere*, &c. exhibenda sunt *Balsamica*; & sic de cæteris.

CAPUT XXXVII.

De Febris Intermittentibus.

1. **E**ST vitiosa sanguinis effervescentia, una cum paroxysmis quandoque pluribus quandoque paucioribus, intervallatim homines corripiens: paroxysmis pura sua sponte recedentibus, & denuo redeuntibus.

2. Si paroxysmus invadat post interstitium 24. horarum dicitur *Quotidiana*; si post 48. horas dicitur *Tertiana*; si post 72. horas vel 3. dies elapsos, quarto nempe die (inclusive numerando) dicitur *Quartana*; omnes hæc febrium intermittentium species magis vel minus vehementes sunt, & magis vel minus prolongantur, prout materia peccans & ægrotantis temperamentum variatur.

3. Omnes febres intermittentes incipiunt ab *Algore* & *Horore* qui per horam præter propter durat; deinde subsequitur incalescentia febrillis, cum dolore capitis & *Lumborum*, *Oscitatione*, siti *Vigiliis*, & nonnunquam delirio.

Febris Intermittens Quotidiana, si eandem non observet periodum, & una adsint sapor amarus in ore residens, vomitio materię biliose, &c. audit apud Medicos nomine *Tertianæ duplicis*. Sed si hæc symptomata non appareant, sed paroxysmus statim a partu regulariter & constanter invadat, dicitur *Quotidiana*. *Quartana* plerumque post meridiem, vel circa vesperam invadit. In omnibus febribus intermittentibus pandiculationes & oscitationes præcedunt.

4. In *Causa* explicanda, nos non alius quam ce-
leber-

leberrimi *Silvii* vestigia sequimur, & proinde autumamus febres intermittentes ortum ducere ab obstructione unius, vel plurium e ductibus lateralibus *Pancreatis*, quæ obstructio contingit ex pituita viscida majori vel minor copia ibidem collecta. Unde fit quod *Succus Pancreaticus* ex mora acescat, in duodenum proruperit, & Bili ibidem obviam ierit, effervescentiam excitat quæ horrem, Rigorem, &c. inducit. Et hoc etiam extra controversiæ aleam ponimus, quod varietas illa febrium intermittentium non aliunde quam a varia dispositione & mixtura *Succi Pancreatici*, *Biliis*, & *Pituitæ* noxie oriatur. Huic sententiæ magnam conciliat auctoritatem maximus ille *Silvius*; vid. *prax. lib. 1. cap. 27.* § 30.

5. Febris intermittens suapte natura periculosa non est, nisi per accidens infirmos & valetudinarios corripuerit, vel morbum quempiam gravem seu malignum subsecuta fuerit, vel in alium affectum se pejorem, *Hydropem*, *Phtisim* &c. degeneraverit. *Quartana* est omnium longissima; & curatu difficillima, unde vulgo *Ludibrium Medicorum* dicitur. Nostamen felicissime & maxima cum expeditione curare consuevimus, imo ipso tempore hyberno, quo tempore maxime pertinax & difficilis observatur; nec in hac nostra cura unquam *Corticem Peruvianum* in usum adhibuimus.

7 *Cura*. Coagulum illud obstruens incidendum, dissolvendum, & expellendum est: aciditas & acrimonia succorum corrigenda; & partes debilitatæ corroborandæ sunt. Omnia *Amara* & incidunt & corroborant, ut *Radices Gentianæ*, *Aristolochiæ*, *Enulæ*: Summitat. *Absinthii*, *Tanaceti*, *Marrubii*, *Centaurii*, *Chamomilli*: & tantum decantatus ille *Cortex Peruvianus* Omium *Aromaticum* acria, ut *Piper*, *Caryophylli* &c. Sed *Salia Volatilia Oleosa* mirum in modum obstructiones referant & aciditates

Corrigunt, quo casu etiam addi possent *Absorbentia*, ut *Oculi Cancrorum*, *Bezoard. Mineral. &c.* Quæ omnia varie præparari possunt, *Cathartica* etiam, & *Diaphoretica*, vel supra præscriptis juncta vel per se debitis intervallis exhibita, maxime conveniunt; imo absolute necessaria videntur, sicut & *Emetica*. Quando *Ventriculus* saburra impurra oneratur. Inter autem *Emetica*, præcipuum est (nisi virium imbecillitas adsit) *Tartarus Emeticus*, alias *Sal Vitrioli*, & *Cardui*. Ex. gr.

℞. *Zithogala* lib. iij. Summitat. *Cardui*, *Camomill. aa.* ℥j. f. decoctio.

Hoc primo vomitum deinde sudorem provocat. Non ipsimet experti sumus, quod decoctum *Chamomilli* magna quantitate assumptum (vel succus ejusdem minori quantitate) per duas vel tres vices repetitum, morbum profligaverit.

Pro *Cathartics*, quæ sequuntur, aut his similia conveniunt.

1. ℞. Decoct. *Amar. Ziv. Syr. e Rhampo Cathart. Zvj. Spir. Absint. gut. xl.* Misce pro una dosi. Vel si magis allubeat hoc *Sylvii*.

2. ℞. *Pillul. Fetid. ℥ss. Trochisc. Albandal. Mercur. Dulc. aa. gr. v. Ol. Succin. gut. ij. f. Pilulæ* pro una dosi.

Si obstructions non usque adeo contumaces sint, sæpe unica diaphoresi profligatur morbus, ut sæpe in praxi nostra nobis occurrit. *Diaphoretica* sunt decocta *Chamomilli*, *Salviae*, *Cardui*, *Scodii*; *Petasitidis*, &c. quorum singulis dosibus addi possent *Spir. C. C. Laudan. Liquid. Tartarificati, aa. gut. xxx. ad xxx.* & si urgeat occasio, tantudem *Tinctura Piperis*.

Hoc etiam observandum est quod *Emetica* & *Cathartica* longius ante adventum *Paroxysmi* exhibenda sunt; *Sudorifera* autem non nisi circiter 2. horas ante *Paroxysmum*, ut æger nempe sudore leviore perfundatur illo ipso temporis momento quo *paroxysmus* re-
dux invadere consueverat.

Externe applicari possent *Emplestra*, ex *Nastiche*, *Olibano*, *Camphora*, *Oleo Macis*, *Terebintinae*; quæ *ventriculo*, *umbilico*, vel *carpis* admoveantur.

C A P U T XXXVIII.

De Febribus malignis & Pestilentialibus.

1. **F**ebres hujus farinae varia fortiuntur nomina, a variis symptomatibus & locis, alias eadem plane methodo curantur: Præcipua enim differentia in *Malignitatis* gradu consistit. Ex omnibus hisce *Febribus* ipsa *Pestis* maxime est maligna, acuta, contagiosa, & lethifera.

2. *Febris maligna* est morbus contagiosus & perniciosus, vires polternens, fermenta omnia & viscerum functiones penitus subvertens, ortus a *Deleteris* & *Contagiosis* particulis *Sanguini* insinuatæ, & illo mediante in singulas *Corporis* partes devectis.

3. *Signa* sunt subitus virium collapsus, & præterea, quando primo invadit hujusmodi febris, horror levis, quem subsequitur dolor capitis & lumborum, pulsus frequens, debilis & inconstans, *urina* constitutionis sanæ æmula; quandoque *vigiliæ*, quandoque torpor & somnolentia cum in somniis infestis, *Delirium*, *Vertigo*, *Sitis*, defectus appetitus, *Vomitus*, *Singultus*, quandoque *Stridor dentium*, *Tormina Ventris*, *Cardialgiæ*, *Leipothymia* *Convulsiones*: *Hæmorrhagiæ*. *Diarrhæa*, *Maculæ* & *E-xanthemata* in superficie corporis apparentia, & si adsint *Carbunculi* & *Bubones*, vera dicitur *Pestis*.

4. *Causa Febrium malignarum* est *Aer Sale Volatili Arsenicali*, vel acri, imprægnatus, qui *sanguini* & *sero* communicatur, vel per corporis poros, vel mediante alimento, saliva, &c. Sed præcipue per inspirationem in pulmones deducitur, unde sanguinis textura & intima consistentia violatur, adeo ut princi-

pio vitali resistat, & Spiritus Animales in confusio-
nem redigantur. *De Corruptione acris vide Authores,*
qui hac super re fuse scripserunt.

5. *Prognostica* sunt maxime infida & dubia. Obser-
vandum tamen est *Morbos Epidemicos* peculiaria ha-
bere symptomata, ex quorum accurata observatione,
morbi exitus, an faustus, an infustus, predici po-
test. *Prognostica*, quæ sequuntur merito mala repu-
tantur, viz. Delirium sub initio morbi, & a somno
non levatum, motus convulsivi, manuum & linguæ
tremor, singultus, aspectus faciei & oculorum ferox
& horridus, conatus obiecta quæpiam obvia corri-
piendi, & stragula quibus coopertus jacet compli-
candi: Exanthemata & maculæ apparentes & conti-
nuo evanescentes, &c. --- Quod ad pulsum, uri-
nam, & alvi excretionem attinet, nulla certa *Progno-*
stica exinde deduci possunt.

6. *Cura* præcipuæ in duobus consistit, vel in corpo-
re ab injuriis contagii defendendo & præservando, vel
in Malignitate ex contagio hætenus suscepto & reli-
quis Symptomatis vincendis & profligandis.

Primo conducit omnia illa fugere quæ corpus mali-
gnitati contagii magis obnoxium redderent, ut nimia
comestatio, compotatio, & veneris usus immodera-
tus, omnes affectus & passionem animi, ira, sollicitu-
do, timor, &c. Cavendum etiam ne evacuationes
solitæ, Hæmorrhoidum Mensium, Fontanellarum,
&c. a naturali & consueta methodo desciscant. Si ad-
sit, obstructione referandæ sunt, si Cacoehymia, Eme-
tica & Cathartica exhibenda sunt, quibus addantur
(vel si magis arrideat, debitis intervallis per se exhi-
beantur) *Bezoardica*, quæ & per *Diaphoresin* & per *Diu-*
resin operantur. Si plæthora adsit, secetur vena. Om-
nes autem hæ regulæ solummodo obtinent, ubi aliæ
circumstantiæ non prohibent, Verb. grat. Tempus
anni inopportunum, aer infectus, &c. *Emetica*, *Ca-*
thartica, & (præcipue) *Venæsectio* non nisi maxima
cum

cum cautela imperanda sunt, quin potius *Alexipharmacis* & *Sudoriferis* insistendum.

Externe, ad infectionem præcavendam suadent Medici ut focus instruatur ex *Junipero*, *Lauris*, *Roremarino*, *Lavendula*, &c. & ut omnia loca diligenter vitentur, in quibus hic morbus grassatur, etiam omnia loca fœtida, squalida, & Cadaveribus repleta: sin autem impossibile sit loca hujusmodi infecta, & hominum hoc morbo correptorum consortium, fugere. *Præservativa* assumenda sunt, & mane ante cibi assumptionem, & noctu antequam obreperet somnus. Exempl. gr.

℞. Aq. Prophylact. Sylvii, Vini Meracioris aa. lib. j. Theriac. Venet. Veteris ℥iv. Camph. ℥j. fiat Tinctura. Dosis ℥j.

Præter *Theriacam Andromachi*, *Mitridatium* etiam & alia *Alexipharmaca* composita conveniunt, *Radices Zedoariæ, Angelicæ, Petastidis Contrajervæ, Serpentar. Virginian. Allii.* Etiam *Crocus, Carduus Carlina* dictus, *Ruta* &c. De omnibus, inquam, hisce fieri possunt *Infusiones, Tincturæ* &c. maxima cum utilitate. Et si addantur *Acida*, ut, *Spiritus Acidi Minerale, Succu Citrorum, Limon. Lujule, &c.* eo magis efficaciora, experientia teste, evadunt. Qui itaque *Melancholici* sunt antidotum in pectore circumferunt, & etiam illi quorum sanguis acido temperatur pro optimis præservatoriis utuntur *Vino cum Spiritu C. C. Urinæ, &c.*

Sed si morbus hæcenus ægrum corripuerit, & jam jacta sit alea, exhibenda sunt remedia quæ non solum malignitatem & acrimoniam imbibant, & per diaphoresin expellant, sed & alia symptomata periculosa supprimant & devincant, diarrhæam forte, convulsiones, &c.

Ex *Antidotis* hæc merito primum sibi vendicant locum: viz. *Bezoardic. Antimon. Unicornu fossile, Ossa Viperar. Serpent. vel e Corde Cervi, Margaritæ, Coral-*

rallia, Oculi Cancror. Bol. Verus, Terra Sigill. Sal. Volatile & Spiritus C. C. Viperarum, Urinae, &c. quæ si *Succinata* mirum in modum venenum expellant & Spiritus animales corroborant & invigorant. Ex supra nominatis, & aliis ejusdem farinæ, varia fieri possunt præparata, pro symptomatum diversitate varianda. Exempl.

1. ℞. *Spec. Cord. Temp. Camphor. Salis C. C. aa. gr. iv. Olei Succin. Gut. iij. Diascordii q. s.* fiat Bolus.

2. ℞. *Bezoard. Mineral. Pulver. Gasconici, aa. gr. vj. Sal. Viperar. Camphor. aa. gr. iij.* fiat Pulvis.

Hujusmodi remedia exhiberi possunt sub primum morbi insultum ad diaphoresin promovendam, sed de novo reiteranda sunt prout postulat occasio, addendo *Laudani gr. j.* si nempe dolores adsint atroces; & interea dum sudat æger subinde propinentur *Cochlearia bina Tincturæ supra præscriptæ; vel affundatur Spiritus Nitri Spiritibus C. C. & Viperarum, usque donec Ebullitio cesset.* Posses etiam ope *Spirituum horum fixorum, vel Salis ex hac commixtione præcipitati, Aquam Hordei acuire, vel potius Aquam in qua C. C. & Ossa Viperarum decocta fuerint, quæ ducificetur Syrupo Papaveris, vel Diamoron; vel instilletur Spiritus Dulcis Nitri, Salis, Vitrioli, in aquam Borriginis, Scordii, Juniperi, &c.* de quibus bibat æger dum sitibundus aut calore oppressus existit. In Vigiliis autem & deliriis (nisi hæc finem consequantur) addenda sunt *Opiata fermentata.* In siccitate oris & linguæ utantur *Sale Prunellæ cum Aqua Rosarum, Plantaginis, Syrup. Diamoron, Vino albo, &c.*

Externe Regio Cordis, & Carpi inungantur *Oleis Succini, Rutæ, Angelicæ, Scorpionum, Nucis Moscate, &c. & Balsamis;* quæ etiam formari possunt in modum *Emplastri cum Pulvere Bulsonum, Sabin. Rut. Sulphure & Terebinthina.* Quod ad Bubones & Carbunculos attinet, consulendi sunt alii Authores.

De Variolis & Morbilibus.

1. **A**ffectus hi sunt de Februm malignarum & contagiosarum genere, solo humano generi incidentes, idque nonnisi semel per integrum vitæ curriculum (non obstante quod supposititii quidam affectus horum æmuli in contrarium adducantur) *Variolæ* primo pustularum in modum prorumpunt, quæ denique saniosæ evadunt, sed *Morbilli* primo rubicundi & sicci apparent, & deinde absque suppuratione evanescent.

2. *Signa* sunt, Arteriarum & Brachii & Temporum pulsatio frequens & citata, oculi rubicundi apparent, & humorem aqueum Lachrymarum ad instar profundunt. Cutis pruritu & punctationibus afficitur, adest torpor insignis, dolor capitis & dorsi, calor febrilis levis, & constans, qui post duos aut tres dies multum augetur, cum siti, Vomitu, Pulsatione cordis, Respiratione difficilis, Tremore, Convulsionibus, &c.

Tertio autem vel quarto die variolæ plerumque erumpunt, primo quidem in dorso, deinde in Abdomine & facie, & tota corporis superficie: *Augmentum* durat usque ad diem undecimum.

In *Morbilibus* symptomata sunt mitiora, copiosa adest salivæ excretio, & tussis plerumque vehementior, quam in *Variolis*.

3. *Causa*. Credo horum affectuum seminarium nobiscum connasci, & in nostro corpore occultum latitare, usque dum Causæ quædam occasionales (precipue contagium) sanguinem violenter exagitaverint, unde fermentum illud seminale insurgens, *Variolarum* eruptionem procurat.

4. *Variolæ* cito apparentes, primum rubræ, deinde albæ amplæ, rotundæ, paucæ, distinctæ, &c. periculum abesse significant, Sin autem calor febrilis

ante

ante variolarum exitum miscelcat; vel si egressæ sint irregulariter, vel ubi egressæ sunt, statim recedant, vel si confluentes & depressæ, & maculis nigris in medio apparentibus stipatæ fuerint, si illis permisceantur maculæ purpuræ, si adsit alvi fluxus, respirandi difficultas, tussis sicca, Urina vel dejectiones sanguineæ; omnia inquam hæc sunt signa lethalia: Et si post eruptionem confestim evanescant, & tumor remittatur, in pessimo sunt statu. Adulti in majori discrimine versantur quam juniores; & si mulierem gravidam corripiant, plerumque abortus subsequitur.

5. *Cura.* Quamprimum symptomata febrilia sese prodant; æger aeri frigido non est exponendus, frigus enim eruptionem inhibet; sed & etiam a nimio calore cavendum est, hic enim ebullitionem nimiam concitaret; gradus itaque caloris & frigoris moderati esse debent, & naturalem statum non transgredientes. Cerevisia, vinum, caro, fugiantur; Eorum vicem suppleant, *Farina Avenacea, Panatella, cum succo Citri vel Aurantiorum*, & pro potu Lac cum pomis ibidem infusis.

℞. *Lactis Pint. j. Aquæ Pint. iij. singulis Pintis Adde Syrupi Citri. vel Lujul. ℥j. vel Aquæ Hordei*, si acuatur *Spiritu Dulc. Salis, Nitri, Vitrioli*, cui gratioris saporis ergo addatur *Syrupus* aliquis. Vel (si magis arideat) Cerevisia tenuis in qua flores *Calendule, Aquilegie, Borriginis* & similibum decocti fuerint, de qua bibat æger pro lubitu. *Cardiaca* differenda sunt usque ad quintum diem, quo tempore lacto committatur, & *Cardiaca* congrua usurpentur: & si malignitas subesse videatur, addantur *Bezoard.*

℞. *Aquæ Scord. Cardui bened. aa. ℥j. Laudan. Liquid. Tinctur. Croc. aa. gut. vj. Syrup. Corallor. ℥ss. Misc.*

Hoc vel huic simili utatur usque ad diem septimum, octavum, vel nonum: & si occasio postulet, adde *Antimon. Diaphoret. Bezoard. Mineral. Terr. Sigillat. Mirrh. &c.*

Sed si nova febris suborietur ex pustularum suppuratione, *Acida* leviora exhibenda sunt, usque dum febris declinare inceperit.

In Variolis *Confluentibus* Methodus præscripta rigidius observanda est, majus enim subest discrimen, quam in *Distinctis*; & præterea *confluentes* plerumque comitatur in adultis Salivatio, in infantibus Huxus alvi. Quod ad Salivationem attinet, illa potius promovenda quam inhibenda est, usque ad diem decimum-tertium; in quem finem utatur æger cerevisia tenui (vel simili) de qua copiose bibat, hæc enim nec calorem, nec sudorem conciliat; *Hypnotica* etiam sub vesperam concedi possent: hoc pacto promovebitur intumescencia faciei & manuum, æque ac salivatio, usque adeo ad salutem necessaria. Quam sententiam adstruebant quidam non infimæ sortis Medici, & precipue celeberrimus noster *Sydenhamus*, cujus doctrinam hac in parte in praxi nostra sæpissime confirmatam vidimus.

℞. Aquæ Rosar. Lujul. na. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xij. Syrup. Diamoron. ℥℥. Misc. fiat Julapium.

Sunt inter Medicos qui præscribunt *Dioscod. ℥j. Laudan. Liquid. gut. xiv. in aqua Primæle veris*. Existimant etiam *Diarrhæam* infantum inhibendam non esse, ex eo quod sit naturæ conatus ad materiam morbificam expellendam: quorum sententiæ nos calculum nostrum adjicimus.

Quæ symptomata apparent ante *Variolarum* eruptionem vix attendenda sunt: Sed si, cum jam egressæ fuerint, denuo evanescant, *Salia Volatilia, Urinosa, Spiritus Viperarum C. C. &c. Elixir. Propriet. Essent. Mirrh. &c.* maxime conveniunt (Quæ etiam juncta *Cephalicis* in *Comate* & *Epilepsia* multum valent.)

¶ Si Saliva viscida ægros infestet adeo ut in suffocationis periculo videantur (quod & sæpe contingit, circa diem undecimum Gargarismata in usum

revo-

revocanda sunt. Vulgare hoc Medicorum præscriptum multum confert.

M. Cortic. Ulmi ℥vj. Glycyrrhiz. ℥℥. Passular. Exacinat. nu. xx. Rosar. Rubrar. pug. ij. Coq. in f. q. Aquæ Fontanæ ad ℥. i℥. in Colatura Dissolv. Mel. Rosar. Oxy-mell. Simpl. aa. ℥ij. Misce fiat Gargarisma. Quoad alia symptomata, consule alios authores qui eadem fusius tractarunt.

Externe, cum pustule duriuscule evaserint, inungatur facies *Oleo Amigdalæ. Dulc. vel Cremore lactis commixto pullini subtilissima Brasii, recentis optime siccati*; de quibus fiat *Unguentum*, quod non solum cutis Pruritus, sed & ejusdem deformitatem impediret.

CAPUT XL.

De Chlorosi.

1. **A**ffectus hic *Chlorosis* dictus, quandoque *Icterus albi*, morbi Virginei, *Febris albe*, &c. nomine audit: estque Cachexia, vel mala corporis dispositio.

2. *Signa* sunt Lassitudo totius corporis, Spontanea, facies palida & livida, respiratio difficilis, speciatim si corpus moveatur palpitatio cordis. Arteriarum pulsus citatior; Intumescencia totius corporis, Tibiarum, Pedum, &c. totum etiam corpus molle & flaccidum existit; adest etiam dolor Ventriculi, Cephalalgia gravativa, appetitus depravatus, mensium suppressio, &c.

3. *Causa interne*, sanguis nimium redundat pituita viscida; & acida, vasa Capillaria, speciatim quæ uteri rationem occupant, obstruente.

Externe somnus nimius, exercitii & motus defectus, vitæ genus sedentarium, præcipue autem victus incongruus ventriculi & aliarum partium fermentum enervans.

4. Affectus hic; non est periculosus, si in Virginitibus oriatur ex mensium suprefione, non alias felicius quam ex mariti consortio curabitur.

5. *Therapeia*. Causæ externe removenda sunt; pituita acida & viscida corrigenda & expellenda est; obstructions referande, &c.

Primo ita si ventriculus impuritatibus saturetur, & vires non prohibeant, leve *Emeticum* conducit; sed in omni casu *Catharticum* aliquod detenuiorum genere sepius exhibendum est; ut corpus a materia illa viscida liberetur. Ex. gr.

℞. *Pilul. Stomach. cum Gumm.* ℥ij. *Sal. Urin.* ℞. *Ol. Menth. Fenicul.* aa. gut. iij. fiant. *Pilulæ*, vel,

℞. *Chalib. Prepar. Diasenn.* aa. ℥ss. *Cariophyll. Nuc. Moschat.* aa. ℥ij. Misc. f. pulvis pro una dosi. Vel si magis allubeat exhibeantur. Infusiones *Purgativæ*, vel *Apozemata cum Sem. Agaric. Rhabarb. &c.* semper tamen junctis *Apertivis* huic affectui congruis; e quibus præcipua sunt *Radic. Ari. Aristoloch. Brion. Summitat. Scordii, Artemisæ; Absinth. Puleg. Centaurii min. Nept. Agrimon. Croc. Sem. Dauc. Fœnicul. Anis.* Et *Aromaticis*, ut *Cariophyll. Nuc. Moschat. Cinamon. Cort. VVinter. Piper. &c.* Conducunt etiam omnia *Volatilia Antiscorbutica* capite 28. discrita, & *Gummata*, ut *Aloe, Ammoniac. Galban. Myrrh.* Sed præparata ex *Marte*, ut ejusdem *crocus, sal, extractus, Tinctura, &c.* in hoc morbo debelando nullis fere remediis loco cedunt. His adde *Salia Volatilia Oleosa, Tinctur. Antimon. Spir. Tart. &c.*

℞. *Tinctur. Antimon. Tinctur. Martis* aa. ℥ss. Misc. dosis ad gutt. xxx. vel xl. in aqua *Artemisæ.* Vel,

℞. *Spir. Sal. Armoniac. Tinctur. Croc. Spirit. Sabin.* aa. ℥j. *Essent. Nuc. Moscat.* ℥ss. Misc. dosis a gutt. xl. ad xl. in *Vino Chalybeato.* Vel,

℞. *Croc. Mart. Bezoard. Mineral. aa. ℥j. Fæcula Bryon. ℥ij. Ol. Cinamon. gut. iv. f. Pulvis.*

G

Hæc

Hæc & similia per tres aut quatuor septimanas exhibeantur, purgationibus etiam levioribus quandoque intercalatio,

Nisi hæc ultimo prescripta sudorem moverint adhibenda sunt etiam *Diaporetica* (nempe post correctionem & avacuationem materiæ peccantis) ad recrementa expelenda & leucophlegmatiam abigendam.

CAPUT XLI.

De Mentium Suppressione.

1. **E**ST vel totalis suppressio, vel diminutio naturalis evacuationis sanguinis menstrui, quæ jure naturali quoque mense fieri consuecit.

2. *Causa* oritur, vela vitio sanguinis, qui cum nimium viscidus & spissior existat fermentatio menstrua rite non peragitur; vela vitio vasorum evacuationi inservientium, quæ occlusa vel nimium angusta redduntur ope materiæ cujusdam glutinosæ vel foras lumbricorum, lapillorum, uteri & partium adjacentium intumescentiæ nimix pinguedinis, &c.

Inter Causas externas recensentur aer frigidus, ægri introitus in aquam frigidam, ipso fluxu tempore, prava sanguinis diathesis, unde fermenta stomachi, &c. depravantur; etiam mœror; timor, ira, &c.

3. In affectu hoc dignoscendo, ipsius ægri testimonium certissimum est signum. Si oriatur ex vasorum obstructione, adest Torpor, appetitus immixtus, intumescencia Abdominis, dolor Lumborum & partium vicinarum, sæpissime etiam fluxus sanguinis ad aliam quamlibet portam, vel aures, vel nares, vel os, &c. qui circa tempus debitæ evacuationis menstruæ invadit. Si oriatur a Sanguinis vitio, adest Chachexia.

4. Est Morbus Chronicus; & nisi tempestivo ca-

veatut, forsan Hydropem, Suffocationem, Phthi-
sin, &c producit.

5. Cura. Ab initio, primæ viæ sunt purgandæ,
exhibendo *Cathartica*, qualia capite ultimo prægref-
so memoravimus, quibus adde *Extract. Colocynth.*
Elater. Scammon. Resin. Jalap. &c.

¶ *Pilul. ex duobus & Stomach. cum Gumm. aa.*
ʒj. Castor, Croc. Sal Martis, Artemis. aa. ʒj. Ol.
Stillatit. Sabin. gut. x. cum Sir. Absinth. f. Pilulæ
Dosis. ʒʒ. Exhibenda eodem circiter tempore quo
menstrura profluere consueverant. *Apertiva* etiam
superiore capit recensita, non incommode huc, re-
ferentur, quibus insuper adde *Radic. Petasid. An-*
gelic. Imperator Zedoar. Folia Rut. Major. Menth.
Sabin. Eorundem etiam *Salia* & *Olea Destilla-*
ta, cum *Tinctur. Casto-Gum Guajac. Ammoniac.*
Myrrh. &c. multa præstant; speciatim, si *Volatilia*
Oleosa pro tincturis extrahendis adhibeantur, exin-
de enim majori vi pollent in obstructionibus rese-
randis, cum debitis vehiculis propinata *Enemata*
Calidiora injecta & diu retenta laudantur; & satis
novimus *Phlebotomiam* circa tempus evacuationis
menstruæ consuetum multum conferre; quod ad
Iniectiones, Pessaria, Balnea, Unguenta, &c. atti-
net, non opus est quod in angustiis hisce schedu-
lis super hoc themate verba faciamus, quandoqui-
dem plurimi prostant autores qui materiam illam
prolixè fatis tractaverint; quos consulere dignetur
lector.

C A P U T XLII.

De Nimio Mensum Profluxu.

1. **M**enses nimium profluere dicuntur; vel quan-
do sæpius quam fas est fluunt; vel quan-
do diutius quam par est fluxum protrahunt; vel

quando majori quantitate quam solitum est peccant.

2. *Causa*. Sanguis vel nimium attenuatus, vel nimium abundans; vasa etiam uteri, vel nimium laxata, vel humida; vel supra modum reſerata, vel rupta, &c.

Causæ Accidentales sunt nimia calidorum & acrimium ingurgitatio, Diæta tenuis sanguinem attenuans, pharmaca ejusdem generis ingesta; vigiliæ nimix, exercitium corporis nimium; etiam timor, vulnera, ictus, casus, &c.

3. Quo major est fluxus, & quo diutius perſiſtit, eo majus inest periculum & contra. Si fluxus augeatur, viribus ægri interea prostratim alium est omen. Si nullum aliud morbi genus produxerit, & mulieres sint Juvenes, vix unquam cura fit irrita, Sed in mulieribus ſenioribus fluxus inveteratus sæpe incurabilis est.

4. *Cura*. Primo sanguis rectificandus; humores noxii expellendi; si Biliosi; exhibeantur *Tamarindi*, *Rhabarb. Dicath. Passulat.* &c. sin autem magis serofi exiltant.

℞. Elect. Lenitiv. ℥j. Pulv. Jalap. ℞j. Ol. Vitriol. gut. iij. Misce. Vel huic simile prout exigit necessitas.

Deinde adhibeantur *Incrassantia Terrea*, & alia *Adstringentia* ut *Plantago*, *Bursa Pastoris*, *Rosæ Rubre*, *Tormentilla*, *Bistorta*, &c. *Terra Sigillata*, *Bolus Verus Catechu*, *Lapis Hematitidis*, *Sanguis Draconis*, *Corallia*, *Crochus Martis Adstrigen*, &c. *Exempl. Grat.*

℞. Semin. Plantag. Papav. Hyosciam. aa. ℥ij. Succin. flav. Sang. Dracon. aa. ℥j. Cum Syrup. e Ros. sic. f. Electuar. vel vice Papav. & Hyosciam. adhibeatur Laudan. Opiat. quod maxima efficacia præditum est in morbo hoc profligando. Vid. Cap. de Hemoptoe, & de Dysenteria.

Externe Ligaturæ, & Cucurbitulæ, nil nocent, sed

sed ad revulsionem optimum medium est venæsectio, si nempe vires constent, & ætas sit Juvenilis. Non incommode etiam Hypogastrio, regioni Pubis, &c. applicantur *Adstringentia*, ut *Acetum*, *Decocta Aluminis*, *Tormentillæ*, & similia.

Fluor Albus eadem plane methodo curatur, semper tamen addendo *Terebinthinam*, *Camphoram*, & *Saccharum Saturni*.

C A P U T XLIII.

De Passione Histerica.

1. **E**ST *Affectus Convulsivus* ortus a vitiosa quadam austera vel acida materia fibras nervosas Uteri vel *Plexus Mesenterici* irritante; unde *Spiritus Animales* in furorem & tumultum concitantur, & ex impetuosa sua expansione varia symptomata producant, ut *Abdominis Murmurillum* & *Dilentionem*, *Hypochondriorum Dolorem acrem* & *pulsativum*, *Nauseam*, *Gutturis Suffocationem*; quandoque *Faciei Ruborem* & *Intumescenciam*, quandoque *Pallorem*, quandoque etiam *omnis sensus & motus penitus aboletur*, unde sequitur *vertigo capitis*, *ventriculi*, & *aliarum partium*, *dolor*, & *totius corporis lassitudo*.

2. Morbus hic raro lethalis est sæpissime autem contumax & chronicus. Si vehementer urgeant symptomata & ægra senescat, vel gravida, vel puerpera fuerit, imminet periculum; quandoque autem virgines perbellæ, ex hominis benevoli consortio, jucundissimam & felicissimam curam nancisci satagunt.

4. *Cura* (durante paroxysmo) consistit in spiritibus debaccantibus reducendis & compescendis; & (extra paroxysmum) in materia acri peccante corrigenda & amovenda. *In Paroxysmo: Spiritus Fu-*

liginis, Urin. C. C. Ungul. Equi, & ejusmodi Spiritus Volatiles Fœtidi, vel naribus admoti, vel inditi, vel temporibus inuncti, vel etiam interne cum vehiculis congruis propinati, & commixti Tincturæ Castor. Croc. Ol. Destillat. Rut. Succin. & similibus, nec non tantillo Laudadi (non adorati) prout postulat occasio. Exempl. grat.

℞. Aq. Meliss. Aq. Bryon. Compos. aa. ℥iij. Spirit. Salis Armoniac. Laudan. Liquid. Tinctur. Castor. aa. gut. xxx. Ol. Succin. gut. vj. Syrup. Artemis. ʒj. Misce. Dosis bina Cochelearia, sæpius.

Præter hæc aut his similia; in paroxysmo exhibenda, conveniunt etiam sternutatoria, Vellicationes, Fomentationes, Ligaturæ, & Enemata acriora subinde injecta, multum profunt: sicut & Phlebotomia (si adsit Plethora.) ----- Pudendo admoveantur Moschus, Zibetum, Balsamâ Apoplectica, & similia: Umbilico autem Emplastra & Unguenta confecta ex Galbano, Ammoniaco, Tacamahac, Balsam. Peruv. Ol. Rutæ, Succini, Myrrh. Lavendul. additis Castor. Ass. Fœtid. Ol. vel Magister. Jovis.

Extra Paroxysmum; quæ hæctenus memorata sunt excepto Laudano Opiato, primum tenent locum. Conveniunt etiam Alterativa additis Alkalibus fixis, ut Ocul. Cancror. Corall. Bezoard. Mineral. Bezoard. Jovial. Cinnabar. Nativ. ut & omnia Antispasmodica & Uterina: nec non Cathartica, modo rit intercalata fuerint. Exemplo. Grat.

℞. Pulv. Comitiss. VVaruv. Spec. Dianth. aa. ʒ℞. Ol. Succin. gat. jii. Sal. C. C. gr. v. Misce.

℞. Pilul. Fœtid. ʒj. Sal. Cran. Human. gr. vj. Misce, f. Pilulæ pro unica Dosi.

Hæc & his similia sæpius repeti debent, vel, si placeat potiones fieri possent ex Purgativis & Hystericis una comixtis. Carminativa & Aromatica omnibus quibuscumque remediis in hoc affectu adhiberi solitis jure merito adjunguntur.

Diaphoretica etiam bono cum successu exhibentur: omnes evacuationes naturales statum naturalem observent: & Passiones animi modum excedentes sedulo coerceantur. ira enim, Mæror, Terror, &c. Paroxysmum læpius inducunt.

C A P U T XLIV.

De Partu difficili, & Reliquis Puerperarum Symptomatis.

1. **D**ifficilis partus est dolorosa & difficilis fætus expulsio, adeo ut & Matris & Infantis vita inpericulo versetur.

2. Dolor satis intensus numquam non partum comitatur: sed si labores diutius quam 24. horas persistant, & tormina rarius adveniant, vel si in Lumbos sursum; non autem in uterum deorsum, terminaverint, jure meritoque *Partus difficilis* nuncupatur.

3. *Causa* varia est pro vario matris statu, prout vel cum morbo aliquo luctatur, vel debilis & tenella existit, vel meticulosa & laboribus puerperii resistens & obnitens. Prout meatus vel angustantur, vel affectu aliquo laborant: vel si fætus major fuerit solito, vel si incommode locatus fuerit, vel si funi umbilicali intricatus, vel si ægrotus, debilis, aut mortuus existerit, vel si adsit fetuum pluralitas, &c.

4. Si meatus nimium angusti fuerint, periculum inest sed respiratio difficilis, sudores frigidi, leipothymia, delirium, convulsiones, lethargia, & similis farinae symptomata omnia infausta & lethalia prædicunt. Sternutatio bonum est omen: & si mater erecto sit animo & vires suppetant maxima affulget spes.

Cura. Omnia impedimenta (quantum fieri potest) sedulo amovenda veniunt. Umbilicus, lumbi & meatus interiores inungantur *Unguento Altheæ, Olio*

Lilior. Rosar. Si alvus non respondeat injiciantur *Enemata adjunctis uterinis*; Si fœtus in Os Pubis recumbat, vel si modo præpostero egredi conetur, retrudendus est in uterum, & in formam legitimam reducendus. Si viæ interiores nimium angustæ fuerint opus est manu Chirurgi. Interea autem, & mater & fetus corroborentur ex usu *Cardiacorum* quibus *Emenagoga* haud male adduntur. Exempl. gr.

4. *Sal. Volat. Oleos.* ʒ℥. *Ol. Cinnamom. Aurant. aa. gut. x.* Misce. Dosis gutt. xx. in vino Canariensi vel simili vehiculo. Vel,

2. *R. Secundin. Human. Saccin. Præpar. Borac. Venet. aa. gr. vj. Ol. Cinnamom. gut. iij.* Misce, f. Pulvis, assumendus in *Aq. Bryon. Comp. & Aq. Meliss.* una commixtis.

Inter *Analeptica Crocus Cinnamom. & eorum Tincturae, Extracta vel Olea, Confect. Alkerm. Conf. de Hyacinth. & similia* conferunt; hæc enim non solum matris vires refocillant & corroborant, sed & ejusdem Nifus promovent. Præter hæcenus præscripta, addi possent hæc & *Hæmagoga*, viz. *Fel Corvi, Hepar. Angui. Testicul. Equin. Castor,* omnia *Salia Volatilia & Spiritus Secundin. Human. Sanguin. Human. Viperar. C. C. Fuligin. Urin. &c. Rad. Aristoloch. Bryon. Lilior. Albor. Irid. Folia Matricar. Artemis. Sabin. Rut. Gum. Galban. Myrrb. Amoniac.*

Pro vehiculis adhibeantur *Aq. Cinnamom. Aq. Bryon. Comp. Aq. Paleg. Artemis. Argelic. Meliss.*

Vinum Canariense, Album, & Rhenanum, & similia si fœtus sit mortuus, & vires permittant addi possent purgantia. Ut, *Colocynth. Hellebor. Nigr. Incassum* foret exempla proponere, quandoquidem satis superque trita sint, Eadem etiam media conducunt ad secundinam retentam expellendam: Sternutatio hoc in casu bene audit. In lochiorum suppressione *Carminativa, Aromatica & Salia Volatilia Oleosa* ut & omnia *Emenagoga, junctis Cardiacis,* primas obti-

obtinēt, & si febris augeatur *Absorbentia* & *Balsamica Alexipharmaca*. exhibenda sunt. Sed in fluxu lochiorum immodico, eadem plane methodo insistendum est; quam iu nimio mensium profluxu hastenus proposuimus, Vel.

℞. Rad. Tormentill, Pulver. ℥ij. Laudan. Opit. gr. iv. sirup. a succo plantag. q. s. f. Electuarium.

Externe, Lumbis applicetur tritum & vulgare illud Cataplasma ex Fuligine & Aceto Vini confectum.

In Torminibus a partu, cura causam respicit; & si partes ulceratæ in causa fuerint, *Vulneraria* requiruntur. Si Lochia acria, & serosa, *Adstringentia* & *Opiata*. Si Lochia suppressa, externis applicationibus promovenda veniunt. Exempl. grat.

℞. Spir. Chamomill. Baccar. Laur. aa. ℥j. Ol. Sem. Anis. ℥ij. Misce. Hac mixtura fomentetur tota abdominis regio.

Etiā in *Febre Lactea*, quæ circiter tres aut quatuor dies a partu invadere solet, quando nempe vasa lactea obstruuntur & Mamillæ intumuerunt, conducit etiā fomentare Mammaş hac eadem mixtura; cui si addas *Salia Volatilia Urinosa*, eo efficacior evadet.

Ut Febris ipsa abigatur, causæ *Procatartice* removeantur, & *Diaphoretica* exhibeantur.

Nota bene; in omnibus hisce casibus supra nominatis Purgatio nunquam admittenda est, puta primis sex vel octo diebus a partu.

APPENDIX

De Lue Venerea.

Quandoquidem omnium pene Morborum Humano Corpori varie officientium Historiam & Curam emensissimus, Reliquum est ut de Lue Venerea (Famigerato illo affectu,) paucula subfungamus, quo facto, libellum hunc ad extremam metam perducemus.

Non est quod Lectori tedium moveamus in morbi hujus primo ortu, origine, nominibus variis, Speciebus Multifariis, ab ovo recensendis. Nobis enim nec lubet, nec vacat diffusa illa veterum, scripta, ad Genealogiam ejusdem expiscandam, evolvere: quorum *molliter ossa jacent*. Cui animus est hæc addiscere, satis prostat Authorum: Nos brevitati studemus, & limites propositos neutiquam transgredi decrevimus. Quod ad institutum nostrum facit, nos *Gonorrhœam* & confirmatam *Luem Veneream* breviter delineabimus,

1. Lues Venerea est fermentum Venenatum & dispositio prava orta a contactu Venereo. Vapores malignos & miasmata virulenta producente; quæ semel introrecepta Substantias liquidas alias bonas & laudabiles, quibus commiscuntur, corrumpunt, vitiant, & inquinant: unde functionibus naturalibus impedimento sunt, & continui solutionem confestim producant; partes vellicant & dolore afficiunt, adeo ut Ulcera & omnia quæcumque Symptomata huic morbo peculiariora exinde orientur.

2. *Signa Gonorrhœa* dignoscitur ex dolore acri urgente, inter meiendum, pene ardente & Tumore affecto cum dolore intenso; venit enim quod spatio

tio paucorum dierum (forsitan horarum) Vapo-
 res virulenti, vitiiati, & inquinati fermentum quod-
 dam depravatam in Pene existens, & Salia fer-
 menti maxime aculeata & penetrantia, virulentia
 suæ acris effurentis, ulcus quoddam minutum, imo
 & ulcera, in Urethra Producent; spongiosam ejus
 partem penetrantia; unde dolor vellicans & pru-
 ritus quidam per integram Urethram & Perinæum
 sentitur; unde etiam subsequitur involuntaria Pe-
 nis erectio, semen etiam a vesiculis feminalibus
 sua acrimonia eliciunt. Hæc autem Salia ignita,
 acria & vellicantia, & Miasmata illa Virulenta,
 semini commixta, Ulcera seu Pustulas illas pro-
 ducunt; vehementer etiam stimulant, & ex inna-
 ta sibi contrarietate functionibus animalibus viru-
 lentam Gonorrhœam producent; unde sequitur to-
 tius corporis hebetudo; dolor in Tibiis & Brachiis,
 Liquor e Pene extillat primo viscidior, postea fla-
 vus, purulentus, & virescens quæ materia puru-
 lenta, mucosa & ulcerosa, paucis solummodo die-
 bus neglecta, partes *Virgæ* membranofas & alias
 adiacentes pervadit, & Ulcera varii Generis viru-
 lenta gignit, quæ prostatas & Vesiculas feminales
 in consensum trahunt; & nisi mature & cum ju-
 dicio tractentur, spatio paucarum hebdomadam in-
 tegrum corpus inficient. Et hoc Pacto morbus in
Luem confirmatam degenerat; in qua adsunt Do-
 lor Lumborum & Dorsi, Femorum stupor & fri-
 gus, dolores vagi integrum corpus pererrantes, cu-
 tis maculis cæruleis, rubris, flavis, defædata; ma-
 lignitas partes principales, Hepar, Lienem, &c.
 invadens, facultatem nutritivam depravat, sangui-
 nem generat pravum, & particulis adustis redundan-
 tem, unde ignitus (quasi) salitus; & vallicans
 evadit Temperamentum & externa Cutis superfi-
 cies insalubrem & obfuscum colorem præ se fert,
 Porrigines & Ulcera scabiosa comparent in Capi-
 te,

te, Facie, Faucibus, Palato, & Naso, os Cribrosum & Cristam Galli carie absumens; Dolores Capitis, inveterati, Dolores Nocturni Vehementes, præcipue (dum calido in lecto, decumbunt) in Cruribus, Carpis, & Humeris; Articulorum etiam dolores, Tubera per dura in Cranio, Brachiis & ossibus Tibiarum, Tumores duri Schirrofi, Collofitates, & ipsa ossa præ carie in excrescentias attolluntur.

3. *Causa*. Inter Authores multum disceptatur, in causa sordidi hujus affectus assignanda; dum enim in varias erunt sententias, quidam in unius, quidam in alterius verba jurant. Nostram opinionem sine fuce proponemus. Credimus sane multos esse effectus naturales & mala Materialia, quorum causa manifesta nemini innotescit, quo etiam sensu dicimus, causam hujus ipsius morbi adeo in occulto latere, ut positive eandem designare penes nos non sit. Conjecturam tamen facimus causam hujus morbi esse inquinamentum quoddam depravatum, ortum a putrefactione variorum & forsitan discrepantium seminum injectorum in matricem impuram & defædatam copulatione nimium crebra & inopportuna, unde fermentum quoddam venenatum semini intro-recepto insinuat. Confirmatur hæc hypothesis ex eo quod Philosophi & Medici acuratissimi agnoscant nullam fieri mutationem notabilem in Corporibus naturalibus quæ fermentationi suam originem non debeat, imo & ad oculum demonstrare possumus ex fermentatione seminum humanorum, miasmata illa virulenta, particulas illas subtiles tanta vi inficiendi præditas, & salia illa maligna & colliquativa, solam esse causam luis venereæ, ut & omnium symptomatum quæ eandem comitantur.

4. *Prognostica*. Judicium non ferendum est de statu vel periculo in quo æger versatur, nisi ex dili-

diligenti observatione naturæ morbi an nempe, recens, & particularem ullam partem solummodo possideat; an vero magis inveterata & consequenter magis universalis, fuerit. Dum salia hæc venerea & venenata externam solummodo superficiem occupent, nec interiorem progressum fecerint, quam mera adhæsione vel pudendis maris aut fæminæ, vel mammis nutricum, vel Palato & ori infantum (hæc enim loca veneni hujus communicationi maxime obnoxia sunt) facile curantur ope medicaminum balsamicorum quibus inest vis obtundendi aciem salium quæ in Ulceribus hospitantur, unde minus penetrantia redduntur, & eorundem motui progressivo obex ponitur. Hæc enim salia corrosiva (nisi corrigantur) rumpunt & dilacerat pelliculas & fibras tenioris Glandis, Præputii, & Urethræ, unde excoriationses & ulcera; quæ (si grassari illis fas sit) varias sibi assumunt formas, quandoque urethram, quandoque prostatas, occupant & corrodunt; unde carnositas & Fistulæ incurabiles has partes invadunt: & hoc pacto salia illa corrosiva ab exterioribus ad intimiores corporis partes viam sibi parant (quandoque etiam ex medicorum praxi iniqua illuc accersuntur) angusta enim arteriarum & venarum ut & glandularum (quibus hæc partes obsessæ sunt) orificia penetrant, & fibras etiam membranosas & nervosas pervadentes, particulis suis disproportionatis succos depravant & spiritus in confusionem adigunt, qui ex deleteria quam acquisiverunt qualitate ebullitionem in sanguine cient, unde a balsamica sua natura desciscit, & particulis adustis & effertis refertur, quæ sanguinis eutioniam, & propriam cujuscumque succi nutritiæ crasin, penitus evertunt. Latex etiam, seu liquor serosus, multum depravatur (ejus enim diathesis, bona vel mala, a sanguinis textura dependet).

qui

qui cum in fermentationem vehementem, ope venenatarum harum particularum in sanguine grassantium, euectus fuerit: impuritates & sordes venereæ ex naturæ benevolentia & facultatis expultricis nisu, in glandulas inguinis præcipitantur, ubi tumores seu bubones comparent: qui omnibus mediis ad suppurationem promovendi sunt (maximo enim labore ad suppurationem provocantur, præ duritie sua & mole magna) quod si rite peragitur & materia illa venenata radicitus expulsa fuerit, crisi vicem fortassis supplebit (notandum attamen periculum esse in diuturniore ichoris fluxu, ne ulcus fistulosum evadat.) Si tamen bubo percussus redeat nec suppurationem admittat, certissima est luis confirmatæ prodromus. Particulæ hædeletericæ & venenatæ quæ ex penetrantia sua sanguini & lymphæ semet ipsas commiscuerint, non semper hunc in modum præcipitantur, sed sæpissime serum in vasis lymphaticis & aliis, corporis peripheriam & superficiem externam petens, una comitantur; ubi membranam carnosam & cutem pervadunt, mediante rorido illo madore qui jugiter illic appellit, unde ulcera in superficie corporis creantur sordidum & saniosum ichorem jugiter evomentia; & mador seu sudor qui per cutis poros evacuatur, insensissimo fetore imprægnatur, acerrime sapit; calore quandoque flavo, quandoque viridi præditus, & nunquam ipsa lintea corpori instrata corrodit. Si particulæ hæ sali alicui fixo intricatæ fuerint magis torpidam induunt naturam, nec in corporis superficie usque adeo impigre opus suum hostile perficiunt, sed cutaneas eruptiones producunt, quales sunt Pustulæ, Carunculæ perdutæ, Ulcerosæ, & Crustaceæ, in apice nigris maculis interspersæ, hujusmodi signa Luem confirmatam & quam maxime exaltatam indicant. Bubo ad interiora retrò
pedem

pedem ferens terminatur in dolores nocturnos sævissimos, & capitis dolores laniantes & atrocissimos; exinde etiam caries ossium, Tubera, Ulcera Palati, Putrefactio Nasi & aliarum partium solidarum; quorum omnium cura difficultatis plena est --- si serositates hæ Venenatæ & Deleterix, ex Principii Vitalis Vigore & Activitate, a Sanguine separentur; & ex acuta, pungenti, & penetrantissima sua qualitate, tunicas vasorum permeent, & Nervos & Membranas vellicent, dolores vagabundos vehementissimos, contractiones, contortiones, &c. producant: & nisi mediante Ptyalismo eliminari & exantlari nequeunt --- Si malignitas hæc, vel per adhætionem, vel per alium quemlibet casum, in partes musculares vel Periostæum aliquod incidat, & ibidem pedem figat, miris cruciatibus miser ægrotus dilancinatur, subtiles enim deleterix hæ particulæ indefinente sua tensione & vallicatione Cartilagines exsiccant & absumunt; ossium etiam substantiam pervadunt, & cariem & putredinem, non nisi mediante expoliatione curabilem, inducunt, ----- Symptomata hæc (si diutius permaneant) Convulsiones ut & totius Machinæ interitum parant. ----- Deslenda sunt hæc Prognostica Morbi in pejus ruentis; quæ etiam ulterius variari possunt pro temperamento, sexu, ætate, viribus, negotio, & statu ægri.

5. *Cura.* Maxima cautela & iudicium adhibenda sunt in affectu hoc curando. Maxima etiam peritia & animi præsentia requiritur, in variis hujus morbi speciebus, & Symptomatis comparentibus, rite dignoscendis & distinguendis. Nullæ enim Regulæ generales & absolutæ institui possent, quæ omnibus quibuscumque & ægroti & morbi postulatis responderent; sed quoad particularem applicationem pro maturo & subacto Medici iudicio variandæ forent.

Cura

Cura Gonorrhœe initium sumat a *Diureticis* congruis, *Ptisanis Apertivis*; & ut inflammationibus occurratur & succurratur, *Emulssiones frigide*, *Emollientia*, *Anodyna*, & *Discutientia Cataplasmata* applicentur, si adsint tumores *Detergentia* & *Balsamica* suas etiam vices obtinent. Pro potu ordinario *Ptisana* sequens *Apertiva* convenit.

℞. Rad. Gramin. Petroselin. aa. ℥iij. Rad. Lilior. Albor. Althææ aa. lib. ij. Liquirit. incisæ. ℥vj. Semin. Anis. Fœnicul. aa. ℥j. Hordei Man. iv. Aq. Fontan. lib. xxx. f. *Ptisana* singulis lib. ij. vel mensuris quas nos (*quart*) nominamus, adde, Syrup. Rad. 5. Aper. ℥j. Ol. Sulph. per Campan. gut. xx. vel hujus vicem suppleat Sal. Prunell. ℥ij. vel Crystall. Mineral. a ℥j. ad ℥ij.

Omnia *Diuretica Detergentia* præcipue adhibenda sunt. Sed de *Ptisana* hac ultimo præscripta bibit æger pro potu ordinario, idque copiose per tres aut quatuor dies, ad impuritates veneras ablundas, & falia venenata in ductibus urinariis stabulantia diluenda. --- Si æger temperamenti sit calidi, *Emulssiones e Semin. frigidis*, cum *Sero lactis* paratæ, intercalandæ forent. Vel.

℞. Aq. Hordei lib. ij. Aq. Cichor. Primul. Veris aa. lib. ℥. Ser. Lactis lib. i. Syr. Citr. ℥iv. f. Apozema vel vice Syrup. Citr. adhibeatur succus Limon. n. 2. cum *Diacodii* ℥ij.

Conducit leviter ægrum purgare; nihilominus *purgativum* tale sit ut naturam ad virulentam & impuram illam materiam per alvum exterminandam provocet, periculum enim est in mora ne intemius penetret.

℞. Decoct. Prunor. ℥viii. Cremor. Tartar. ℥j. Fol. Senn. ℥ii. Sem. Anis. Fœnicul. aa. ℥℥. Infunde per noctem unam; colaturæ adde *Elix. Proprietat. gut. xx.* Detur pro una Dosi. Vel,

℞. Decoct. Senn. Gereon. ℥iv. Cass. recenter Extract. ℥j. Cre-

ʒj. Cremor. Tartar. ʒj. Ol. Saffaphr. (commixto
Caccharo resinato) gut. vj. pro una Dosi. Vel.

ʒ. Bezoard. Mineral. gr. xv. Confect. Hamech.
ʒiv. Sal. Vol. Viper. Succin. aa. gut. iv. pro una dosi.

Cathartica autem adhibenda sunt pro ægroti ne-
cessitate & medici prudentis iudicio.

Enemata Refrigerantia & Anodyna frequenter in-
jiciantur si modo metuatur febris vel inflamma-
tio. Si Ptisana Aperitiva præ quantitate offendat
stomacho, vel ibidem stagnet sumat subinde gr. x.
xv. vel xx. Sal. Volat. Viperar. vel Lumbricor. Ter-
restr. C. C. Succin. vel Salis Armoniac. in haustu
vini Rhenani vel albi.

Lavamenta & Injections in crebro sunt usu (post-
quam omnia munda & repurgata fuerint) quæ in-
grediantur Refrigerantia, Anodyna, ut & Detergentia
& Balsamica. Injections fiant ex Styptico Balsami-
cis, quæ salium penetrantium aciem obtundere va-
lent, ut & ulcera mundificare & exsiccare, ex
Balsamica etiam qualitate pellicularum & partium
fibrosarum excoriationes obducere & sanare pollent.
Caveas tamen ne violentis Adstringentibus aut Cor-
rosivis utaris, diros enim producent effectus.

Sub initium morbi, injectio conficiatur ex Lactē
repido, quod Syringa tenuiore injiciatur, sed leni
& constanti manu ducatur. Deinde fiant ex Sty-
ptico Balsamicis. Exempl. grat.

ʒ. Aq. Calcis Vivæ tenuioris ʒviij. Aq. Plantag.
ʒiv. Flor. Zinci ʒij. Mixtura hac laventur Ulcera.
quæ in Pudendis vel aliis partibus stabulantur; &
ope Syringæ injiciatur. Vel,

ʒ. Aq. Calc. Viv. lib. j. Sacchar. Saturn. ʒj. Vi-
riol. Alb. ʒj. Hoc efficaciter Ulcera deterget, & con-
tagii progressui obstabit. Sed si ulcera hæc Vene-
rea diutius persisterint & altiores egerint radices,
& in flaviora & magis purulenta Luis Vulcera de-
generaverint, vel perdura & callosa fuerint, nul-
lum

Ium sperandum est levamen nisi ex usu *Escharoticorum* & *Suppurantium*.

Si affectus magis invaluerit, & Cardinalia Luis confirmatæ signa se se prodant, alia ineunda est methodus; hac tamen cautela semper adhibita, quod si ægrotus maciæ extenuatus fuerit, & ad extremum usque inaniatur, cum debilitate & spiritum defectu, Diæta Nutritia præscribenda est ad corpus Spiritibus replendum, & materiam suppeditandam pro salivatione melius sustinenda. Temperitas anni etiam consideranda venit, si nec in frigore nec calore excedat; quæ omnes circumstantiæ maximi sunt momenti, & quæ (si negligantur) in maximam ægroti perniciem cedere queant: & ægroti vitam in magno discrimine ponunt dum *Mercurialia* adhibita corpus exagitant. Hoc opus incumbit Medicis vitia corrigere & defectus supplere, quibuscum colluctantur ægri si modo temperamento mediocri destituantur. Si tamen Salivatio promovenda sit, & interea æger corpus crassis & impuris sæditatibus repletum fuerit, & Plæthorico sit temperamento, non inconsultum foret venam secare, & levius purgare, quod bis vel ter repetatur; vel quoties pro Medici arbitrio expedire visum fuerit. Cursus etiam Diæteticus imperandus est ex Alimento & potu exsiccantibus. *Sudorifera* etiam in temperamentis humido melancholicis conducerent ad humores coagulatos dissolvendos, & ad corporis poros & partes in transpirationem disponendas. Ex. gr.

℞. *Trochisc. Viperar.* ℥ss. *Antimon. Diaphor.* ℥j. *Bezoard. Mineral. Sul. C. C.* aa. gr. vj. cum s. q. *Theriaccæ Androm.* f. bolus pro una dosi. Vel.

℞. *Bezoard. Mineral.* gr. vj. *Pulv. Rad. Serpent. Virginian.* ℥j. *Cinnab. Antimon.* ℥j. *Sal. Viperar.* gr. iij. *Diascord.* q. s. fiat bolus. Hæc aut his similia exhibenda sunt a purgatione, ac corpora humida,

pitui-

pituitosa & melancholica pro salivationis opere facilius peragenda, præparanda.

Cum decretum fuerit salivationem aggredi, medico incumbit rite distinguere quo pacto cum maximo ægri commodo promovenda fuerit. Si possibile sit, præstat Salivationem excitare ex Mercurialibus ore assumptis, hoc enim pacto certiores nosmetipfos facimus de quantitate assumpta, an suffecerit, necne; minus etiam adest periculi & molestiæ in hac Ptyalismum excitandi methodo, quam in alia quæ per unctionem fit. Maxima tamen cum vigilantia attendenda est assumptio operatio, & cum semel inceperit salivatio facile est eandem evehere ad quem gradum libitum fuerit, semper ratione habita status & virium ægroti; & nisi contraindicatione prohibeant, non prius cesset salivatio, quam omnia disparuerint Symptomata. Novimus satis multos esse Medicos, eosque non infimæ sortis, qui asserant Ptyalismum ex *Mercurio* intus assumpto excitatum non tam efficaciter morbum dispendere, quam si ex unctione externa promoveretur: Cuius asserti Veritatem in controversiam nunc non reducam; hoc tam pro comperto habeo Luem confirmatam sæpe sæpius maximo cum successu curatam fuisse ex usu Mercurii interno, sine ullo unctionis interventu. Proinde, in ordinatione ad Salivationem promovendam.

℞. Mercur. dulc. sublimat. gr. xxx. Cinnabar. Antimon. ℞j. Opobalsam. ℞j. fiat Bolus.

Subsequenti nocte sumat *Mercur. Dulc. gr. xxx.* in *Conserv. Ros. Rubr.* --- Æger frigori non exponendus, sed in calido cubiculo retinendus est. --- Sequenti denique nocte exhibeantur hæ *Pillule.*

℥. Mercur. Dulc. gr. xx. Turpetib. Mineral. gr. vj. Cum pulpa panis similaginei fiant *Pillule.*

Hæc tamen Mercurii quantitas non omnibus permittenda est, immo paucis sane, plurimi enim

einm tantam quantitatem sustinere nequeunt.

Si magis arrideat inungendo Ptyalissimum evehere, huic insistendum est methodo; nempe.

Mercurium a sublimata corrosiva qualitate vindicamus ope Alkaliū *Calc. & Tart.*, unde ab omnibus quibuscumque Mineralibus & Salinis Recrementis perfecte deputatur Deinde lavamus spiritu vini usque donec nullæ præcipitentur fæces. Proinde.

R. *Mercur.* hunc in modum depurati ℥. iv. *Axung. Porcin.* ℥. viij. *Antimon. subtiliss. pulveris.* ℥vj. *Ol. Laur.* ℥j. *Unguent. Ros.* ℥viij. f. Unguentum. Cujus ℥ij. inungantur crura & tibiæ, a talis ad genua, & brachia, a carpis manuum ad humeros; tantillum etiam inungatur spina dorsi; sufficit hoc pro primo die. Deinde die sequenti *R.* dicti unguenti ℥iv. quibus inungantur tibiæ, femora, & ipsa spina dorsi ab osse sacro ad vertebrae colli, brachia etiam a carpis manuum ad omoplatas; & si temperamento sit robusto, emuntoria etiam glandulosa. Inunctio continuanda est donec signa expectata comparuerint; maxima tamen cum perspicacia & animi præsentia animadvertendum est, immo potius tardius quam nimium festinanter procedendum est, ne inopinata Mercurii activitas ex improvise ægrum adoriatur. Vidi quandoque in corpore non usque adeo delicatulo emotionem excitatam a prima inunctione post inunctionem bis terve peractam, paulum sistendum est: & si ex unius diei intervallo nulla appareant Ptyalismi præcedanea, exhibeatur dosis permodica *Sublimat. Dulc.* ex cuius ulu vidi quandoque salivationem copiosissimam excitatam fuisse, & si forte salivatio languidior evaserit idem medicamentum ad dosin unam eamque permodicam assumptum, eandem denuo restituet. Quod ad tempus salivationis attinet, eo usque duret donec symptomata disparuerint, nisi ægri vires prostratæ contrarium indicent.

Cum

Cum salivationem sistere animus fuerit, exhibeantur *Alkalia* vel *Flor. Sulphur.* (quæ *Mercur.* deorsum præcipitant) quæ vel per se sola usurpentur, vel una cum *Purgativis* tenioribus quæ etiam de *Diureticorum* natura participare debent.

Signa Ptyalismum advenientem præcedentia sunt, defectus Appetitus, Ardor Uvulæ & Palati, Dentium Vacillatio Gingivarum Intumescencia, Spiritus seu Halitus fetens, Torpor & Hebetudo sine Somno, &c. Deinde fluere incipit aqua quædam pituitosa & albescens, cujus quantitas augetur per 6. 7. vel 8. dies, aliquando diutius, ad 5. 6. aut 7. lib. unius diei & noctis spatio. Si fluxus nimium sit vehemens, ex nimia unguenti inunctione, obstanda sunt Symptomata hujusmodi fluxum comitantia, ope *Potionis Laxativæ*: cavendum tamen ne fluxus in aliam ruat Portam, ex *Laxativo* adhibito.

Si Acrimonia Corrosiva materiæ fluentis Ulcera in Palato & Fauçibus producat; unde extrema anxietas & molestia oritur, proluantur Gargarismate aliquo leniente ex *Lactæ* & *Aqua part. equal.* confecta, vel *Decocto Seris Lactis*, & *Semin. Psyll.* Si ulcera impura sint & corruptæ carnez partes iisdem adhæreant, abluenda sunt mixtura ex *Oleo Sulph. per Campan.* & *Spir. Vini.*

Enemata etiam refrigerantia & humectantia sæpius exhibeantur, si postulet occasio; fiant autem ex *Decoct. Salviæ Rut. Fœnicul. Endiv. Cichor.* cum *Melle* ---- vel ex *Jusculo Pullorum* vel *Sero Lactis.* Quæ torminibus ventris, ex acrimonia humorum deorsum vergentium oriri solitis efficaciter obstant.

Regulæ quæ *Dietam* spectant variæ sunt, pro vario ægroti temperamento. Liquidiora præstant; alimenta talia sint quæ naturam sustinere valent; ova 2. recentia pro prandio, & juicula confecta ex carne vitulina, bubula, vel pullinacea, cum *Cicho-*

reo, de quibus bibat singulis 3. vel 4. horis. Potus etiam nutritivus concedi possent. Sed eligantur tales, qui bonum licet modica quantitate, nutrimentum suppeditant. Si æger temperamento si calido, tempore salivationis exhibeantur *Posses a Refrigerantia*, *Panacula* etiam tenuis, & *Aqua Hordei*. Quod ad formulas præscribendi attinet, illæ regulandæ sunt pro natura Indicantium quæ se produnt. Hoc semper memoriæ tenendum est Pectore, naturam a subitis & violentis motibus abhorreere; proinde Salivatio cum satis evecta fuerit, & omnia disparuerint, Symptomata, gradatim (secundum methodum hæcenus præscritam) sistenda est, si natura sua sponte eadem determinare satagat. Alimenta etiam nutritiva majori quantitate sub finem indulgenda sunt, ut ægrotus vires amissas recuperet.

Licet Salivatio rite & sub peritissimorum ductu peracta fuerit, non raro attamen remanent impuræ quædam fordes & recrementa, quæ (prout vires suppetant) eliminanda sunt ope Catharticorum, Diuretic. Balsamic. & Cardiac. Diaphoret. Incumbit etiam medico, ægroto injungere (a Salivatione) potum quemdam Diæticum per dies 20. aut 30. continuandum. Intercalato Purgativo, quoque sexto die, & Diaporetico, quoque quarto, si vires permittant. Exempl. grat.

℞. Rasur. Ling. Guajac. Cortic. ejusd. bene con-
rus. aa. ℥ij. Salsaparill. ℥vj. Chin. ℥iv. Sassaapar.
Liquirit. aa. ℥ij. Radic. & Cort. Mezeron. ℥j. Bacc.
Juniper. Sem. Fanicul Dulc. aa. ℥ij. Lign. Rodii
℥j. Santal. Omn. ℥j. Aq. Fontan. lib. xvi. Coque
 ad Medras, de quo bibat æger lib. ij. singulis diebus, & si unicuique Lagenæ addantur Tincturæ alicujus Mentallinæ aut Mineralis gut. xx. mira efficacia prælitum est in viribus corroborandis, & perfecta denique sanitate denuo restituenda.

Methodus hæc perraro curam non consequitur; hoc tamen quandoque evenit, quod si os materia subtili venenata pertingatur; (licet reliqua disparuerint symptomata) tamen numquam curabitur donec pars affecta dilatetur, & os denudetur & ope caustici actualis exfoliatio promoveatur, sive cranium sive brachia, sive tibiæ, sive ullum aliud os, afficiantur. Hæc methodus omnibus aliis expeditior & tutior est. Pulveres detergentes & exsiccantes rite applicati os denuo ad naturalem statum reducent. Cum denique omnia munda & pura appareant, gradatim denuo obducatur (sed si continuetur affluxus materiæ, ne nimis præpostere ad obductionem procedatur) multi sunt de ægrotis qui ossium denudationem ægre ferunt, necessitas attamen dura est magistra, & delicatulos, si sanitati suæ consulere velint, ad refugium hoc absolute necessarium tandem consurgere cogit.

Siquidem Caput hoc de Lue Venerea ad Umbilicum perduximus, nihil restat nisi ut Tractatui huic de Morborum natura & cura extremam admoveamus maunm, & Lectori Valedicamus. Interea autem ne hoc Lector ignoret multa alia nobis suppetere Remedia, ab hic præscriptis, discrepantia, quæ majori cum efficacia & successu, plerosque morbos dispellunt, sed hæc omnibus nota facere vix expedit, sufficit tamen quod Remedia in hoc Libello memorata omnibus vulgatis palmam præripiant, & sæpiissime bono cum successu usurpantur. Si quæ sint magis Chymicis quam aliis familiaria, quæ non facile comparari possunt: haberi possunt: omnia ad nostras edes, ut & apud Gulielm. Ruffel, M. D. in ista platea; quæ vulgo dicta Barbican, Vel Eduardum VVright, Med. Chym. in VVinchesterstreet: Vel, Franc. Mout, Chym. in VVatling-street, Viros Arte Chymica longe Versatissimos.

